

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΣΧΟΛΗ ΤΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ «ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ»
ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ «ΝΟΜΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ: ΔΗΜΟΣΙΟ ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΟ
ΔΙΚΑΙΟ
ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ

ΟΝΟΜΑΤΕΠΩΝΥΜΟ: ΑΓΟΡΑ ΒΟΪΣΑΒΑ
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
A.M.: 7115M075

ΑΘΗΝΑ 2016

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδα
Πρόλογος	4
1.Εισαγωγή	5
2. Μελέτες Σκιαγράφησης Προφίλ Δράστη	6
2.1.Οι Βιολογικές Θεωρίες	6
2.1.1. Μελέτες διδύμων	12
2.1.2. Μελέτες χρωμοσωματικών ανωμαλιών	13
2.1.3. Μελέτες υιοθεσιών	14
2.2. Κοινωνιολογικές Θεωρίες	16
2.3. Ψυχολογικές Θεωρίες	22
3. Η Σκιαγράφηση του προφίλ του εγκληματία στην πράξη	26
3.1. Ο τόπος του εγκλήματος	26
3.2. Ενδείξεις του εγκλήματος	27
3.3. Η φωτογράφιση της σκηνής του εγκλήματος	27
3.4. Οι Πραγματικές Ενδείξεις	28
3.4.1. Τα Δακτυλικά Αποτυπώματα	28
3.4.2. Αποτυπώματα ποδιών, τροχών, κ.ά.	29
3.4.3. Τρίχες και ίνες ως αποδεικτικά στοιχεία	30
3.4.4. Αποτυπώματα οδόντων	31
3.4.5. Ανάλυση αίματος	32
3.4.6. Ανάλυση DNA	33
3.4.7. Η Δικαστική Γραφολογία	35
3.5. Τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος	37
4. Μέθοδοι και τεχνικές σκιαγράφησης προφίλ δράστη	37
4.1.Το modus operandi	38
4.2.Η υπογραφή του εγκλήματος από τον δράστη	39
4.3. Γεωγραφικό Προφίλ	42
5. Σκιαγράφηση προφίλ σειριακών ανθρωποκτόνων	48
5.1. Περιπτώσιολογία υποθέσεων που συγκλόνισαν την κοινή γνώμη	55

και προφίλ δραστών

6.Επίλογος

68

Βιβλιογραφία

70

Πρόλογος

Η εγκληματική συμπεριφορά υπήρξε ανέκαθεν ένα τεράστιο πρόβλημα όχι μόνο για τον άνθρωπο αλλά και για ολόκληρη την κοινωνία. Κυρίως τα τελευταία χρόνια έχει υπάρξει αυξανόμενο ενδιαφέρον για τη σκιαγράφηση του εγκληματικού «προφίλ» (criminal profiling).

Δεδομένου ότι τα περισσότερα περιστατικά βίαιων εγκλημάτων σχετίζονται με άτομα που γνωρίζονται μεταξύ τους, υπάρχουν όμως και περιπτώσεις όπως οι «κατ'εξακολούθηση» δολοφονίες, όπου δεν υπάρχει καμία προφανής σχέση μεταξύ θύματος και θύτη.

Ακριβώς αυτές οι περιπτώσεις προκαλούν έντονους κοινωνικούς φόβους και αβεβαιότητα. Οδηγούν επίσης σε μεγάλης κλίμακας δαπανηρές έρευνες και όλο και περισσότερο, η αστυνομία συνεργάζεται με ειδικούς ερευνητές σε μια προσπάθεια σκιαγράφησης των πιθανών παραβατών ώστε να βοηθηθεί η έρευνά τους.

Η σκιαγράφηση αυτή εξετάζει το τι έχει συμβεί σε μια σκηνή εγκλήματος και το γιατί έχει συμβεί. Εάν το «τι» και το «γιατί» μπορούν να απαντηθούν μπορούμε συνήθως να φθάσουμε και στο «ποιος» είναι υπεύθυνος για αυτό που συνέβη. Έτσι, ο ρόλος των profilers είναι να δημιουργήσουν το προφίλ ενός εγκληματία βασιζόμενοι στις ενδείξεις που προέρχονται από τα εγκλήματα και τις συνήθειες του υπόπτου. Πρέπει να σημειωθεί, εντούτοις, ότι η σκιαγράφηση δεν είναι μια μαγική λύση αλλά περισσότερο ένα δικανικό εργαλείο για εκείνους που πρέπει να εξιχνιάσουν ένα βίαιο έγκλημα.

1.ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το προφίλ του εγκληματία είναι η διαδικασία προσδιορισμού των χαρακτηριστικών ενός δράστη, από τον τρόπο με τον οποίο αυτός έδρασε κατά την τέλεση του εγκλήματος. Η σκιαγράφηση του προφίλ του εγκληματία γνωστή διεθνώς ως criminal profiling, είναι ένα ανακριτικό εργαλείο που χρησιμοποιείται εντός της κοινότητας των ανακριτολόγων, προκειμένου να υποβοηθήσει την επίλυση των εγκλημάτων βίας. Η ανάλυση αυτή βασίζεται στην επιθεώρηση της ένδειξης, η οποία προέρχεται από τη σκηνή του εγκλήματος, καθώς και από τους μάρτυρες και τα θύματα¹. Κυρίως χρησιμοποιείται όταν ο δράστης δεν αφήνει στον τόπο του εγκλήματος βιολογικά ίχνη, προκειμένου να περιοριστεί η λίστα των υπόπτων.

Στην παρούσα εργασία αρχικά θα εξετάσουμε τις μελέτες-θεωρίες σκιαγράφησης του προφίλ του δράστη, καθώς και τις κριτικές που έχουν δεχτεί αυτές κατά καιρούς σχετικά με την αξιοπιστία τους. Στο δεύτερο μέρος θα αναλύσουμε την σκιαγράφηση του προφίλ του δράστη στην πράξη, αναφερόμενοι στα αποδεικτικά στοιχεία τα οποία συλλέγουμε από την σκηνή και τον τόπο του εγκλήματος. Στη συνέχεια εξετάζουμε τις μεθόδους και τις τεχνικές σκιαγράφησης. Τέλος στην παρούσα μελέτη γίνεται ιδιαίτερη αναφορά στην σκιαγράφηση του προφίλ των σειριακών ανθρωποκτόνων και παρουσιάζονται υποθέσεις εγκλημάτων που έχουν συγκλονίσει την κοινή γνώμη με ταυτόχρονη αναφορά στο προφίλ των συγκεκριμένων δραστών.

¹ Δημόπουλος Χ., Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011,σελ. 76.

2. ΜΕΛΕΤΕΣ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗΣ ΠΡΟΦΙΛ ΔΡΑΣΤΗ

2.1. Οι Βιολογικές Θεωρίες

Οι βιολογικές ερμηνείες έχουν ως σημείο εκκίνησης την παραδοχή ότι όσοι διαπράττουν εγκλήματα διαφέρουν κατά ένα βιολογικό τρόπο από το γενικό πληθυσμό. Οι πρώιμες βιολογικές ερμηνείες, επικρατούσες στη Φρενολογία και Φυσιογνωμική, είχαν επιχειρήσει να συνδέσουν τα ψυχολογικά χαρακτηριστικά με τη σωματική κατασκευή. Το έργο του Lombroso υπήρξε το πρώτο που γνώρισε ευρεία επιστημονική αποδοχή για την άποψη αυτή. Στο βιβλίο του με τίτλο Ο Εγκληματίας Άνθρωπος² (The Criminal Man) αναπτύσσει την έννοια του "γεννημένου εγκληματία", ενός ψυχολογικού και σωματικού καταλοίπου της πρωτόγονης ανθρωπότητας. Το έργο του Lombroso συνιστά μία προσπάθεια να αναγνωριστούν τόσο ο εγκληματικός τύπος όσο και οι φυσικές αιτίες που κάνουν ένα άτομο εγκληματία.

Ο Τσέζαρε Λομπρόζο (1835-1909) Ιταλός γιατρός και ανθρωπολόγος, υπήρξε ο πρώτος άνθρωπος που διαμόρφωσε τις απόψεις του για τις κρανιακές ιδιομορφίες των εγκληματιών. Ο Λομπρόζο υποστήριξε ότι η κληρονομικότητα, τα νευρικά νοσήματα καθώς και άλλοι ανεξάρτητοι από τη βούληση παράγοντες, άλλοτε υπό τη μορφή φυσικών αλλοιώσεων και άλλοτε υπό τη μορφή ψυχικών αλλοιώσεων, διαδραματίζουν σπουδαίο ρόλο στην ψυχολογία του εγκληματία και μειώνουν σε σημαντικό βαθμό την ευθύνη του.

Το κυριότερο έργο του "L' Uomo delinquente" («Ο Εγκληματίας άνθρωπος»), εκδόθηκε το 1876. Ο Λομπρόζο βασιζόμενος σε παρατηρήσεις του από τη συμπεριφορά των ζώων, των αρχαίων λαών και των άγριων φυλών, απέδωσε το έγκλημα σε αταβισμό, δηλαδή σε επαναστροφή του ατόμου σε παλαιότερη άγρια κατάσταση (ιδέα που αρχικά είχε υποστηρίξει ο Δαρβίνος). Υποστήριζε ότι ανατομικές έρευνες σε σώματα εγκληματιών που είχαν πεθάνει καθώς επίσης και εφαρμογές ανθρωπομετρικών μεθόδων πάνω σε κρατούμενους, απεκάλυπταν ότι οι εγκληματίες ήταν σωματικά διαφοροποιημένοι από τους φυσιολογικούς ανθρώπους. Αν η

² Lombroso C., Ο Εγκληματίας Άνθρωπος, μετάφραση και ερμηνεία Άννινο Μπ., εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2002.

εγκληματικότητα ήταν χαρακτηριστικό που μεταβιβάζεται μέσω κληρονομικότητας, τότε ο εκ γενετής εγκληματίας θα μπορούσε να γίνει αντιληπτός από σωματικά αταβιστικά στίγματα, όπως για παράδειγμα τα μεγάλα σαγόνια, τα ψηλά ζυγωματικά, η γαμψή μύτη, τα σαρκώδη χείλη κ.ο.κ. Ο Λομπρόζο προχώρησε σε διαχωρισμό των βιολογικών στιγμάτων ανάλογα με το είδος του εγκλήματος (λ.χ. οι δράστες εγκλημάτων κατά της ζωής έχουν κοντόχοντρα χέρια, ενώ οι δράστες κλοπών, απατών και βιασμών έχουν μακριά χέρια) και υπήγαγε σε αυτά το χαρακτηριστικό της στίξης (τατουάζ), αποδίδοντάς το επίσης σε αταβισμό.

Εκτός των βιολογικών, επισήμανε και την ύπαρξη κοινωνιολογικών στιγμάτων τα οποία διαχώριζαν τον εκ γενετής εγκληματία από έναν φυσιολογικό άνθρωπο (π.χ. η "αργκό", τα «ιερογλυφικά»- κάτι αντίστοιχο με το σημερινό γκράφιτι-, τα τραγούδια και τα ποιήματα των εγκληματιών που συνήθως γράφονταν μέσα στις φυλακές).

Σύμφωνα με την θεωρία του Λομπρόζο, οι σημερινοί εγκληματίες φέρουν στην ιδιοσυστασία τους τα σπέρματα του εγκλήματος που τους μεταβιβάστηκαν κατά τους νόμους της κληρονομικότητας. Διακρίνονται από τους ομαλούς κοινωνούς από ορισμένα στίγματα, τα οποία είτε είναι βιολογικά είτε είναι κοινωνιολογικά. Κατά τον Λομπρόζο, το έγκλημα οφείλεται σε αταβισμό³, δηλαδή στην επαναστροφή του ατόμου-εγκληματία στην παλαιότερη άγρια κατάσταση. Ανάλογα με το είδος του εγκλήματος ο Λομπρόζο κατηγοριοποίησε τους εγκληματίες. Ο κλέφτης έχει μεγάλη ευκινησία χεριών και προσώπου, ασταθές βλέμμα, ευκόνητο και συνήθως λοξό, μικρό κεφάλι, μικρούς οφθαλμούς, πυκνά φρύδια, μύτη παρεκκλίνουσα ή κοίλη, αραιά γένεια, στενό μέτωπο πρόσωπο ωχρο ή κιτρινωπό που δεν μπορεί να κοκκινίσει. Ο βιαστής διαθέτει σπινθηροβόλο βλέμμα, βραχνή φωνή, προτεταμένα χείλη και βλέφαρα, είναι ισχυροί, πολλάκις μονόρχεις ή και ανίκανοι. Ο εμπρηστής παρουσιάζει μαλακότητα του δέρματος, παιδική φυσιογνωμία, πλούσια κόμη. Ο καθ'έξω ανθρωποκτόνος έχει παγερό βλέμμα, ακίνητο και πολλάκις αιματηρό. Η μύτη τους είναι σχεδόν πάντοτε γαμψή, τα χείλη τους λεπτά, οι κυνόδοντές τους ανεπτυγμένοι, τα σαγόνια τους μεγάλα, τα αυτιά τους μακριά, τα μαλλιά τους πλούσια και μαύρα. Ο πλαστογράφος

³ Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α., Παραδόσεις Εγκληματολογίας Α', Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1979, σελ.34.

και ο απατεώνας έχει μικρούς οφθαλμούς, μακριά και ογκώδη μύτη και γυναικώδες πρόσωπο⁴.

Η θεωρία του Λομπρόσο επικρίθηκε σφοδρά, καθότι τα στατιστικά στοιχεία που χρησιμοποίησε δεν ήταν επαρκή, οι διαπιστώσεις του στηρίχθηκαν σε κρατούμενους (μη εγκληματίας θεωρήθηκε οποιοσδήποτε δεν είχε καταδικαστεί για κάποια αξιόποινη πράξη⁵), που δεν είναι αντιπροσωπευτικό δείγμα και ούτε οι συνθήκες εγκλεισμού αποτελούν πάντοτε το καλύτερο μονοπάτι της έρευνας, ενώ η μεταγενέστερη γενετική θεωρία αποκλείει παντελώς την επιστροφή σε πρωτόγονα ανθρώπινα είδη.

Ο πρώτος σοβαρός επικριτής της θεωρίας του Λομπρόσο υπήρξε ο Charles Goring⁶, ιατρός φυλακών, ο οποίος το 1913 διατύπωσε τη θεωρία της «ευγενούς φυσικής και ψυχολογικής κατωτερότητας του εγκληματία στο βιβλίο του «Ο Άγγλος κατάδικος. Μια στατιστική μελέτη». Μελετώντας 3.000 κρατούμενους σε φυλακές της Αγγλίας κατέληξε στο συμπέρασμα ότι δεν υπάρχουν ειδικά σωματικά χαρακτηριστικά στους εγκληματίες. Υποστήριξε, ωστόσο, ότι ο εγκληματίας είναι άτομο κατώτερο ψυχικά, πνευματικά και σωματικά από το μέσο άνθρωπο, λόγω κληρονομικών βαρών. Η προδιάθεση στο έγκλημα κληρονομείται όπως οι φυσικές και πνευματικές ιδιότητες, χωρίς όμως να έχει άμεση σχέση με το σωματικό τύπο, ο οποίος διαμορφώνεται κυρίως από το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον.

Ο Αμερικάνος ανθρωπολόγος Earnest Hooton⁷, ο οποίος εργάστηκε επίσης πάνω στην αιτιολογία του εγκλήματος κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1930, άσκησε κριτική στην θεωρία του Goring. Ο Hooton, απογοητευμένος και από τους δύο προηγούμενους ερευνητές, προσπάθησε σε μία εντυπωσιακή έρευνα 17.000 ατόμων, από τα οποία 14.000 ήταν κρατούμενοι, να ανακαλύψει, κατά την άποψή του, τα ιδιαίτερα σωματικά χαρακτηριστικά κάθε είδους εγκληματία (ανθρωποκτόνου, ληστή, βιαστή, κλέφτη) μετρώντας εκατόν επτά διάφορα χαρακτηριστικά. Και αυτή όμως η

⁴ Δημόπουλος Χ., Εισηγήσεις Εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008, σελ. 216.

⁵ Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική Εγκληματολογία, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1998, σελ. 70

⁶ Χαΐδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία-Αιτιολογικές Προσεγγίσεις του Εγκληματικού Φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 37 επομ.

⁷ Πανούσης Γ., Το ζητούμενο στην εγκληματικότητα, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1988, , σελ. 124.

έρευνα, παρά τα θετικά της στοιχεία, περιείχε πολλές αδυναμίες. Από τις σημαντικότερες είναι τα μεθοδολογικά αποπήματα στη δειγματοληψία των καταδίκων και κυρίως η έλλειψη ορισμού για τον όρο-κλειδί «οργανική/σωματική κατωτερότητα». Πάντως, ό,τι και αν είναι αυτή, η οργανική/σωματική κατωτερότητα, που μεταβιβάζεται κληρονομικώς κατά τον Hooper, εντοπίστηκε στους εγκληματίες-κρατουμένους.

Η σύγχρονη έρευνα, στην προσπάθεια να παράσχει ερμηνείες του εγκλήματος σε βιολογικό επίπεδο, έχει εστιάσει την προσοχή της στη Γενετική, έναν αμφισβητούμενο βιολογικό παράγοντα. Τα γονίδια κληροδοτούνται από τους γονείς. Η τάση προς παραπτωματικότητα μπορεί να ιδωθεί ως μεταδιδόμενη στον απόγονο απ' ευθείας από τους γονείς, παρέχοντας έτσι μία ερμηνεία του τύπου "αιτία-αποτέλεσμα" για το έγκλημα. Εφόσον δεν έχει τεκμηριωμένα βρεθεί ένα ιδιαίτερο γονίδιο ή συνδυασμός γονιδίων που να φέρει το βάρος της τάσης προς την παραπτωματικότητα, μία τέτοια ερμηνεία ηχεί μάλλον απλοϊκή.

Η γενετική προίκα μπορεί, ωστόσο, να εκδηλωθεί με έναν έμμεσο τρόπο. Τα άτομα μπορούν να κληρονομήσουν από τους προγόνους τους χαρακτηριστικά της προσωπικότητας που τα καθιστούν επιρρεπή στη διάπραξη εγκλημάτων κάτω από ορισμένες προϋποθέσεις. Αυτού του είδους η ερμηνεία, αφ' εαυτής, επιτρέπει και σε άλλους παράγοντες (πέραν της γενετικής κληρονομιάς) να διαδραματίζουν ρόλο στην εμφάνιση παραβατικής συμπεριφοράς, καθώς ισχυρίζεται ότι η γενετική προδιάθεση δεν είναι επαρκής, ώστε να μεταστρέψει κάποιον στη διάπραξη εγκλημάτων. Πρέπει να αποτελεί μέρος ενός αριθμού επιδράσεων, ώστε να καταλήξει σε εγκληματική συμπεριφορά. Αρκετές μελέτες δείχνουν ότι υπάρχουν ενδείξεις οικογενειακής συμμετοχής ως προς την παραπτωματικότητα κατά το ότι, αν ένα μέλος μιας οικογένειας έχει μία καταδίκη, άλλα μέλη της ίδιας οικογένειας διατρέχουν επίσης τον κίνδυνο να υποστούν καταδίκη.

Συστηματικές μελέτες της γενετικής συμμετοχής είναι αυτές των διδύμων και των υιοθετημένων παιδιών. Σε γενικές γραμμές, οι μελέτες των διδύμων έχουν δείξει συμβατότητα ως προς τους μονοζυγωτικούς (MZ) διδύμους, υποστηρίζοντας έτσι τη γενετική επίδραση στο έγκλημα. Από την άλλη πλευρά, ένα σημαντικό ποσοστό παιδιών που προέρχονταν από εγκληματίες γονείς, αλλά υιοθετήθηκαν λίγο μετά τη γέννησή τους, απέκτησαν

ποινικό μητρώο. Τα αποτελέσματα μιας μεταανάλυσης της σχέσης γονιδίου-εγκλήματος, δείχνουν σημαντική συσχέτιση κληρονομικότητας και εγκλήματος. Πρέπει, πάντως, να επισημανθεί, ότι οφείλει κανείς να είναι επιφυλακτικός ως προς την ερμηνεία αυτών των αποτελεσμάτων, πιθανότατα λόγω μεθοδολογικών αδυναμιών των εργασιών.

Γενετικές επιπτώσεις είναι επίσης δυνατόν να διαπιστωθούν σε σταθερές διεργασίες του νευρικού συστήματος και η πρόσφατη έρευνα έχει επιχειρήσει να συνδέσει τη λειτουργία του νευρικού συστήματος με την προσωπικότητα, την παρόρμηση και τη μάθηση, καθώς και με τη διαδικασία επεξεργασίας πληροφοριών. Αυτές οι ψυχοφυσιολογικές και βιοχημικές μελέτες προσπαθούν να παράσχουν επιχειρήματα υπέρ του ότι πλευρές της ψυχικής λειτουργίας καθορίζουν ιδιοσυγκρασιακές διαφορές μεταξύ των ατόμων. Οι νευροδιαβιβαστές (σημαντικότεροι από τους οποίους είναι η σεροτονίνη, η νοραδρεναλίνη και η ντοπαμίνη) επηρεάζουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Το ερώτημα εάν υπάρχει διαφορά στα επίπεδα των νευροδιαβιβαστών μεταξύ παραβατικών και μη παραβατικών πληθυσμών είναι δύσκολο να απαντηθεί εξαιτίας τεχνικών δυσχερειών ως προς τον ορισμό αυτών των καταστάσεων και τον καθορισμό των επιπέδων των νευροδιαβιβαστών. Ωστόσο, σε μία ανασκόπηση ενός αριθμού ερευνητικών εργασιών, οι Scerbo και Raine έχουν δείξει ότι υπάρχουν ενδείξεις για μειωμένη σεροτονινεργική και νοραδρενεργική δραστηριότητα σε πληθυσμούς αντικοινωνικών ατόμων. Η ρύθμιση των επιπέδων των νευροδιαβιβαστών με τη χρήση φαρμάκων έχει κάποια επίδραση στην επιθετική συμπεριφορά και πειραματικές εργασίες με ζώα έχουν δείξει ότι η πρώιμη έκθεση στην τεστοστερόνη, πιθανότατα, αυξάνει την επιθετικότητα.

Η Θεωρία της προσωπικότητας του Hans Eysenck⁸ είναι ένα καλό παράδειγμα της θεωρητικής απόπειρας να παρασχεθούν επιχειρήματα υπέρ της ύπαρξης διαφορών στην ιδιοσυγκρασία μεταξύ ατόμων σε βιολογική βάση. Οι ιδιοσυγκρασιακές ποικιλομορφίες εξετάζονται κατά τρεις ανεξάρτητες διαστάσεις, αυτές της Νευρωτικότητας- Σταθερότητας (N), της Ψυχωτικότητας-Υπερεγώ (P) και της Εξωστρέφειας-Εσωστρέφειας (E). Οι Eysenck και

⁸ Eysenck H.J., *Crime and Personality*, London RKP 3rd edition, 1997.

Gudjonsson⁹ επεξεργάστηκαν την αρχική θεωρία με σκοπό να προσφέρουν μία ερμηνεία της σταθερής εγκληματικής συμπεριφοράς. Έτσι, ο άξονας (N) αντανakλά μεγαλύτερη ικανότητα αντίδρασης του στεφανοειδούς και των αυτόνομων συστημάτων και καταλήγει σε εντονότερες συναισθηματικές αντιδράσεις στο stress και σε υψηλότερα επίπεδα "ορμής". Ο άξονας (E) εξηγεί τα επίπεδα διέγερσης του φλοιού, με τους εξωστρεφείς να έχουν ασθενέστερη διέγερση από τους εσωστρεφείς. Οι εξωστρεφείς τείνουν να διαμορφώνουν ρυθμισμένες αντιδράσεις με μικρότερη ετοιμότητα, να χρειάζονται εντονότερα ερεθίσματα και να αντιδρούν λιγότερο στον πόνο. Σχετικά με τον άξονα (P), αυτός αφορά την κυκλοφορία των ανδρογόνων.

Ο Farrington παραθέτει τα συμπεράσματά του σχετικά με την παρορμητικότητα, που βασίζονται στα αποτελέσματα της μελέτης του Cambridge. Σύμφωνα με αυτόν, μαθητές που αξιολογήθηκαν ως ιδιαίτερα παρορμητικοί σε ψυχοκινητικά tests έτειναν να είναι παραπτωματικοί ως νεαροί, όχι όμως ως ενήλικες. Μια ανασκόπηση ερευνών από τον Loeber δείχνει εξάλλου μια συσχέτιση μεταξύ του υποσυνόλου των παραγόντων της προσωπικότητας που ονομάζεται "υπερδραστηριότητα - παρορμητικότητα ελλειμματική προσοχή" και της παραπτωματικότητας. Μεταξύ άλλων, στη διαχρονική μελέτη των Stattin και Klackenber-Larsson καταδεικνύεται συσχέτιση μεταξύ χαμηλής νοημοσύνης στην ηλικία των 3 ετών και επίσημα καταγεγραμμένης παραπτωματικότητας μέχρι την ηλικία των 30.

Επισκοπώντας την έρευνα ως προς το ρόλο των βιολογικών παραγόντων στην εγκληματική συμπεριφορά, περιλαμβανομένων των ψυχοφυσιολογικών και βιοχημικών μελετών, μπορούμε να δούμε ότι οι γενετικές επιδράσεις - μελετώμενες είτε στο επίπεδο της κληρονομικότητας είτε σε αυτό της ιδιοσυγκρασίας - δεν μπορούν να εξηγήσουν το σύνολο της εγκληματικής συμπεριφοράς.

Ακόμη και οι πιο φιλόδοξες μελέτες διδύμων και υιοθετημένων ατόμων, ενώ προσφέρουν υποστήριξη στις γενετικές επιδράσεις, αφήνουν αρκετό χώρο στη λειτουργία και άλλων παραγόντων. Ο Eysenck, μολονότι είναι υποστηρικτής της βιολογικής βάσης της προσωπικότητας, θεωρεί ότι η κοινωνικοποίηση διαδραματίζει επίσης κρίσιμο ρόλο στη διαμόρφωση της

⁹ Eysenck J.H. and Gudjonsson H.G., *The Causes and Cures of Criminality*, Plenum Press, New York, 1989.

συμπεριφοράς. Ο Blackburn συμφωνεί με τον Manicas που υποστηρίζει ότι η συμπεριφορά είναι μία λειτουργία παράγωγη των φυσιολογικών συστημάτων, αλλά ο ίδιος θεωρεί ότι, ενώ η εγκεφαλική δραστηριότητα παρέχει τους γενεσιουργούς μηχανισμούς για τη συμπεριφορά, η τελευταία δεν είναι δυνατόν να περιγραφεί με όρους αυτών των συστημάτων και μόνον.

2.1.1. Μελέτες διδύμων

Οι μελέτες διδύμων, λόγω της γενετικής τους ομοιότητας, αποτέλεσαν πρόσφορο ερευνητικό έδαφος για την εγκληματολογία. Ο Γερμανός ψυχίατρος Johannes Lange¹⁰ εγκαινίασε τις μελέτες μονοζυγωτικών ή μονοωογενών (MZ) και διζυγωτικών ή δυοωογενών (DZ) διδύμων ανδρικού φύλου που βρίσκονταν σε γερμανικές φυλακές με σκοπό να συγκρίνει τη συμπεριφορά τους. Η εργασία του με τίτλο «έγκλημα ως πεπρωμένο» αποκάλυψε, ότι η συμπεριφορά δέκα (10) από τα δεκατρία (13) ζεύγη μονοζυγωτικών διδύμων, ήταν ομοιόμορφη, δηλαδή και τα δύο αδέρφια είχαν ποινικό μητρώο σε ποσοστό 77%, ενώ μόνο σε δύο (2) από τα δεκαεπτά (17) ζεύγη διζυγωτικών διδύμων η συμπεριφορά ήταν ομοιόμορφη¹¹. Μεταγενέστερη μελέτη, πάλι με μικρά δείγματα, έδειξε 66% ομοιόμορφη εγκληματική συμπεριφορά σε μονοζυγωτικά ζεύγη διδύμων και σε λίγο μικρότερο ποσοστό (54%) ομοιόμορφη συμπεριφορά σε διζυγωτικά.

Το 1977 ο Δανός καθηγητής εγκληματολογίας Christiansen¹², εξέδωσε τη μελέτη του, σχετικά με την εγκληματική συμπεριφορά των διδύμων. Η μελέτη αυτή αναφέρεται σε 6.000 διδύμους γεννημένους μεταξύ 1880 και 1910 και παρουσιάζει ενδιαφέροντα ευρήματα. Η έρευνα που εντοπίστηκε σε 3.586 ζεύγη και τελικά περιέλαβε 799 ζεύγη που βρίσκονταν σε ένα αρχείο, έδειξε (εγκληματική) ομοιόμορφη συμπεριφορά σε 35% των μονοζυγωτικών ζευγών αρρένων διδύμων και μόνο σε 13% των διζυγωτικών ζευγών διδύμων. Στα θήλεα μονοζυγωτικά ζεύγη το ποσοστό (εγκληματικής) ομοιόμορφης συμπεριφοράς ήταν 21% και μόνο 8% στα διζυγωτικά ζεύγη. Τα ποσοστά της πρόσφατης σχετικά έρευνας ήταν πολύ χαμηλότερα των προηγούμενων αλλά

¹⁰ Lange, J. S., *Crime as Destiny*, Allen and Unwin, London, 1931, σελ. 31 επομ.

¹¹ Χαΐδου Ανθ., *Θετικιστική εγκληματολογία-Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 45 επομ.

¹² Christiansen K.O., "A preliminary Study of Criminallity Among Twins" in S. Mednick and K.O. Christiansen (eds) *Biological Bases of Criminal Behaviour*, Gardner Press, New York, 1977.

εξακολουθεί να διαφαίνεται μία μεγαλύτερη (εγκληματική) ομοιομορφία συμπεριφοράς μεταξύ των μονοζυγωτικών διδύμων¹³. Ωστόσο, ο Christiansen δεν κατέληξε σε συμπεράσματα παρόμοια με των προηγούμενων που έδιναν προβάδισμα στην κληρονομικότητα. Άφησε και περιθώρια επίδρασης από το περιβάλλον, τονίζοντας ότι το περιβάλλον στα μονοζυγωτικά ζεύγη, τείνει να συμπεριφέρεται προς αυτά με τον ίδιο τρόπο.

Το συμπέρασμα από αυτές τις έρευνες, είναι ότι καμία δεν έδειξε την κυριαρχία των γενετικών παραγόντων επί των περιβαντολλογικών όσον αφορά τη γέννηση της εγκληματικότητας, αλλά μόνο την αλληλεπίδραση τους από κοινού σε όλα τα άτομα¹⁴.

2.1.2. Μελέτες χρωμοσωματικών ανωμαλιών

Στο τμήμα αυτό περιοριζόμαστε σε μελέτες χρωμοσωματικών ανωμαλιών και κυρίως στην ανωμαλία του συνδρόμου ΧΥΥ. Από το 1961 που εντοπίστηκε η ανωμαλία αυτή, δημιούργησε ενδιαφέρον για την τυχόν ύπαρξη εγκληματιών με τέτοιου είδους ανωμαλία. Σύμφωνα με την ως άνω θεωρία οι φορείς του 47^{ου} χρωμοσώματος πάσχουν από μια διανοητική καθυστέρηση που τους προδιαθέτει στο βίαιο έγκλημα¹⁵. Από τα εικοσιτρία ζεύγη φυσιολογικών ανθρώπινων χρωμοσωμάτων, ένα ζεύγος προσδιορίζει το φύλο: οι θήλεις έχουν ένα ζεύγος ΧΧ, ενώ οι άρρενες ΧΥ. Μεταξύ των ανωμαλιών φυλετικών χρωμοσωμάτων αναφέρεται: (α) το σύνδρομο Klinefelter ή ΧΧΥ που απαντάται σε αναλογία 2% περίπου των νεογέννητων αρρένων. Σε αυτό αποδίδεται η γυναικομαστία, η στειρότητα, οι ομοφυλοφιλία, οι φαντασιώσεις κλπ., (β) το σύνδρομο ΧΧΧ που απαντάται σπάνια σε συχνότητα ένα τοις χιλίοις στο σύνολο των νεογέννητων θηλέων ή στο 1% του συνόλου των νοητικά καθυστερημένων θηλέων και (γ) το σύνδρομο ΧΥΥ που παρουσιάζει συχνότητα 1,5% στο σύνολο των νεογέννητων αρρένων¹⁶. Το σύνδρομο αυτό συνοδεύεται από μέτρια νοητική καθυστέρηση και διαταραχές

¹³ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 41.

¹⁴ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 50

¹⁵ Price W.H., Strong J.A., Whatmore P.B. and McClellmont W.F., "Criminal Patients with ΧΥΥ Sex-Chromosome Complement", The Lancet, 1, 1966, σελ. 565 επομ.

¹⁶ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 53 επομ.

της συμπεριφοράς αντικοινωνικού τύπου. Το ανάστημα των ατόμων αυτής της κατηγορίας είναι υψηλό. Στη βιβλιογραφία αναφέρεται ότι το επιπλέον χρωμόσωμα Y που ενδέχεται να υπάρχει στον καρυότυπο ενός άνδρα προσδίδει στο άτομο αυτό εκτός από μεγαλύτερο ύψος, επιθετικότητα και ροπή προς το έγκλημα.

Καταρχάς σε μελέτη που έγινε στη Σκοτία σε εκατόν ενενήντα επτά (197) κρατούμενους βρέθηκε ένας σημαντικός αριθμός ατόμων με ΧΥΥ και δημιουργήθηκε η εντύπωση ότι συναρτάται η ανωμαλία αυτή με τη βίαιη εγκληματική συμπεριφορά. Η θεωρία είχε κάποια επίδραση στη δικαστική πρακτική. Στη Γαλλία, τουλάχιστον στην περίπτωση του Daniel Hugon που σκότωσε μία πόρνη 65 ετών, το δικαστήριο επέτρεψε στην υπεράσπιση να προσκομίσει στοιχεία σχετικά με το σύνδρομο ΧΥΥ και τελικά, παρά το γεγονός ότι δεν δέχθηκε μειωμένο καταλογισμό γι' αυτό το λόγο, το στοιχείο αυτό χρησιμοποιήθηκε για να επιμετρηθεί μία ηπιότερη ποινή. Στο Σικάγο το 1968, ο Richard Speck¹⁷ κατηγορούμενος για ανθρωποκτονία οκτώ μαθητευόμενων νοσοκόμων, για τον οποίο το σύνδρομο αποτέλεσε αποδεικτικό υλικό για να στηρίξει την έλλειψη καταλογισμού, τελικά δεν καταδικάστηκε. Σε δικαστήρια των ΗΠΑ το σύνδρομο ΧΥΥ δεν φαίνεται να έχει επηρεάσει τις δικαστικές αποφάσεις.

Από την άλλη πλευρά, οι σχετικές βιολογικές έρευνες αποδεικνύουν ότι η συγκεκριμένη ανωμαλία βρίσκεται σε μικρό ποσοστό του πληθυσμού. Σε μελέτη στη Δανία σε τέσσερις χιλιάδες υψηλά άτομα μόνο δώδεκα είχαν την ανωμαλία αυτή και, από αυτούς τους δώδεκα, 42% είχε καταδικαστεί για μία ή περισσότερες αξιόποινες πράξεις και 9% είχε μία μόνο εγκληματική καταδίκη. Επειδή το σύνδρομο είναι στατιστικά σπάνιο φαινόμενο και επειδή δεν έχει διαπιστωθεί επαρκώς η σχέση μεταξύ αυτής της ανωμαλίας και της βίαιης συμπεριφοράς, δεν θα μπορούσε κανείς να καταλήξει στο ότι ανακαλύφθηκε το «χρωμόσωμα του εγκλήματος».

2.1.3. ΜΕΛΕΤΕΣ ΥΙΟΘΕΣΙΩΝ

Οι μελέτες σε υιοθετημένα παιδιά είναι σχετικά πρόσφατες. Η υπόθεση που επιχειρείται να επαληθευθεί σε αυτές είναι η ακόλουθη: εάν υπάρχει

¹⁷ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 55.

συσχέτιση ανάμεσα στην εγκληματικότητα του βιολογικού γονέα και ιδιαίτερα του πατέρα και του υιοθετημένου παιδιού το οποίο έχει δοθεί για εξω-οικογενειακή υιοθεσία έγκαιρα και προτού υποστεί τις εγκληματογόνες επιδράσεις του περιβάλλοντος, τότε υπάρχει σχέση μεταξύ εγκληματικότητας και γενετικών παραγόντων.

Εξέχουσα θέση στην περιοχή αυτή κατέχει η δανο-αμερικανική έρευνα σε 14.427 υιοθετημένα παιδιά που είχαν γεννηθεί μεταξύ 1924-1947¹⁸. Η μεθοδολογία της έρευνας είναι αξιοπρόσεκτη, όπως και η αμερόληπτη διερεύνηση όλων των παραγόντων. Εξετάστηκε ακόμη και το ενδεχόμενο του χαρακτηρισμού ή της «ετικετοποίησης» του υιοθετημένου στην περίπτωση που οι θετοί γονείς γνώριζαν την καταδίκη του πατέρα. Καθώς το δείγμα ήταν μεγάλο και υπήρχαν περιπτώσεις που η καταδίκη έλαβε χώρα μετά την υιοθεσία, για αυτές πιθανολογήθηκε ότι οι θετοί γονείς δεν πληροφορήθηκαν τη γονική εγκληματικότητα. Εξάλλου διερευνήθηκε και το ιστορικό των θετών γονέων για καταδίκες και μελετήθηκαν χωριστά τα παιδιά με διπλά εγκληματικούς γονείς, βιολογικούς και θετούς.

Στα προσεκτικά διατυπωμένα συμπεράσματά τους, οι ερευνητές αναφέρουν ότι οι καταδίκες των βιολογικών πατέρων συσχετίζονται με τις καταδίκες των υιοθετημένων και έγκαιρα απομακρυσμένων παιδιών τους. Η σχέση είναι ιδιαίτερα ισχυρή για τους χρόνιους δράστες (με τρεις ή περισσότερες καταδίκες) πατέρες και γιους. Ωστόσο δεν αποδείχθηκε, ότι ο βιολογικός πατέρας και ο υιοθετημένος γιος του είχαν καταδικαστεί για τα ίδια εγκλήματα. Προφανώς «κάποιος παράγοντας», κατά τη γνώμη ορισμένων ερευνητών, «μεταβιβάζεται από τους καταδικασμένους γονείς, ο οποίος αυξάνει την πιθανότητα καταδίκης των παιδιών τους. Αυτό αληθεύει ιδιαίτερα σχετικά με τους χρόνιους δράστες. Επειδή ο μεταβιβαζόμενος παράγοντας είναι βιολογικός. Βιολογικοί παράγοντες εμπλέκονται στην αιτιολογία τουλάχιστον ορισμένης εγκληματικής συμπεριφοράς.» Και καταλήγουν: «Οι βιολογικοί παράγοντες και η αλληλενέργειά τους με κοινωνικές μεταβλητές είναι δυνατό να αποτελέσουν χρήσιμη συμβολή στην κατανόηση των αιτίων της εγκληματικής συμπεριφοράς».

¹⁸ Πανούσης Γ., Φυσιογνωμική. Μια σύγχρονη εγκληματολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007, σελ. 180 επόμ.

2.2. Κοινωνιολογικές Θεωρίες

Αρκετές θεωρίες κοινωνιολογικής φύσεως, εξετάζουν τους περιβαντολλογικούς παράγοντες σε σχέση με το άτομο και την εγκληματική συμπεριφορά που αυτός εκδηλώνει.

Σύμφωνα με τον Park, όπως κάθε οικολογικό σύστημα, έτσι και ανάπτυξη και η οργάνωση της πόλης δεν είναι τυχαίες αλλά βασίζονται σε κοινωνικές διαδικασίες όπως η εισβολή, η σύγκρουση, η επικράτηση κι η αφομοίωση. Η μελέτη των διαδικασιών αυτών μπορεί να δώσει συμπεράσματα για το φαινόμενο της εγκληματικότητας¹⁹.

Αργότερα, ο Shaw και McKay ανέδειξαν την προσπάθεια του Park και ίδρυσαν την περίφημη σχολή του Σικάγου. Η σχολή αυτή ασχολήθηκε με την επίδραση του κοινωνικού περιβάλλοντος και το πως κατανέμεται γεωγραφικά το έγκλημα στις διάφορες περιοχές της πόλης, γι αυτό κι ονομάστηκε και οικολογική σχολή.

Στην θεωρία αυτή υποστηρίχτηκε, ότι υπάρχουν ζώνες ομόκεντρες μέσα στη πόλη, όπου σε κάθε μία αντιστοιχεί ένας τύπος εγκληματικότητας. Οι πιο υποβαθμισμένες οικονομικά και με αυξημένο πληθυσμό μεταναστών και μαύρων παρουσιάζουν μεγαλύτερη εγκληματική δραστηριότητα, ιδιαίτερα αυτές που βρίσκονται στο κέντρο των μεγαλουπόλεων. Διαχώρισαν τις περιοχές που μένουν οι εγκληματίες κι αυτές στις οποίες δρουν. Διαπίστωσαν επίσης ότι οι προεγκληματικές συμπεριφορές συγκεντρώνονται σε συγκεκριμένες περιοχές τις λεγόμενες, οι οποίες βρίσκονται κοντά σε εμπορικά κέντρα και πολυκαταστήματα²⁰.

Αποτέλεσμα, ήταν η έναρξη προγραμμάτων για την περιοχές του Σικάγου²¹ το 1932, που σκοπό είχαν να μελετήσουν και να καταπολεμήσουν την εγκληματικότητα στις τοπικές κοινότητες του Σικάγου που είχαν υψηλό ποσοστό εγκληματικότητας.

¹⁹ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Αθήνα, 1996, σελ. 134 επομ.

²⁰ Φαρσεδάκης, Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Αθήνα, 1990 σελ. 419.

²¹ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Αθήνα, 1996, σελ. 139 επομ

Ο Merton²², από την άλλη μεριά υποστήριξε ότι κύριο χαρακτηριστικό των σύγχρονων βιομηχανικών και αστικών κοινωνιών είναι οι υλικοί στόχοι οι οποίοι για να επιτευχθούν, απαιτείται πρόσβαση σε νόμιμα μέσα. Η πρόσβαση αυτή όμως δεν είναι εφικτή για τα κατώτερα κοινωνικά οικονομικά στρώματα και πολύ περισσότερο για μειονοτικές εθνικές και φυλετικές ομάδες του πληθυσμού. Αυτή η απόσταση μεταξύ των υφιστάμενων πολιτισμικών στόχων και των νόμιμων μέσων που είναι διαθέσιμα για την επίτευξη τους, οδηγούν σε ανομικές καταστάσεις²³.

Μια ριζοσπαστική άποψη είναι αυτή του D. Matza²⁴, όπου υποστηρίζει ότι κανένας από τους προαναφερθέντες παράγοντες δεν οδηγούν στην εγκληματικότητα. Το έγκλημα και η παραβατικότητα είναι ένα τυχαίο γεγονός, που στην περίπτωση χαλάρωσης του κοινωνικού ελέγχου, μπορεί να εκδηλωθεί στο βαθμό που ο ανήλικος έχει αναπτύξει μία τεχνική εσωτερική που εξουδετερώνει τις ηθικές ενοχές και τον απενεχοποιεί.

Σε μια άλλη θεωρία αυτή της μάθησης ή κοινωνικοποίησης, το έγκλημα είναι μια συμπεριφορά που μαθαίνεται²⁵. Η θεωρία του Διαφορικού Συγχρωτισμού ή της Κοινωνικής Εκμάθησης έχει κύριο εκπρόσωπο τον Edwin Sutherland²⁶. Ο Sutherland απομακρύνεται από τον βιολογικό ντετερμινισμό, τις παθολογικές (κυρίως ψυχιατρικές) και οικονομικές ερμηνείες του εγκλήματος και στρέφεται στην μελέτη του κοινωνικού περιβάλλοντος των ατόμων. Υποστήριξε ότι ο συνδυασμός της θεωρίας της συναναστροφής με τη θεωρία της διαφορετικής κοινωνικής οργάνωσης μπορεί να εφαρμοστεί τόσο σε ατομικό όσο και σε ομαδικό επίπεδο. Η θεωρία της συναναστροφής εξηγεί το γιατί ένα άτομο τείνει προς την εγκληματική συμπεριφορά, ενώ η διαφορετική κοινωνική οργάνωση εξηγεί το γιατί τα ποσοστά εγκλήματος διαφορετικών ομάδων διαφέρουν μεταξύ τους.

Από τη σκοπιά της διαφορετικής κοινωνικής οργάνωσης, οι συναναστροφές του ατόμου καθορίζονται από ένα γενικό πλαίσιο κοινωνικής

²² Φαρσεδάκης, Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Αθήνα, 1990, σελ. 452.

²³ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 146-157 επομ

²⁴ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 202-204.

²⁵ Giddens Anthony, Κοινωνιολογία, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2002, σελ. 252 επομ.

²⁶ Sutherland E., Principles of Criminology, 4ed., J.B. Lippincott, Philadelphia, 1947.

οργάνωσης. Επομένως, η διαφορετική οργάνωση των ομάδων μέσα σε αυτό το πλαίσιο μπορεί να δώσει ερμηνεία στα διαφορετικά ποσοστά εγκληματικότητας (για παράδειγμα: το εισόδημα μιας οικογένειας είναι ένας από τους βασικότερους παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη κατά την επιλογή κατοικίας. Κατ' επέκταση, το ποσοστό εγκληματικότητας μιας περιοχής μπορεί να συσχετιστεί με το ύψος των ενοικίων της και την αντίστοιχη οικονομική και κοινωνική θέση των κατοίκων της).

Οι βασικές αρχές της θεωρίας του Sutherland το 1947 ήταν οι εξής:

1. Η εγκληματική συμπεριφορά διδάσκεται. Αυτό σημαίνει ότι η εγκληματική συμπεριφορά δεν είναι κληρονομικό χαρακτηριστικό.
2. Η εγκληματική συμπεριφορά διδάσκεται μέσω της συναναστροφής και ειδικότερα της επικοινωνίας με άλλα άτομα. Η συγκεκριμένη επικοινωνία τις περισσότερες φορές είναι προφορική αλλά συμπεριλαμβάνει και χειρονομίες.
3. Το κύριο μέρος εκμάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς διενεργείται σε μικρές κλειστές προσωπικές ομάδες. Απρόσωπες μορφές επικοινωνίας όπως οι ταινίες και ο Τύπος παίζουν έναν σχετικά ασήμαντο ρόλο στη διαμόρφωση της εγκληματικής συμπεριφοράς.
4. Η εκμάθηση της εγκληματικής συμπεριφοράς συμπεριλαμβάνει: α) τεχνικές διάπραξης του εκάστοτε εγκλήματος, αρκετές από τις οποίες είναι συνήθως πολύ απλές, β)συγκεκριμένο προσανατολισμό κινήτρων, συμπεριφοράς και ερμηνειών των πράξεων.
5. Η εκάστοτε κατεύθυνση των κινήτρων δίνεται μέσα από τον καθορισμό των νόμων ως ευμενών ή δυσμενών.
6. Το άτομο γίνεται εγκληματίας όταν οι αρχές που τίθενται υπέρ της παραβίασης του νόμου υπερτερούν μέσα του έναντι των αντίθετων αρχών. Αυτή είναι και η βασική αρχή της θεωρίας της συναναστροφής με διαφορετικές κοινωνικές ομάδες. Όταν ένας άνθρωπος γίνεται εγκληματίας αυτό δεν οφείλεται μόνο στο ότι έρχεται σε επαφή με εγκληματικά πρότυπα αλλά και στο ότι απουσιάζουν από τη ζωή του μορφές αντεγκληματικής συμπεριφοράς. Με βάση αυτό, η απλή και ουδέτερη επαφή με το έγκλημα επηρεάζει ελάχιστα έως και καθόλου τη δημιουργία της εγκληματικής συμπεριφοράς.
7. Η συναναστροφή ενδέχεται να ποικίλλει ως προς τη συχνότητα, τη διάρκεια, την ένταση και την προτεραιότητα που δίνεται μέσω αυτής στην εγκληματική συμπεριφορά έναντι άλλων μορφών συμπεριφοράς.

8. Η διαδικασία εκμάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς περιλαμβάνει όλους τους μηχανισμούς εκμάθησης που συνήθως εφαρμόζονται στην κοινωνία. Επομένως και ο μιμητισμός θεωρείται μέθοδος εκμάθησης της εγκληματικής συμπεριφοράς.

9. Αν και η εγκληματική συμπεριφορά αποτελεί έκφραση γενικών αναγκών και αξιών δεν εξηγείται από αυτές μιας και η μη εγκληματική συμπεριφορά αποτελεί έκφραση των ίδιων αναγκών και αξιών. Για παράδειγμα τόσο οι κλέφτες κλέβουν όσο και οι εργάτες εργάζονται προκειμένου να εξασφαλίσουν χρήματα.

Η συγκεκριμένη θεωρία υποστηρίζει ότι, η εγκληματική συμπεριφορά δεν είναι έμφυτη στο άτομο. Δηλαδή, το άτομο δεν έχει κάποια έμφυτη ροπή στο έγκλημα, αλλά αντίθετα μαθαίνεται. Συνεπώς, σύμφωνα με αυτή τη θεωρία, η εγκληματική συμπεριφορά και η παρέκκλιση υπόκεινται σε διαδικασίες μάθησης και κοινωνικοποίησης. Τα άτομα μέσα από την αλληλεπίδραση και την συναναστροφή τους με άλλα άτομα μαθαίνουν την παρεκκλίνουσα συμπεριφορά.

Αρκετές παράμετροι της θεωρίας της συναναστροφής αποτέλεσαν αντικείμενο κριτικής. Συνοπτικά τα σημεία κριτικής της θεωρίας ήταν τα εξής:

- αγνοεί την έννοια της ελεύθερης βούλησης
- αγνοεί το ρόλο του θύματος
- δεν εξηγεί τις απαρχές του εγκλήματος
- δεν προσδιορίζει με ακρίβεια τους όρους όπως «συστηματική» και «έκθεση»
- δεν λαμβάνει υπόψη βιολογικούς παράγοντες
- θεωρεί δεδομένο ότι όλα τα άτομα έχουν την ίδια πρόσβαση σε εγκληματικά και αντεγκληματικά μοντέλα συμπεριφοράς
- δεν στηρίζεται σε γενικότερη κοινωνιολογική θεωρία και έρευνα
- δεν είναι ιδιαίτερα περιεκτική γιατί δεν στηρίζεται σε πάνω από έναν επιστημονικούς κλάδους

Υποστηρίζεται επίσης ότι η θεωρία της συναναστροφής μένει μόνο στην άποψη ότι η κοινωνικοποίηση επιτυγχάνεται πάντα και ότι η πολιτισμική ποικιλία είναι απεριόριστη. Από αυτή την σκοπιά, η θεωρία ασχολείται μόνο με τις διαφορές ανάμεσα στις ομάδες και δεν μπορεί να εξηγήσει γιατί άτομα της ίδιας ομάδας ενδέχεται να παρουσιάσουν διαφορές ως προς την παραβατική συμπεριφορά. Με αυτόν τον τρόπο δεν εστιάζει καθόλου στο

ατομικό επίπεδο και αποδίδει το έγκλημα αποκλειστικά σε πολιτισμικούς παράγοντες.

Και από όλους τους θεωρητικούς της κοινωνικής μάθησης ο Albert Bandura αναλύει σαφέστερα τη βίαιη συμπεριφορά. Τα άτομα δεν γεννώνται βίαια αλλά μαθαίνουν να είναι βίαια παρατηρώντας τους άλλους να ενεργούν με επιθετικότητα ή να αμείβονται για τη βίαιη συμπεριφορά τους. Αυτοί οι άλλοι δεν είναι απαραίτητο να αλληλενεργούν με τα άτομα που βρίσκονται στη διαδικασία εκμάθησης. Σε αντίθεση με τον Sutherland, ο Albert Bandura δέχεται ότι η βία, μαθαίνεται ακόμα και από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης.

Συμπερασματικά, η θεωρία της κοινωνικής μάθησης που προέρχεται από την εργασία του Albert Bandura και την οποία επέκτειναν πολλοί ψυχολόγοι προτείνει ότι η κοινωνική μάθηση που βασίζεται στην παρατήρηση είναι μια σύνθετη διαδικασία που περιλαμβάνει τρία στάδια:

- έκθεση στις αντιδράσεις των άλλων
- μίμηση και πρόσκτηση των συμπεριφορών που βλέπει το άτομο
- μεταγενέστερη αποδοχή των πρότυπων πράξεων ως οδηγητικών στοιχείων της συμπεριφοράς του υποκειμένου

Τέλος, από τους θεωρητικούς της κοινωνικής μάθησης αναφέρονται τέσσερις βασικοί παράγοντες συντελεστικοί της επιθετικότητας και της βίας: 1) Ο φαύλος κύκλος της ματαίωσης-επιθετικότητας: (Με τον όρο ματαίωση αποδίδεται ο γνωστός στους ψυχιάτρους όρος «frustration») ματαίωση αισθάνεται ένα άτομο όταν συναντά εμπόδια στην επιδίωξη των στόχων του ή όταν κάποιος του επιτίθεται με λόγια ή με πράξεις, 2) Επιθετικές δεξιότητες: επιθετικές αντιδράσεις τις οποίες μαθαίνει κανείς παρατηρώντας άλλα άτομα ή τα ΜΜΕ. 3) Αναμενόμενα αποτελέσματα: ο επιτιθέμενος έχει την εντύπωση ότι η επιθετικότητα του θα αμειφθεί είτε με οικονομικά οφέλη είτε με ψυχολογικά (κερδίζοντας την επιδοκιμασία των άλλων, βελτιώνοντας την αυτοεκτίμησή του, αμβλύνοντας την ένταση ή το θυμό του). 4) Συνέπεια μεταξύ συμπεριφοράς και αξιών: ο επιτιθέμενος έχει την πεποίθηση που του δημιουργήθηκε παρατηρώντας τρίτους ότι σε μία δεδομένη περίπτωση η επιθετικότητα είναι δικαιολογημένη και πρόσφορη.

Περί τα τέλη του 20^{ου} αιώνα, η μαρξιστική εγκληματολογική κατεύθυνση²⁷ αποτελεί ακόμη ένα σημαντικό, σύγχρονο θεωρητικό ρεύμα. Με τη μαρξιστική ιστορικο-οικονομική ανάλυση η προσπάθεια βιολογικής / ατομικής ερμηνείας του εγκλήματος μετατίθεται στο οικονομικό / κοινωνικό επίπεδο. ο Marx αποδίδει την εγκληματικότητα στο καπιταλιστικό σύστημα και στην εμπορευματοποίηση των πάντων, ενώ φαίνεται να σαρκάζει το λειτουργικό/συναινετικό πρότυπο της κοινωνίας, σύμφωνα με το οποίο υπάρχει σε πολύ μεγάλο βαθμό σύμπτωση αξιών, αντιλήψεων, στόχων, συμφερόντων και στάσεων και όχι αντιθέσεις μεταξύ των κοινωνιών. Από την άλλη πλευρά, ο Friedrich Engels (1820-1895), στενός συνεργάτης, φίλος και οικονομικό στήριγμα του Marx, ασχολήθηκε σε κάποιο βαθμό με το έγκλημα στην πρωτοποριακή μελέτη του «Η κατάσταση της εργατικής τάξης στην Αγγλία του 1844». Εκεί αντιμετωπίζει την εγκληματική συμπεριφορά σαν μία απάντηση στην υπέρτατη εξαθλίωση των εργατών στην οποία τους οδηγεί η καπιταλιστική κοινωνία. Ο εξαθλιωμένος, επομένως, έχει να επιλέξει μεταξύ εγκλήματος, αυτοκτονίας και τρέλας.

Ο Marx, που βίωσε τη βιομηχανική επανάσταση με την εισβολή του κάρβουνου και της ατμομηχανής, καθώς και τις νέες δυνατότητες μετακίνησης, αλλά και τη δημιουργία μεγάλων βιομηχανικών μονάδων με τους χιλιάδες εργαζόμενους –ακόμα και παιδιά– κάτω από άθλιες συνθήκες μέσα και έξω από τα εργοστάσια ή τα ορυχεία, κατέληξε, μαζί με τον Engels, στο ότι η καπιταλιστική κοινωνία φέρνει μαζί της την οικονομική ανισότητα στην οποία η εργατική τάξη –το προλεταριάτο– γίνεται αντικείμενο εκμετάλλευσης από την αστική, άρχουσα τάξη, τους έχοντες τα μέσα παραγωγής. Έτσι, η εργατική τάξη βρίσκεται στα κατώτατα κοινωνικά στρώματα και ζει ηθικά εξαθλιωμένα και άρα παρασιτικά ακολουθώντας εγκληματικές συμπεριφορές.

Αρκετές κριτικές²⁸ υπήρξαν πάνω σε αυτό το επεξηγηματικό σχήμα, που υποστήριξαν ότι το έγκλημα είναι υπαρκτό ανεξάρτητα από το πολιτικό σύστημα που ισχύει. Ο Ολλανδός Adrian Bonger (1876-1940), προσπαθεί να ερμηνεύσει την εγκληματική συμπεριφορά των μελών της βιομηχανικής θεωρίας βασιζόμενος στο μαρξιστικό επιχείρημα. Το έγκλημα για αυτόν

²⁷ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία-Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 223.

²⁸ Φαρσεδάκης, Ι., Στοιχεία εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 115 επομ.

οφείλεται στον εγωκεντρισμό που προάγει ο καπιταλισμός, ενώ ο σοσιαλισμός παράγει αλτρουισμό²⁹.

2.3 Ψυχολογικές Θεωρίες

Ο Garofalo, είχε καθορίσει την έννοια της ψυχικής ή ηθικής ανωμαλίας³⁰. Πίστευε δηλαδή, ότι αυτά τα χαρακτηριστικά δεν απέδιδαν παθολογικές καταστάσεις, παρά φυσικές παραλλαγές κατώτερων πολιτισμικά κοινωνιών.

Η ηθική ανωμαλία είναι ξεχωριστή κατάσταση κι αφορά τους πραγματικούς εγκληματίες, διαφορετική από την εμφάνιση ψυχολογικής διαταραχής. Σε μία προσπάθεια ετών να προσδιοριστεί εννοιολογικά η ψυχική ανωμαλία ως εγκληματογόνος παράγοντας η Ευρωπαϊκή Συμβουλευτική Επιτροπή για την πρόληψη του εγκλήματος και τη μεταχείριση των εγκληματιών στην τέταρτη σύνοδο της, ως ψυχικά ανώμαλους³¹ εγκληματίες θεώρησε τους παράφρονες, τους ψυχωτικούς, τους μειωμένης διανοητικής ικανότητας, τους ψυχοπαθείς, τους νευρωτικούς και γενικά όλους εκείνους που λόγω της πνευματικής διαταραχής τους, δεν υπόκεινται σε ποινικές κυρώσεις, αλλά σε ψυχιατρική παρακολούθηση.

Οι ψυχολογικές θεωρίες που διαμορφώθηκαν για να ερμηνεύσουν τη ροπή προς την εγκληματική δράση ξεκινούν με την ψυχανάλυση που ίδρυσε ο S. Freud³². Το άτομο πέρα από το νου και τη βούληση διακατέχεται από ορμητικές τάσεις και ισχυρές συναισθηματικές πιέσεις που επιδρούν στην εκδήλωση της εγκληματικής συμπεριφοράς.

Ενδεχόμενη ανισορροπία στη διαβάθμιση αυτή του ψυχικού κόσμου δημιουργεί προϋποθέσεις ασυνείδητες, έτσι ώστε να εκδηλωθεί εγκληματική συμπεριφορά, που τα αίτια της δεν ανάγονται σε λογική ερμηνεία κι εξήγηση

²⁹ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ 236 επομ.

³⁰ Φαρσεδάκης, Ι., Στοιχεία εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2005, σελ. 89.

³¹ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ 70 επομ. και Giddens Anthony, Κοινωνιολογία, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 2002, σελ. 253.

³² Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 99 επομ.

της συμπεριφοράς, αλλά σε μία αποκάλυψη βαθύτερων κι ασυνειδήτων εξορμήσεων του ατόμου³³.

Η προσωπικότητα, κατά τον Freud, είναι δομημένη σε τρία επίπεδα. Στο βαθύτερο επίπεδο βρίσκεται το id (Εκείνο), το οποίο αποτελείται από τις βιολογικές και ψυχολογικές ενορμήσεις που βρίσκονται στη βάση κάθε συμπεριφοράς. Το Εκείνο είναι το ασυνείδητο τμήμα της προσωπικότητας με το οποίο ξεκινά τη ζωή του το άτομο και το οποίο διέπεται από την «αρχή της ευχαρίστησης». Στο εξωτερικό επίπεδο βρίσκεται το superego (Υπερεγώ) ή η συνείδηση. Το Υπερεγώ αντιπροσωπεύει τις ηθικές αξίες της κοινωνίας. Αποτελεί, κατά κάποιο τρόπο, την ένταξη στην προσωπικότητα των επιταγών και απαγορεύσεων γονέων/διδασκάλων και άλλων σημαντικών ατόμων. Μεταξύ του Εκείνο και του Υπερεγώ, στο συνειδητό επίπεδο, βρίσκεται το Εγώ, το οποίο διαδραματίζει ένα συντονιστικό και συμβιβαστικό ρόλο. Λειτουργεί δηλαδή ως μεσολαβητής ανάμεσα στο απαιτητικό Εκείνο και στο απαγορευτικό Υπερεγώ. Το Εγώ αναπτύσσεται στα πρώτα χρόνια της ζωής του ατόμου, όταν το παιδί αρχίζει να αντιλαμβάνεται ότι όλες του οι επιθυμίες δεν είναι δυνατόν να ικανοποιούνται πάραυτα. Το Εγώ διέπεται από την «αρχή της πραγματικότητας». Στο «φυσιολογικό» άτομο τα τρία αυτά στοιχεία της προσωπικότητας είναι σα να βρίσκονται σε μία «ισορροπημένη σύγκρουση» και έτσι ελέγχουν την ανθρώπινη συμπεριφορά. Για παράδειγμα, όταν το Εκείνο ζητεί ευχαρίστηση/γενετήσια ικανοποίηση, λ.χ. μέσω βιασμού, το Υπερεγώ δημιουργεί συναισθήματα ενοχής, ενώ το Εγώ συμβιβάζει την κατάσταση επιτρέποντας κάποιες άλλες, κοινωνικά αποδεκτές δραστηριότητες.

Ο Freud δεν ασχολήθηκε ιδιαίτερα με την εγκληματική συμπεριφορά. Πάντως, θεωρούσε ότι ορισμένοι εγκληματίες ενδέχεται να έχουν ένα υπερανπτυγμένο Υπερεγώ, το οποίο δημιουργεί διαρκώς συναισθήματα ενοχής και άγχους. Ένας τέτοιος δράστης αφήνει πίσω του ίχνη, ώστε να συλληφθεί και να τιμωρηθεί. Στη μελέτη του «Το Εγώ και το Εκείνο» εξηγεί ότι η εγκληματική συμπεριφορά συνδέεται με μία υποσυνείδητη ενοχή που έχει παραμείνει στο άτομο από ένα άλυτο σύμπλεγμα (το Οιδιπόδειο, στον γιο, και της Ηλέκτρας, στην κόρη). Αυτή η ενοχή προϋπάρχει του εγκλήματος. Άρα το

³³ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 99 επομ.

άτομο δεν αισθάνεται ενοχή επειδή διέπραξε έγκλημα. Η ενοχή δηλαδή, δεν είναι αποτέλεσμα του εγκλήματος αλλά κίνητρο. Έτσι, η μετατροπή της υποσυνείδητης ενοχής σε κάτι άμεσο και πραγματικό, όπως η εγκληματική πράξη, αποτελεί τελικά ανακούφιση, ιδιαίτερα αν το Υπερεγώ είναι ανεπαρκώς ή ελλιπώς ανεπτυγμένο. Αν όμως το Υπερεγώ είναι υπερανπτυγμένο, τότε το άτομο μπορεί είτε να έχει ενοχές είτε να αναπτύξει μία νευρωσική αντίδραση.

Οι συνεχιστές του Freud, όπως ο Erikson (1902-1984) και ο Aichorn (1878-1949) έριξαν περισσότερο φως στο θέμα της εγκληματικής συμπεριφοράς. Ο Erikson³⁴, μελέτησε την «κρίση ταυτότητας». Πιστεύει ότι η εφηβική ηλικία διακρίνεται από ψυχικές παροδικές εξάρσεις. Για παράδειγμα οι έφηβοι κατά την περίοδο μιας τέτοιας κρίσης ενδέχεται να πειραματισθούν με εξαρτησιογόνες ουσίες ή με άλλες μορφές αποκλίνουσας συμπεριφοράς.

Ο Αυστριακός ψυχολόγος Aichorn³⁵, αντίθετα από τον Freud, βασιζόμενος σε πολύχρονη εμπειρία του σε ένα ίδρυμα για ανήλικους παραβάτες, υποστήριξε ότι οι εγκληματίες έχουν υποαναπτυγμένο Υπερεγώ. Το ατελές Υπερεγώ αφήνει το Εκείνο ανεξέλεγκτο και επιτρέπει στο άτομο να τελεί εγκλήματα δίχως τύψεις. Αυτού του είδους το Υπερεγώ δημιουργείται συνήθως όταν είναι, για οποιονδήποτε λόγο, απόντες (σωματικά ή/και συναισθηματικά) οι γονείς κατά την κρίσιμη παιδική ηλικία και λείπει η διαδικασία ταύτισης. Για αυτόν το οικογενειακό περιβάλλον, επηρεάζει ουσιαστικά τα παιδιά τους κυρίως κατά τα πέντε πρώτα έτη της ζωής τους. Κατά την επιδοκιμασία ή την αποδοκιμασία των πράξεών τους, οι γονείς θα πρέπει να έχουν κοινή στρατηγική. Η αποδοκιμασία των πράξεών τους πρέπει να αναπληρώνεται με στοργή και αγάπη από τους γονείς. Όμως εάν είναι υπερβολική και αλλοπρόσαλλη, τότε αυτοί δεν αποτελούν πρότυπα ταύτισης από τα παιδιά, έχοντας ως αποτέλεσμα να γίνονται και να διαμορφώνουν μια εν δυνάμει αντικοινωνική προσωπικότητα, η οποία ενδέχεται να επεκτείνεται μέχρι την παραβατικότητα.

Επίσης, ένα άλλο πεδίο το οποίο αποτέλεσε αντικείμενο μελέτης της ψυχολογικής προσέγγισης στο έγκλημα είναι αυτό του περάσματος στην

³⁴ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 112.

³⁵ Μαραγκοπούλου-Γιωτοπούλου, Εγχειρίδιο εγκληματολογίας Μέρος Α' Εισαγωγικά, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1984, σελ.131 επομ.

εγκληματική πράξη³⁶. Το πέρασμα στην εγκληματική πράξη αφορά πρώτα τη δομή της προσωπικότητας³⁷ του δράστη ενώ σε δεύτερη φάση το ενδιαφέρον εστιάζεται στα κίνητρα, τον σχεδιασμό και τη ψυχική κατάσταση που έχει ο δράστης κατά τη στιγμή της τέλεσης του εγκλήματος. Δηλαδή, η αυξημένη προδιάθεση που έχει μια εγκληματική προσωπικότητα, το αν αυτή θα οδηγηθεί στη διενέργεια του εγκλήματος, θα εξαρτηθεί από ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν τη στιγμή της λήψης της απόφασης.

Για τον ψυχαναλυτή Abrahamsen³⁸, ο εγκληματίας είναι άτομο που άγεται και φέρεται από το Εκείνο. Αδυνατεί να ελέγξει τα ένστικτά του και τις ενορμήσεις του που επιζητούν ευχαρίστηση.

Σε αντίθεση με την σχολή του Freud, ο Jung, ιδρυτής της αναλυτικής ψυχολογίας³⁹, διαχωρίζει το ατομικό από το ομαδικό ασυνείδητο, το οποίο δεν επηρεάζεται από τις ατομικές εμπειρίες. Κατά τον Jung, μπορεί να εγκληματήσει εκείνο το άτομο που κατά την παιδική του ηλικία επικράτησαν αρνητικές προδιαθέσεις στον αγώνα του ασυνείδητου με τις αρχέτυπες εικόνες του υπερατομικού ασυνείδητου που έχει κληρονομήσει. Επομένως, στον ψυχικό κόσμο του ατόμου υπάρχουν αρχέτυπες αρνητικές και θετικές προδιαθέσεις.

Μεταξύ των θετικών και αρνητικών προδιαθέσεων και με δεδομένο τους δύο ψυχολογικούς τύπους που προτείνει, τον εσωστρεφή και τον εξωστρεφή, διαμορφώνονται συγκρούσεις μεταξύ δύο προδιαθέσεων. Στον εσωστρεφή επιδιώκεται να βγει από την εσωτερική απομόνωση και με την επικράτηση της εγκληματικής προδιάθεσης να κάνει αισθητή την παρουσία του, ενώ ο εξωστρεφής δεν παρουσιάζει εγκληματικό ενδιαφέρον.

Μια άλλη αξιολογη μελέτη πάνω στους ψυχολογικούς παράγοντες, είναι η έρευνα του Βέλγου E. de Greeff που διέγινωσε τέσσερις φάσεις που οδηγούν στην εγκληματική πράξη:

³⁶ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 120.

³⁷ Φαρσεδάκης Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990, σελ. 200 επομ.

³⁸ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 115.

³⁹ Χάιδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία- Αιτιολογικές προσεγγίσεις του εγκληματικού φαινομένου, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996, σελ. 103.

1. Η αδιαμόρφωτη συναίνεση (το υπερεγώ παίζει όλο και λιγότερο τον ρόλο της αστυνόμευσης).
2. Η διαμορφωμένη συναίνεση, όταν πλέον τα κίνητρα της πράξης επικρατούν έναντι του υπερεγώ.
3. Η κρίση κι η απόφαση, όπου ο δράστης έχει πάρει οριστικά την απόφαση για την πράξη.
4. Η εγκληματική πράξη

Τέλος, χαρακτηριστικές είναι οι ψυχικές ιδιότητες του εγκληματία, όπως τις πρότεινε ο J. Pinatel: 1) ο εγωκεντρισμός, 2) η έλλειψη προβλεπτικότητας-αστάθειας, 3) η επιθετικότητα και 4) η απάθεια-συναισθηματική αδιαφορία.

Γενικότερα, η εγκληματολογία του περάσματος στην πράξη και η επικινδυνότητα του δράστη ως στοιχείο πρόγνωσης καθιερώνει την ψυχιατρική στο χώρο της εγκληματολογίας⁴⁰.

3. Η ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΠΡΑΞΗ

3.1 Ο τόπος του εγκλήματος

Ο τόπος του εγκλήματος είναι το σημείο όπου έλαβε χώρα η παράνομη πράξη. Σε αρκετές περιπτώσεις, όπως για παράδειγμα στα εγκλήματα βίας, ενδέχεται να υπάρχουν περισσότεροι από έναν τόποι εγκλήματος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί το έγκλημα της ανθρωποκτονίας, όπου το αδίκημα ενδέχεται να έχει γίνει σε άλλο τόπο και το θύμα να έχει μεταφερθεί από τον δολοφόνο του σε διαφορετικό τόπο από τον τόπο που διαπράχθηκε η ανθρωποκτονία.

Στην Ανακριτική ο τόπος του εγκλήματος δεν είναι άμεσα συνδεδεμένος με την έδαφική του έννοια. Για την ανακριτική τόπος του εγκλήματος μπορεί να είναι και ένα πλοίο, ένα αυτοκίνητο, ένα τρένο. Επομένως, για την ανακριτική τόπος του εγκλήματος αποτελεί οποιοσδήποτε χώρος μέσα στον

⁴⁰ Φαρσεδάκης Ι., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1990, σελ. 116.

οποίο είναι δυνατό να βρεθούν ενδείξεις που να αφορούν την τέλεση του εγκλήματος ή την ταυτότητα του δράστη⁴¹.

Επειδή οτιδήποτε βρίσκεται στον τόπο του εγκλήματος αποτελεί πειστήριο, αυτός θα πρέπει να παραμείνει ανέπαφος έως ότου φτάσουν οι αρμόδιοι ερευνητές. Κυρίως σε υποθέσεις ανθρωποκτονιών και σε εγκλήματα κατά της γενετήσιας ελευθερίας, ο τόπος του εγκλήματος αποτελεί το σημαντικότερο αποδεικτικό στοιχείο, διότι περιέχει όλα τα στοιχεία του εγκλήματος και όλα τα ευρήματα τα οποία και συνδέουν τον ύποπτο με το έγκλημα.

3.2. Ενδείξεις του εγκλήματος

Ενδείξεις θεωρούνται γεγονότα, καταστάσεις ή αντικείμενα, που εξαιτίας των ειδικών συνθηκών κάτω από τις οποίες συνέβησαν ή διαμορφώθηκαν, αποκτούν ειδική σημασία για την βεβαίωση του εγκλήματος και την εξακρίβωση της ταυτότητας του δράστη. Οι ενδείξεις είναι το αποδεικτικό μέσο που τείνει σε έμμεση απόδειξη, για την ουσιαστική αξιολόγηση του οποίου ο δικαστής είναι υποχρεωμένος να προβεί σε ένα δικανικό συλλογισμό και, σύμφωνα με το συμπέρασμα αυτού, να σχηματίσει πεποίθηση για το κάθε κρίσιμο θέμα. Οι ενδείξεις διακρίνονται σε προσωπικές και πραγματικές. Οι προσωπικές συνίστανται σε γεγονότα, πράξεις ή συναισθήματα, που αναφέρονται σε τρία κυρίως θέματα : α) την ύπαρξη κινήτρου για την τέλεση του εγκλήματος, β) την σχέση του κατηγορουμένου με το έγκλημα και γ) το "άλλοθι του", η αδυναμία δηλαδή να αποδειχθεί ότι βρισκόταν κάπου αλλού κατά τον κρίσιμο χρόνο. Οι πραγματικές ενδείξεις μπορεί να βρίσκονται είτε πάνω στο θύμα είτε στον δράστη, είτε στον τόπο του εγκλήματος είτε σε οποιοδήποτε άλλο τόπο.

3.3. Η φωτογράφιση της σκηνής του εγκλήματος

Πριν από την λεπτομερή εξέταση του τόπου του εγκλήματος και πριν ακόμη μετακινηθούν ή αγγιχθούν τα αντικείμενα που βρίσκονται σε αυτό, η σκηνή του εγκλήματος θα πρέπει να φωτογραφηθεί. Οι φωτογραφίες αυτές θα πρέπει να αποτυπώνουν καθαρά και πιστά τη σκηνή, όπως βρέθηκε, να

⁴¹ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003.

απεικονίζουν ακριβώς τα ίχνη και τα πειστήρια της φυσικής ένδειξης, όπως βρέθηκαν από τον εξεταστή και πριν από την απομάκρυνση τους.

Τα πλεονεκτήματα των φωτογραφιών από τη σκηνή του εγκλήματος είναι σημαντικό εργαλείο, διότι διευκολύνουν την αρχειοθέτηση και διάσωση των στοιχείων της σκηνής του εγκλήματος, προσφέρουν στον ανακριτή μια βασική πηγή εντύπωσης για τον τύπο του εγκλήματος και αφαιρούν τυχόν εσφαλμένα συμπεράσματα του δικαστή για την πραγματική κατάσταση της εν λόγω σκηνής⁴².

Κατά την φωτογράφιση του τόπου του εγκλήματος, πρέπει να φωτογραφίζονται όλα τα ίχνη, ευρύματα, όπλα, αντικείμενα, ακριβώς στο σημείο που βρίσκονται. Ένα βασικό μειονέκτημα της φωτογράφισης είναι ότι οι φωτογραφίες δεν δείχνουν τις αληθινές ή πραγματικές αποστάσεις του χώρου και των αντικειμένων. Σε ανοικτούς χώρους, στους οποίους παρευρίσκεται πλήθος ατόμων, ο φωτογραφικός φακός καλείται να αποτυπώσει και τα πρόσωπα των παρευρισκομένων, διότι ο δράστης μπορεί να βρίσκεται ακόμη ανάμεσά τους.

Πρακτική λύση για αυτήν την περίπτωση αποτελεί η βιντεοσκόπηση του χώρου, όπου τα τελευταία χρόνια χρησιμοποιείται όλο και πιο συχνά για την αποτύπωση του τόπου του εγκλήματος, και αυτό διότι μαζί με τη λήψη εικόνας, γίνεται και σχολιασμός των γεγονότων⁴³.

3.4. Οι Πραγματικές Ενδείξεις

3.4.1. Τα Δακτυλικά Αποτυπώματα

Τα δακτυλικά αποτύπωμα χρησιμοποιούνται ως αποδεικτικά στοιχεία στην εγκληματολογία και αποτελούν την πιο συνηθισμένη ένδειξη ταυτότητας του δράστη του εγκλήματος⁴⁴. Τα αποτυπώματα αναζητούνται σε οποιοδήποτε αντικείμενο σταθερό (τοίχους, πόρτες, κλπ) ή κινητό (όπλο, διάφορα αντικείμενα) που θα μπορούσε να αγγίξει ο δράστης και τα οποία μπορούν να είναι είτε έκτυπα, δηλαδή ανάγλυφα όταν αφήνονται σε μαλακές ίνες, είτε ορατά, εάν το δάχτυλο ή η παλάμη ήταν χρωματισμένο, είτε αόρατα, τα οποία δεν διακρίνονται με γυμνό μάτι και τα οποία διαπιστώνονται με

⁴² Δημόπουλος Χαράλαμπος, Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 328.

⁴³ Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004, σελ 121-122.

⁴⁴ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 246.

πλάγιο φως ή σε σκοτεινό μέρος με φακό. Μετά εμφανίζονται με τη βοήθεια ατμών ιωδίου πάνω σε χαρτί, γραφίτη, σκόνη αιθάλης και φωτογραφίζονται ή αποκολλώνται με χρήση κυτταρινοειδούς (celluloid) δηλαδή κολλητικής ζελατίνης. Οι σύγχρονες μέθοδοι περιλαμβάνουν τη χρήση ακτινών λέιζερ ή ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Η λήψη των δακτυλικών αποτυπωμάτων χρησιμοποιείται και για την ταυτοποίηση των θυμάτων εγκληματικών ενεργειών⁴⁵. Αποτελούν σημαντικό αποδεικτικό στοιχείο, διότι όχι μόνο είναι μοναδικά για κάθε άνθρωπο αλλά επιπλέον τα δακτυλικά αποτυπώματα παραμένουν αναλλοίωτα και αμετάβλητα κατά τη διάρκεια ζωής ενός ατόμου.

Στην Ελλάδα τηρείται δακτυλοσκοπικό δελτίο όπου στη μια όψη φέρει αποτυπώματα κάθε δακτύλου και όλων μαζί ενωμένων και στην άλλη δίνονται τα στοιχεία της νομικής ταυτότητας, σύντομη ανθρωπομετρική περιγραφή και παρατηρήσεις για τυχόν ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και προηγούμενες καταδίκες.

Όταν το δείγμα δακτυλικού αποτυπώματος δεν είναι καθαρό χρησιμοποιείται η ποροσκοπία, η οποία στηρίζεται στην ύπαρξη των πόρων, μέσω των οποίων διαχέεται ο ιδρώτας⁴⁶. Οι πόροι, όπως και τα δακτυλικά αποτυπώματα παραμένουν αμετάβλητοι ως προς τη θέση και το σχήμα και αναλλοίωτοι σε τραυματισμούς και εγκαύματα δευτέρου βαθμού. Η ποροσκοπική εξέταση συνίσταται στην σύγκριση των πόρων των ιδρωτοποιών αδένων που καταλήγουν στις δερματικές ακρολοφίες, όχι στα μεταξύ τους αυλάκια. Για να γίνει σωστή εξέταση χρειάζεται μεγέθυνση του αποτυπώματος⁴⁷. Δεδομένου ότι σπάνια βρίσκεται τμήμα αποτυπώματος τόσο καθαρό που να διακρίνονται οι πόροι, η ποροσκοπική μέθοδος χρησιμοποιείται ελάχιστα και είναι δυνατόν να γίνει μόνο σε ειδικό εργαστήριο.

3.4.2. Αποτυπώματα ποδιών, τροχών, κ.ά.

Όπως και τα αποτυπώματα των χεριών τα αποτυπώματα δακτύλων ποδιών και πέλματος μπορούν να δώσουν τα ίδια αποτελέσματα για την ταυτότητα του δράστη. Επειδή όμως σπάνια ο δράστης να ενήργησε με γυμνά

⁴⁵ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 246.

⁴⁶ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 246.

⁴⁷ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 247.

πόδια, δεν τηρείται σχετικό αρχείο, όπως στην δακτυλοσκοπία. Εφόσον όμως υπάρχει υποψία είναι δυνατή η παραβολή του συλλεχθέντος αποτυπώματος με εκείνο του υπόπτου. Από αυτά του είδους τα αποτυπώματα μπορεί ακόμη να διαγνωσθεί αν υπάρχει πάθηση (πλατυποδία, πολυδακτυλία), όπως και το ανάστημα του υποκειμένου από το μήκος του πέλματος⁴⁸. Επίσης, αν υπάρχουν ίχνη πέλματος σε βηματισμό, μπορούν να εξαχθούν τα εξής συμπεράσματα⁴⁹:

- 1) Για τον βηματισμό: Μέσος όρος βήματος ατόμου μετρίου αναστήματος = 70εκ. (άνδρας), 40-50εκ. (γυναίκα)
>από 50-100 εκ. αν υπάρχει βιασύνη και
>100 εκ. = όταν το άτομο τρέχει
- 2) Για τη νηφαλιότητά του (νοητή ευθεία και στις δύο πλευρές)
- 3) Για την ηλικία του (με την ηλικία μειώνεται το μήκος βήματος)
- 4) Το βάρος του (από πίεση πέλματος σε μαλακό έδαφος

Ανάλογη χρησιμότητα στην ανακριτική διαδικασία έχουν και τα αποτυπώματα στο έδαφος υποδημάτων ή τροχών τα οποία συλλέγονται από σκονισμένο ή βρεγμένο έδαφος. Η εξασφάλιση των συγκεκριμένων αποτυπωμάτων γίνεται είτε μόνο με φωτογράφιση είτε με φωτογράφιση και κατασκευή εκμαγείου από γύψο ή παραφίνη αν το στοιχείο άνω στο οποίο έγινε το αποτύπωμα είναι ευπαθές⁵⁰.

3.4.3. Τρίχες και ίνες ως αποδεικτικά στοιχεία

Οι τρίχες καθώς και οι τυχόν ίνες βρίσκονται συνήθως στον τόπο του εγκλήματος, είτε πάνω στο θύμα, στο όπλο είτε σε άλλα αντικείμενα. Αποτελούν μεγάλης σημασίας αποδεικτικά στοιχεία, όπως και τα δακτυλικά αποτυπώματα και υπερέχουν στη διατήρησή τους δεδομένου ότι έχουν μεγάλη ανθεκτικότητα στην αποσύνθεσή τους. Οι τρίχες μπορούν να βοηθήσουν και στην αναγνώριση αγνώστων θυμάτων⁵¹.

Πέρα από τη δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων για την ταυτότητα του δράστη μέσω ανάλυσης DNA πολλά άλλα συμπεράσματα χρήσιμα για την

⁴⁸ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 248.

⁴⁹ Συκιώτου Α., «Παραδόσεις Ανακριτικής _8_ Ενδείξεις», Ιστολόγιο Εγκληματικών Επιστημών, Φεβρουάριος 2011 <http://sykiotou.blogspot.nl/2011/02/7.html>.

⁵⁰ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 251.

⁵¹ Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004, σελ 121

ανάκριση μπορεί να δώσει η εξέταση των τριχών, όπως για παράδειγμα αν είναι ανθρώπου ή ζώου, από πιο μέρος του σώματος προέρχοντα. Με εξαίρεση το χνούδι, όλες οι άλλες τρίχες παρουσιάζουν διαφορές στο μήκος, τη διάμετρο και τη μορφή του στελέχους και της κορυφής τρίχας αναλόγως από ποιο σημείο του σώματος προέρχονται. Επιπλέον μπορούμε να διακρίνουμε το φύλο και την ηλικία του δράστη. Μπορούμε να εξακριβώσουμε εάν οι τρίχες έχουν αποσπαστεί βίαια ή έπεσαν. Εάν η τρίχα διατηρεί τη ρίζα της αυτή έπεσε από μόνη της.

Οι τρίχες διακρίνονται από τις λοιπές ύλες για τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους⁵². Κάθε τρίχα αποτελείται από 2 τμήματα: α) το στέλεχος, το οποίο βρίσκεται έξω από το δέρμα και β) τη ρίζα, η οποία βρίσκεται μέσα στο χόριο δηλαδή στο δέρμα.

Το στέλεχος αποτελείται από κύτταρα διατεταγμένα σε τρεις στιβάδες. Από έξω προς τα μέσα: περιτρίχιο (επιδερμίδα), φλοιώδης ουσία και μυελώδης ουσία της τρίχας. Η κατάληξη του στελέχους ονομάζεται κορυφή της τρίχας⁵³.

Η ρίζα καταλήγει στο βολβό. Μέσα στον βολβό εισέρχεται κωνικό έπαρμα του χορίου γεμάτο αγγεία, που αποκαλείται θηλή της τρίχας. Η κοιλότητα του δέρματος στην οποία βρίσκεται η τρίχα καλείται θύλακας. Η εν λόγω ρίζα χρησιμοποιώντας τη μέθοδο ανάλυσης DNA, μπορεί να μας οδηγήσει στην ταυτότητα του δράστη⁵⁴.

3.4.4. Αποτυπώματα οδόντων

Αποτυπώματα οδόντων είναι πιθανόν να βρεθούν είτε πάνω στο σώμα του θύματος είτε πάνω στο σώμα του δράστη, κυρίως στα εγκλήματα βιασμού, σωματικών βλαβών μετά από συμπλοκή δράστη και θύματος. Επίσης, τέτοιου είδους αποτυπώματα συνήθως καταλείπονται πάνω σε φαγητά ή γλυκά που ο δράστης δοκίμασε στον τόπο του εγκλήματος.

Η ανακριτική αξία της οδοντογναθικού μεθόδου εμφανίζει δύο σημαντικές ιδιαιτερότητες. Πρώτον, οι οδόντες και η κάτω γνάθος είναι ιδιαίτερα ανθεκτικοί έναντι της φθοράς, της σήψης και της αποσύνθεσης και

⁵² Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 252.

⁵³ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 252.

⁵⁴ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 252.

δεύτερον, οποιαδήποτε παθολογική ή άλλη αλλοίωση, αλλά και ανθρωπίνη εγκληματική παρέμβαση αφήνει μόνιμα και κατά κανόνα, αναλοιώτα σημάδια επί των οδοντικών ιστών.

Στο οδοντοδιάγραμμα που συντάσσεται καταγράφονται οι οδοντικές και γναθικές ιδιαιτερότητες, οι διαταραχές της αδαμαντινο-και οδοντογένεσης, τα έκτοπα δόντια, οι οδοντικές απώλειες και άλλα και στη συνέχεια, αντιπαραβάλλεται με ότι γενετικό υλικό υπάρχει, όπως διαγράμματα θεραπόντων ιατρών, νοσοκομειακών ακτινογραφιών και γενικά πληροφοριών συγγενών⁵⁵.

Από τις διαστάσεις, τις ιδιορρυθμίες και τις αποστάσεις των οδόντων μπορούμε να εξακριβώσουμε την ταυτότητα του δράστη που άφησε το αποτύπωμα⁵⁶.

Ανάλογα από τη φύση του αντικειμένου πάνω στο οποίο αφέθηκαν τα αποτυπώματα μπορούν να διατηρηθούν με φωτογράφιση ή εκμαγείο. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργούνται βάσεις δεδομένων, οι οποίες κρατούνται σε αρχεία, και μπορούν να βοηθήσουν στην εξακρίβωση της ταυτότητας του ατόμου από την οδοντοστοιχία του⁵⁷.

Περαιτέρω τα οδοντικά αποτυπώματα, ακόμη και εάν δεν είναι δυνατή η ταυτοποίηση του δράστη, μας επιτρέπουν να λάβουμε πληροφορίες για τη φυλή, την ηλικία, την κοινωνικοοικονομική κατάσταση του ατόμου ακόμη και για τις συνήθειές του.

3.4.5. Ανάλυση αίματος

Το αίμα είναι ένας από τους σημαντικότερους και συχνότερα απαντώμενους τύπους ένδειξης στην ποινική ανάκριση. Το αίμα μπορεί να ανευρεθεί σε οποιαδήποτε μορφή εγκλήματος και δεν θα μπορούσε να παραβλεφθεί ακόμη και σε εκείνες τις περιπτώσεις όπου συνήθως δεν αναμένεται αιματοχυσία. Το ανθρώπινο αίμα κατατάσσεται σε ομάδες και ακαθεμία από αυτές σε υποομάδες.

⁵⁵ Δημόμουλος Χαράλαμπος, Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ.

426.

⁵⁶ Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004, σελ 199.

⁵⁷ Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004, σελ 199.

Ο Αυστριακός Βιολόγος και Παθολόγος, Karl Landsteiner, το 1901 ήταν ο πρώτος που ανακάλυψε την τυποποίηση του αίματος. Διαπίστωσε ότι το αίμα δεν ήταν ίδιο σε όλους τους ανθρώπους, αλλά αυτό διεκρίνετο σε ομάδες ή τύπους. Πρότεινε την κατάταξη του αίματος σε ένα σύστημα το οποίο ονόμασε A-B-O system. Σύμφωνα με αυτό το σύστημα μια ομάδα ή τύπος αίματος δεν μπορεί να αναμιχθεί με μια διαφορετική ομάδα ή τύπο, χωρίς να επέλθουν ολέθρια αποτελέσματα⁵⁸.

Σύμφωνα με το σύστημα ομάδων αίματος του Landsteiner, το αίμα διακρίνεται σε τέσσερις ομάδες: A, B, AB και O. Ο τύπος του αίματος καθορίζεται αποκλειστικά από τους κανόνες κληρονομικής μεταβίβασης των χαρακτήρων του Mendel⁵⁹. Κατά τους νόμους του Mendel υπάρχει η δυνατότητα διαπίστωσης καταγωγής του τέκνου από ορισμένο γεννήτορα και αυτό επειδή συγκεκριμένοι συνδυασμοί ομάδων μπορούν να δώσουν ορισμένες μόνο ομάδες αίματος στα παιδιά.

Στην ανάλυση του τόπου ενός εγκλήματος, η εξέταση κηλίδων αίματος μπορεί να δώσει πολλά στοιχεία. Το πρώτο που εξετάζεται είναι το αν πρόκειται για αίμα ή χρωστική. Η ανίχνευση αυτή γίνεται με ειδικές μεθόδους για αναζήτηση αιμοσφαιρίων (διενέργεια χρωματικής αντίδρασης, φασματοσκοπικής εξέτασης, κλπ). Στη συνέχεια εξετάζεται εάν οι κηλίδες αίματος είναι ανθρώπου ή ζώου, καθώς και από ποιο μέρος προέρχεται, αν υπάρχουν για παράδειγμα επιθήλια βλεννογόνου μύτης.

Από το χρώμα (εάν είναι ζωηρό ή όχι) του αίματος μπορούμε να καταλάβουμε την παλαιότητά του. Επίσης, το σχήμα των κηλίδων δείχνει το ύψος και τη γωνία από όπου έπεσαν και η ροή δείχνει αν το υποκείμενο τη στιγμή που έπεσαν οι κηλίδες, ήταν όρθιο ή ξαπλωμένο.

Τα ανωτέρω στοιχεία αποτελούν σημαντικές πραγματικές ενδείξεις για την δημιουργία του προφίλ ενός εγκληματία.

3.4.6. Ανάλυση DNA

Το γενετικό υλικό κάθε ανθρώπου είναι μοναδικό και μπορεί να προσδιορίσει την ταυτότητά του. Οφείλεται σε συστατικό των χρωμοσωμάτων (δεοξυριβονουκλεϊκό οξύ), από την ανάλυση του οποίου

⁵⁸ Δημόμουλος Χ., Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 430.

⁵⁹ Olby R.C., Origins of Mendelism, Schocken Books, New York, 1966.

(έστω ελάχιστη ποσότητα αρκεί) μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητα. Το δε(σ)οξυριβο(ζο)νουκλεϊ(νι)κό οξύ (Deoxyribonucleic acid-dna) είναι ένα νουκλεϊκό οξύ που περιέχει τις γενετικές πληροφορίες που καθορίζουν τη βιολογική ανάπτυξη όλων των κυτταρικών μορφών ζωής και των περισσότερων ιών. Το dna συνήθως έχει τη μορφή διπλής έλικας⁶⁰.

Η ανακάλυψη της δομής του dna πραγματοποιήθηκε το 1953 από τους James D. Watson και Francis Crick⁶¹. Από πολλούς η ανακάλυψη της διπλής έλικας του dna θεωρείται ως η μεγαλύτερη βιολογική ανακάλυψη του 20ου αιώνα. Για τη συνεισφορά τους στη μελέτη της δομής του dna, οι Watson και Crick μοιράστηκαν το 1962 το Βραβείο Νόμπελ με τον Maurice Wilkins, ο οποίος εργάστηκε προς την ίδια κατεύθυνση.

Η αποκωδικοποίηση του dna, η αποσαφήνιση δηλαδή του τρόπου με τον οποίο η δομή του καθορίζει συγκεκριμένες γενετικές επιλογές, επέτρεψε στους επιστήμονες να κατανοήσουν καλύτερα την γενετική της ζωής και την κληρονομία ορισμένων χαρακτηριστικών και νόσων.

Επειδή το dna, με εξαίρεση τους μονοζυγωτικούς διδύμους, είναι ξεχωριστό στον κάθε άνθρωπο, έχουν αναπτυχθεί μέθοδοι βασιζόμενες στην ταυτοποίηση του dna και βρίσκουν εφαρμογή στην Ιατροδικαστική και στην Εγκληματολογία καθώς επίσης και στην αποσαφήνιση οικογενειακών σχέσεων μεταξύ ατόμων⁶². Τα τελευταία χρόνια γίνεται πιο εντατική η χρήση του dna και στις μελέτες της ιστορίας και της ανθρωπολογίας.

Στον τόπο του εγκλήματος πάντοτε αναζητούνται βιολογικά υλικά τα οποία με την ανάλυση dna μπορούν να μας οδηγήσουν στην ταυτότητα του δράστη ή του θύματος. Τέτοιου είδους υλικά μπορούν να είναι οι τρίχες, το σπέρμα, ο ιδρώτας, το σάλιο και άλλα. Επειδή το γενετικό υλικό κάθε ατόμου είναι ίδιο, δεν έχει σημασία η πηγή απομόνωσης του υλικού, είτε αυτό προέρχεται από το σάλιο είτε από μια τρίχα.

Προκειμένου να γίνει ανάλυση dna, απαραίτητη προϋπόθεση είναι η λήψη δείγματος γενετικού υλικού από συγκεκριμένο άτομο, ούτως ώστε να συγκριθεί με τα δείγματα γενετικού υλικού που βρέθηκαν στον τόπο του εγκλήματος. Αυτή όμως η διαδικασία ενδέχεται πολλές φορές να προσβάλει

⁶⁰ Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004, σελ 361.

⁶¹ Butler M.J., Forensic DNA Typing, Elsevier, 2001, σελ. 14-15.

⁶² Butler M.J., Forensic DNA Typing, Elsevier, 2001, σελ. 14-15.

τα δικαιώματα του ατόμου τα οποία κατοχυρώνονται τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο. Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών η Επιτροπή Υπουργών των χωρών του Συμβουλίου της Ευρώπης προέβη στη Σύσταση Νο R (92), για την χρήση της ανάλυσης του dna στο πλαίσιο του συστήματος ποινικής δικαιοσύνης, με την οποία τοποθέτησε έναν πίνακα συναφών «Αρχών και Συστάσεων», όπου και υποδεικνύονται οι νομικές και ιατρικές προϋποθέσεις προσφυγής στην ανάλυση dna για ανακριτικούς σκοπούς, είτε για συγκεκριμένη έρευνα είτε για δημιουργία αρχείου φακέλων και τονίζεατι η ανάγκη προστασίας των ατομικών δικαιωμάτων των ατόμων στα οποία αναφέρονται⁶³.

Η συλλογή γενετικού υλικού και η επεξεργασία των γενετικών δεδομένων θα πρέπει να γίνεται σε σοβαρά εγκλήματα, όπως τα εγκλήματα κατά της ζωής, σεξουαλικά εγκλήματα, απαγωγές, και φυσικά να ορίζονται από τον νόμο.

3.4.7. Η Δικαστική Γραφολογία

Μεταξύ των ενδείξεων είναι και τα γραπτά κείμενα που ανάλογα με το είδος του εγκλήματος μπορεί να αποτελούν το σώμα του εγκλήματος (όπως γαι παράδειγμα στη πλαστογραφία), μέσο με το οποίο τελέστηκε (εξυβριστική επιστολή), ή να είναι συμπτωματικά (αυτοκτονία ή απαγωγή). Η γραφολογία ως επιστήμη στηρίζεται στη γραφή⁶⁴. Η διεργασία της γραφής αποτελεί τη μεταφορά των εννοιών στον γραπτό λόγο, δηλαδή τη γραφική τους παράσταση με σημεία πάνω σε λεία επιφάνεια. Με τον γραφικό χαρακτήρα εκφράζεται η προσωπικότητα, αλλά και σκιαγραφείται ο χαρακτήρας του προσώπου⁶⁵.

Η γραφή πραγματοποιείται με σωματικές κινήσεις επηρεαζόμενες από ψυχολογικές λειτουργίες. Πρόκειται για λειτουργία που εξαρτάται άμεσα από τον εγκέφαλο. Για χάραξη μιας και μόνης γραμμής συμβάλλουν πέντε διαφορετικά νευρομυϊκά συστήματα⁶⁶:

α) πίεση: κινητικό σε βάθος

⁶³ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 262.

⁶⁴ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 262.

⁶⁵ Δημόμουλος Χαράλαμπος, Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 488.

⁶⁶ Συκιάτου Α., «Παραδόσεις Ανακριτικής _8_ Ενδείξεις», Ιστολόγιο Εγκληματικών Επιστημών, Φεβρουάριος 2011 <http://sykiotou.blogspot.nl/2011/02/7.html>.

- β) χάραξη : κινητικό σε επίπεδο
- γ) σταμάτημα: ανταγωνιστικό σύστημα
- δ) κατεύθυνση: κατευθυντήριο
- ε) ορθή χάραξη: ευπραξίας.

Ως παράγοντες της γραφής θεωρούνται όλα τα μέσα με τα οποία πραγματοποιείται η γραφική παράσταση αλλά και κάθε αντικείμενο πάνω στο οποίο πραγματοποιείται (χαρτί, μελάνι, γραφίδες, μολύβια,, κλπ). Εξέταση σημαντική γιατί από τους παράγοντες αυτούς επηρεάζονται σημαντικά το είδος και η μορφή της γραφής. Η σημασία στις μέρες μας έχει ελαττωθεί σημαντικά λόγω της χρήσης τυποποιημένων προϊόντων γραφής⁶⁷.

Για την ορθότητα της γραφολογικής πραγματογνωμοσύνης απαιτείται ο ανακριτής να γνωρίζει με ποιο τρόπο θα πρέπει να συλλέξει το υλικό (κατάλληλο δείγμα, έγκαιρη λήψη προς αποφυγή αλλοιώσεως, κλπ). Πρέπει να εξασφαλίζονται παλαιά και σύγχρονα δείγματα γραφής, διαφορετικά η εξέταση περιορίζεται σε πρόσφατο δείγμα με υπαγόρευση κειμένων (πρέπει να υπάρχουν περισσότερα από ένα).

Στην ανακριτική διαδικασία χρησιμοποιείται η δικαστική γραφολογία. Η δικαστική γραφολογία ερευνά την γνησιότητα μιας γραφικής παράστασης, δηλαδή ενός γραπτού κειμένου ή μιας υπογραφής και καλείται να διασπιστώσει την γνησιότητα ή την πλαστότητα μιας γραφικής παράστασης.

Η δικαστική γραφολογία διαφοροποιείται από την χαρακτηριστική γραφολογία, η οποία έχει ως αντικείμενο την μελέτη του χαρακτήρα, στηριζόμενη στην εξέταση της γραφής του ατόμου. Η χαρακτηριστική γραφολογία θεωρεί ότι κάθε κίνηση εκφράζει μια εσωτερική τάση ή πραγματικότητα⁶⁸.

Η δικαστική γραφολογία χαρακτηρίζεται ως τεχνική γιατί καταφεύγει σε εργαστηριακές μεθόδους για την εξακρίβωση της γνησιότητας ενός εγγράφου, ενώ όταν έχει σκοπό την εξακρίβωση της ταυτότητας του συντάκτη καταφεύγει στην γραφολογία.

Ο Karl Zbinden αναφέρεται στην εγκληματολογική γραφολογία ως ξεχωριστό κλάδο της γραφολογίας στον οποίο υπάγονται όλα τα θέματα της δικαστικής γραφολογίας προς συνδρομή της ανακριτικής. Σημαντική επίσης

⁶⁷ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 272.
⁶⁸ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 275.

είναι και η χαρακτηριστική γραφολογία, η οποία χρησιμοποιείται συμπληρωματικά για τη δημιουργία του ψυχοκοινωνικού προφίλ ενός δράστη.

3.5. Τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος

Τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος ανήκουν στα πειστήρια και έχουν μεγάλη σημασία για την ανάκριση γιατί η εξέταση τους μπορεί να δώσει στοιχεία για τον τρόπο τέλεσης του εγκλήματος, την ταυτότητα του δράστη (άμεσα ή έμμεσα) και φέρουν ίχνη που μπορούν να αποδείξουν την τέλεση του εγκλήματος. Τα μέσα τέλεσης του εγκλήματος διακρίνονται στα όργανα ή εργαλεία και στα όπλα.

Στην κατηγορία των οργάνων και των εργαλείων ανήκουν τα αντικείμενα εκείνα τα οποία διευκολύνουν ή επιτρέπουν την τέλεση του εγκλήματος. Ειδικότερα, τα εργαλεία είναι αντικείμενα κατασκευασμένα με βάση κάποια τεχνική επινόηση, ενώ τα όργανα είναι αντικείμενα τα οποία χωρίς να συνιστούν αντικείμενα με την τεχνική έννοια του όρου, επιτρέπουν την διάπραξη του εγκλήματος⁶⁹.

Στην κατηγορία των όπλων ανήκει οποιοδήποτε αντικείμενο είναι κατάλληλο προκειμένου να χρησιμοποιηθεί για την τέλεση ενός εγκλήματος. Υπάρχει περίπτωση το ίδιο αντικείμενο σε άλλες περιπτώσεις να θεωρηθεί όργανο και σε άλλες όπλο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το κατσαβίδι το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί είτε για την διάρρηξη ενός σπιτιού είτε για τη δολοφονία ενός ατόμου.

Μεγάλη σημασία στην ανακριτική παίζουν τα πυροβόλα όπλα, η εξέταση των οποίων καθώς και η εξέταση των βολίδων και των καλύκων που πιθανώς συλλέχθηκαν από τον τόπο του εγκλήματος, μπορεί να οδηγήσει στη σύλληψη του δράστη. Επιπλέον, η εξέταση των τραυμάτων στο θύμα είναι εξαιρετικά σημαντική, διότι δίνουν πληροφορίες για τις συνθήκες τέλεσης του εγκλήματος, όπως την απόσταση, τη θέση του θύματος και του δράστη, ο χρόνος που έλαβε χώρα ο πυροβολισμός κ.ά.⁷⁰.

4. ΜΕΘΟΔΟΙ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΕΣ ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗΣ ΠΡΟΦΙΛ ΤΟΥ ΔΡΑΣΤΗ

⁶⁹ Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2003, σελ. 294.
⁷⁰ Ίδιο σελ. 294.

Η σκιαγράφηση του προφίλ του δράστη κάποιας εγκληματικής ενέργειας χρησιμοποιείται από πολλούς επαγγελματίες και οργανισμούς ως δικανικό εργαλείο για την ενίσχυση της ανακριτικής διαδικασίας σοβαρών εγκλημάτων κυρίως σειριακών. Κύριως στόχος τους είναι να αναγνωρισθεί ή να ενοπιστεί ο δράστης με βάση τα πιθανά κοινωνικο-δημογραφικά χαρακτηριστικά⁷¹.

Φυσικά υπάρχει μια θεμελιώδης διαφωνία μεταξύ των επαγγελματιών που θεωρούν τη σκιαγραφήση προφίλ τέχνη και εκείνων που επιθυμούν να την παρουσιάσουν ως επιστήμη⁷². Στο παρόν κεφάλαιο αναλύονται οι βασικότερες μέθοδοι σκιαγράφησης του προφίλ του εγκληματία.

4.1. Το *modus operandi*

Ο λατινικός όρος *modus operandi* σημαίνει μέθοδος ή τρόπος του (εγκληματικώς) επιχειρείν. Συγκεκριμένα αναφέρεται στον τρόπο με τον οποίο έχει τελεστεί ένα έγκλημα και περιλαμβάνει επιλογές και συμπεριφορές που στόχευσαν να βοηθήσουν τον δράστη στη διάπραξη του εγκλήματος. Το *modus operandi* διακρίνεται πλήρως από τα κίνητρα ή τις μορφές υπογραφής του εγκλήματος, τα οποία σχετίζονται με το γιατί ένας δράστης τελεί το έγκλημα. Κατά τους O' Connell και Sodermann η γνώση του *modus operandi* των εγκληματιών και των μεθόδων που εκδηλώνουν την ικανότητά τους, την υπομονή τους, την τακτική τους την επιμέλειά τους την επινοητικότητά τους, την τελειότητα του εγχειρήματός τους, θα πρέπει να αποτελούν τα αναλλοίωτα και πρωτογενή στοιχεία της ανακριτικής έρευνας⁷³. Μέθοδος αποτελεσματική για την ανακάλυψη των άγνωστων δραστών.

Η επινόηση της μεθόδου δράσης των εγκληματιών αποδίδεται στον Άγγλο L. Atcherly, που οργάνωσε ειδικό τμήμα στη Scotland Yard το 1912. Η λειτουργία της στηρίζεται στην άποψη ότι το άτομο ανάλογα με τις ατομικές ικανότητές του είναι περισσότερο ή λιγότερο επιδέξιο σε ορισμένους τρόπους ενέργειας. Δημιουργείται αρχείο στο οποίο τοποθετούνται εκτός των άλλων,

⁷¹ Alison L. "From Trait-Based Profiling to Psychological Contribution to Apprehension Methods", In L. Alison (Ed) *The Forensic Psychologist's Casebook*, Willian, Cullompton, 2005, σελ. 3-22.

⁷² Ainsworth P.B., *Offender Profiling and Crime Analysis*, Willian, Cullompton, 2001, σελ. 5-6.

⁷³ Δημόπουλος Χαράλαμπος, *Ανακριτική*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2011, σελ. 396.

ανθρωπολογικά στοιχεία, χαρακτηριστικά σημεία του σώματος και η μέθοδος δράσης του συγκεκριμένου άτομου.

Τα δελτία ταξινομούνται σε μεγάλες κατηγορίες: θύμα (φύλο, ηλικία, επάγγελμα), είδος εγκλήματος, όργανο εγκλήματος, τρόπος δράσης, χρόνος δράσης, τρόπο προσέγγισης του θύματος και διαφυγής από τον τόπο, συμμετοχή άλλων και χαρακτηριστικές ενέργειες του δράστη στον τόπο του εγκλήματος. Στη χώρα μας το αρχείο κατατάσσεται ως εξής: απατεώνες, διεθνείς λωποδύτες, πλαστογράφοι, εκβιαστές, λαθρέμποροι, κλπ. Οι κυριότερες από τις κατηγορίες αυτές χωρίζονται σε π.χ. απατεώνες που δρουν με συγκεκριμένο τρόπο.

Το λεγόμενο «Modus Operandi» είναι το σύνολο εκείνων των ενεργειών ενός δράστη που κρίνονται απαραίτητες για την ολοκληρωμένη τέλεση της σκοπούμενης από αυτόν εγκληματικής πράξης. Με άλλα λόγια, είναι όλες εκείνες οι πράξεις και οι μέθοδοι που ακολουθεί ένας εγκληματίας προκειμένου:

- α) Να τελέσει το έγκλημα.
- β) Να απομακρυνθεί με ασφάλεια από τον τόπο του εγκλήματος
- γ) Να διαφύγει της σύλληψης από τις αρχές.

Για παράδειγμα, στοιχεία του «Modus Operandi» ενός δράστη σε περιπτώσεις βιασμού, μπορεί να είναι το να επιλέγει να επιτίθεται στα θύματά του νυχτερινές ώρες και σε σημεία με ελλιπή φωτισμό. Ή σε περιπτώσεις ανθρωποκτονιών να επιλέγει να θανατώνει το θύμα χρησιμοποιώντας όπλο με εφαρμοσμένο σιγαστήρα, ώστε να μην γίνεται αντιληπτός από τον κρότο του πυροβολισμού.

Στη χώρα μας, η εν λόγω μέθοδος υιοθετήθηκε από την Εγκληματολογική Υπηρεσία με τη μορφή αρχείου modus operandi των συχνότερα τελούμενων εγκλημάτων.

4.2.Η υπογραφή του εγκλήματος από τον δράστη

Στην ανακριτική ο όρος «υπογραφή» χρησιμοποιείται για να περιγράψει διακριτές συμπεριφορές, οι οποίες υιοθετούνται από τους εγκληματίες προς εξυπηρέτηση των ψυχολογικών και των συναισθηματικών αναγκών τους. Ο όρος αυτός αποδίδεται στον Αμερικανό ειδικό ανακριτή του FBI criminal profiler, John Douglas, ο οποίος έγραψε ότι: «*Βαθμηδόν, έρχομαι*

να θέσω προς συζήτηση τον όρο υπογραφή για να περιγράψω αυτό το μοναδικό στοιχείο και την προσωπική παρόρμηση που παρέμεινε στατικό. Και θα μπορούσα να το χρησιμοποιήσω ως διακρινόμενο από την παραδοσιακή έννοια του *modus operandi*, η οποία είναι ρευστή και μπορεί να αλλάξει⁷⁴».

Η υπογραφή του δράστη αποτελεί δείγμα διακριτών και χαρακτηριστικών συμπεριφορών, οι οποίες παράλληλα ικανοποιούν συναισθηματικές και ψυχολογικές ανάγκες. Δεν συνίσταται σε πράξεις απαραίτητες για την επιτυχή τέλεση ενός εγκλήματος αλλά σε πράξεις και συμπεριφορές που τα κίνητρά τους είναι άμεσα συνδεδεμένα με την ψυχοσύνθεση του δράστη και η πραγμάτωση αυτών του προσφέρει συναισθηματική και ψυχική ικανοποίηση κάποιας προσωπικής του εσωτερικής ανάγκης ή φαντασίωσης. Κάθε ενέργεια (έχουσα συχνά και μορφή τελετουργικού) που συνιστά κομμάτι της υπογραφής φέρει συνήθως ένα συμβολικό χαρακτήρα που πολύ συχνά τη σημασία του μπορεί να την αντιληφθεί μόνο ο ίδιος ο δράστης.

Στην επιστήμη της Ανακριτικής αναφέρονται δύο ξεχωρίστα αλλά αλληλένδετα μέρη της έννοιας «υπογραφή του δράστη». Κατά πρώτο λόγο, γίνεται αναφορά στη γενική μορφή υπογραφής ενός εγκλήματος, η οποία αντιπροσωπεύει, αναπαριστά και συμβολίζει τα συναισθηματικά ή ψυχολογικά θέματα (π.χ. κέρδος, θυμός ή αντεκδίκηση, ικανοποίηση σαδιστικών παθών, έκφραση κατηγορηματικότητας) που ικανοποιεί ο δράστης όταν τελεί κάποιο έγκλημα. Κατά δεύτερο λόγο, πρόκειται για μορφές υπογραφής, οι οποίες επιδεικνύονται ή αποδεικνύονται μέσω των συμπεριφορών υπογραφής του εγκλήματος. Οι συμπεριφορές υπογραφής είναι εκείνες οι πράξεις που τελούνται από τον δράστη και δεν είναι αναγκαίες για την διάπραξη του εγκλήματος, αλλά υπογραμμίζουν τις ψυχολογικές ή συναισθηματικές ανάγκες του συγκεκριμένου δράστη⁷⁵.

Για τον συντάκτη του προφίλ ενός εγκληματία, η διάκριση ανάμεσα σε συμπεριφορές *modus operandi* και στις συμπεριφορές υπογραφής είναι συνήθως προβληματική ενώ μεγαλύτερο πρόβλημα συνιστά το γεγονός ότι οι ανάγκες από την υπογραφή του εγκλήματος και οι ανάγκες από το *modus operandi*, μπορούν να ικανοποιούνται από την ίδια συμπεριφορά. Το *modus*

⁷⁴ Douglas J. and Olshaker, M., *Mindhunter*, New York, Scribner, 1995, σελ. 69.

⁷⁵ Δημόμουλος Χ., *Ανακριτική*, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 410.

operandi αλλά και η υπογραφή είναι έννοιες δυναμικές και συχνά παρουσιάζουν μεταβολές από την τέλεση του ενός εγκλήματος στο επόμενο, από το ίδιο πρόσωπο. Πράγμα φυσικό βέβαια, καθώς ο δράστης αποκτώντας εμπειρία και μαθαίνοντας από τα λάθη του, συνήθως εξελίσσει και βελτιώνει τον τρόπο δράσης του προκειμένου να φθάσει ευκολότερα στο επιθυμητό αποτέλεσμα. Ή σε κάποια άλλη περίπτωση ο δράστης μπορεί να χρησιμοποιεί κατά περίπτωση διαφορετικούς τρόπους δράσης είτε γιατί έχει την ευχέρεια να το κάνει είτε για να αποφύγει τη σύνδεση των εγκλημάτων μεταξύ τους. Τα παραπάνω καθιστούν το *modus operandi* μεταβλητό, πράγμα που οι έμπειροι ερευνητές γνωρίζουν και το λαμβάνουν υπ' όψη σαν σημαντικό παράγοντα στις έρευνές τους.

Η υπογραφή από την άλλη, συνήθως δεν είναι τόσο εύκολα μεταβλητή καθώς οι εσωτερικές (και συχνά υποσυνείδητες) ανάγκες και ενορμήσεις και η προσωπικότητα του δράστη σπάνια αλλάζουν τόσο ραγδαία. Όμως μπορεί να τροποποιηθεί ο τρόπος που αυτές βρίσκουν χώρο για να εκφραστούν και να εκδηλωθούν. Για παράδειγμα οι ανεξέλεγκτες τάσεις κτητικότητας και η έντονη ανάγκη για απόλυτο έλεγχο πάνω σε ένα θύμα μπορεί να εκφραστούν στη μία περίπτωση με θανάτωση και νεκροφιλία και στην επόμενη με θανάτωση και κανιβαλισμό. Γι' αυτό και απαιτείται και μεγάλη προσοχή από μέρους των ερευνητών και εμπειρία και ειδικευμένες γνώσεις προκειμένου να μπορούν να διακρίνουν τις εκάστοτε ομοιότητες και διαφορές της υπογραφής από το ένα έγκλημα στο άλλο.

Για να υπάρξει πράγματι μια συμπεριφορά υπογραφής με αδιαμφισβήτητο τρόπο, θα πρέπει να συντρέχουν οι ακόλουθοι λόγοι: α) ο δράστης να δαπανά πρόσθετο χρόνο κατά την τέλεση του εγκλήματος, μη αρκούμενος στη λειτουργική συμπεριφορά του *modus operandi*, β) να επιμένει σε αυτή τη μη αναγκαία συμπεριφορά για τη διάπραξη του εγκλήματος, γ) η συμπεριφορά αυτή να είναι εκφραστική μιας ανάγκης ή ενός συναισθηματικού λόγου και δ) να συνιστά η ανωτέρω συμπεριφορά μια εκδήλωση φαντασίας του δράστη⁷⁶.

Όμως, προκειμένου να είναι αξιόπιστη η υπογραφή του δράστη και συνεπώς έγκυρη η διάγνωση του κατασκευαστή του προφίλ του εγκληματία,

⁷⁶ Δημόμουλος Χ., Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 411.

πρέπει μεταξύ άλλων να συντρέχουν και οι εξής προϋποθέσεις: α) από ερμηνευτική 'άποψη η υπογραφή του δράστη να είναι πλήρης και επαρκής συμπεριφορική ένδειξη, β) η συμπεριφορική ένδειξη να είναι αρκούντως αντιπροσωπευτική των αναγκών του δράστη και γ) η συμπεριφορική ένδειξη που υλοποιείται στην υπογραφή του δράστη, θα πρέπει να είναι μέρος μιας κλιμάκωσης ή εξέλιξης ενός φαντασιακού συνεχούς του δράστη ή με την πάροδο του χρόνου να εμφανίζεται ότι είναι ίδιο γνώρισμα εκείνου⁷⁷.

Προκειμένου να κατανοήσουμε την διαφορά μεταξύ του *modus operandi* και της υπογραφής του δράστη ας εξετάσουμε την ακόλουθη περίπτωση. Για παράδειγμα ο δράστης εισέρχεται στο σπίτι του θύματος χρησιμοποιώντας διαρρηκτικά εργαλεία. Αιφνιδιάζει το θύμα και το ακινητοποιεί καλύπτοντας του το στόμα με ένα πανί εμποτισμένο σε αιθέρα.

Έπειτα τυλίγοντας τα χέρια του στο λαιμό του θύματος το σκοτώνει προκαλώντας του ασφυξία και στη συνέχεια με ένα μαχαίρι το καρφώνει και 20 φορές στο στήθος.

Στο ανωτέρω παράδειγμα η χρήση των εργαλείων για τη διάρρηξη και η ακινητοποίηση με τον αιθέρα είναι τρόποι τέλεσης του εγκλήματος διότι εξυπηρετούν την ασφαλή και ολοκληρωμένη περαίωσή του (απόκτηση πρόσβασης στο σπίτι, κάμψη αντίστασης του θύματος), αποτελώντας στοιχεία του *modus operandi* του δράστη. Οι πολλαπλές μαχαιριές όμως, στο στήθος του θύματος αποτελούν στοιχείο της υπογραφής του κι αυτό διότι δεν εξυπηρετούν την τέλεση του εγκλήματος αφού το θύμα είναι ήδη νεκρό από το στραγγαλισμό, αλλά αποτελούν έκφραση κάποιας προσωπικής ανάγκης του εγκληματία.

Στην προκειμένη περίπτωση για παράδειγμα, οι επιπλέον πολλαπλές αλλά μη απαραίτητες για τη θανάτωση μαχαιριές, μπορεί να αποτελούν έναν τρόπο εκτόνωσης της εσωτερικευμένης οργής του θύτη προς το θύμα ή προς αυτό που συμβολίζει το θύμα για αυτόν (κοινωνία, γυναίκες, το πρόσωπο της μητέρας κ.τ.λ) καθώς και μία προσπάθεια απόλυτου ελέγχου και επιβολής πάνω σε αυτό.

4.3. Γεωγραφικό Προφίλ

⁷⁷ Δημόμουλος Χ., Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011, σελ. 411

Το γεωγραφικό προφίλ είναι μια τεχνική έρευνας εγκλήματος, η οποία μελετά τους τόπους τέλεσης εγκλημάτων που σχετίζονται με τον ίδιο ή τους ίδιους δράστες για να εκτιμήσει την περιοχή όπου ο δράστης ή οι δράστες είναι πιθανότερο να ζουν, να εργάζονται ή να περνούν τον περισσότερο χρόνο τους, δηλαδή τον τόπο όπου έχουν τη βάση οι δραστηριότητές τους.

Συνήθως χρησιμοποιείται όταν ίδιος ή ίδιοι άγνωστοι δράστες διαπράττουν κατ' εξακολούθηση ανθρωποκτονίες, βιασμούς, εμπρησμούς και ληστείες. Τα τελευταία χρόνια έχει βρει εφαρμογές και σε άλλα εγκλήματα όπως διαρρήξεις, κλοπές τροχοφόρων, εμπόριο ναρκωτικών, απάτες, και αρπαγές-ομηρίες. Ερευνητές υποστηρίζουν ότι απαιτούνται τουλάχιστον πέντε εγκλήματα για να είναι δυνατή η δημιουργία του γεωγραφικού προφίλ.

Σημαντικός παράγοντας για επιτυχία είναι η όσον δυνατή αξιόπιστη απάντηση στα ερωτήματα: α) τα εγκλήματα σχετίζονται με τον ίδιο ή ίδιους άγνωστους δράστες; και β) γνωρίζουμε όλα τα εγκλήματα που σχετίζονται με τον ίδιο ή τους ίδιους άγνωστους δράστες;

Η σκιαγράφηση του γεωγραφικού προφίλ εγκληματία (geographical offender profiling) είναι μια ιδιαίτερη περιοχή της σκιαγράφησης του εγκληματικού προφίλ ενός εγκληματία (offender profiling). Στη σκιαγράφηση του εγκληματικού προφίλ γίνεται προσπάθεια εκτίμησης των χαρακτηριστικών του δράστη με βάση τη μελέτη της συμπεριφοράς του στον τόπο του εγκλήματος ενώ το γεωγραφικό προφίλ εκτός από τα χαρακτηριστικά του προσπαθεί να εκτιμήσει και τον τόπο όπου μπορεί να βρίσκεται ο δράστης.

Με άλλα λόγια, η σκιαγράφηση του εγκληματικού προφίλ αναπτύσσει υποθέσεις για το «ποιος» (εγκληματική προσωπικότητα και συμπεριφορά) ενώ η σκιαγράφηση του γεωγραφικού προφίλ αναπτύσσει υποθέσεις για το «που»⁷⁸.

Το γεωγραφικό προφίλ εγκληματία στηρίζεται στα πορίσματα της επιστημονικής έρευνας πολλών γνωστικών αντικειμένων, όπως της Γεωγραφίας, της Κοινωνιολογίας και της Ψυχολογίας⁷⁹. Συνδυάζει τις αρχές της Γεωγραφίας (centrographic or distance decay) με τις θεωρίες της

⁷⁸ Rossmo K. (2005). Commentary geographic heuristics or shortcuts to failure? Response to Snook et.al. *Applied Cognitive Psychology*, 19, σελ. 651 επόμ.

⁷⁹ Ainsworth P. (2001). *Offender Profiling and Crime Analysis*. Willan Publishing

εγκληματολογίας (Routine Activity, Rational Choice, and Crime Pattern)⁸⁰. Η αιτιώδης σχέση αυτών των δύο μπορεί να ερμηνεύσει το «Ταξίδι για το Έγκλημα» (Journey-to-Crime, JtC)⁸¹. Το ταξίδι για το έγκλημα συνήθως ορίζεται ως η μέτρηση της απόστασης μεταξύ της διαμονής του εγκληματία και του τόπου του εγκλήματος, η οποία μπορεί να είναι ή και να μην είναι η διαδρομή που διένυσε στην πραγματικότητα ο εγκληματίας από το σπίτι του, τη δουλειά του, από φιλικό ή συγγενικό του σπίτι ή από τον χώρο αναψυχής του⁸².

Το ταξίδι για το έγκλημα θα πρέπει να συνδυαστεί με την εγκληματολογική θεωρία (criminological theory) και την στρατηγική περιπολίας (patrol strategy) για να είναι δυνατόν να εντοπιστεί ένας εγκληματίας⁸³.

Οι εγκληματολογικές θεωρίες του Εγκληματικού Προτύπου (crime pattern), της Καθημερινής Δραστηριότητας (routine activity) και της Ορθολογικής Επιλογής (rational choice) προσφέρουν η καθεμιά από την πλευρά της το θεωρητικό υπόβαθρο για να αναπτυχθεί το γεωγραφικό προφίλ ενός εγκληματία⁸⁴. Σε πρακτικό επίπεδο οι παραπάνω θεωρίες μπορούν να δώσουν απαντήσεις στα εξής βασικά ερωτήματα:

- Ποιες είναι οι πιθανές συνθήκες, οι οποίες οδηγούν στο έγκλημα; (Θεωρία Καθημερινής Δραστηριότητας).
- Πώς λαμβάνουν αποφάσεις οι εγκληματίες; (Θεωρία Ορθολογικής Επιλογής).
- Πώς βρίσκουν τους στόχους οι εγκληματίες; (Θεωρία Εγκληματικού Προτύπου).

Από τη μελέτη περιπτώσεων σειριακών δραστών, οι οποίες έχουν εξιχνιαστεί, οι ερευνητές έχουν καταλήξει σε μερικές παραδοχές, όπως:

- Οι εγκληματίες συνήθως δεν ταξιδεύουν μακριά από τη βάση τους για να διαπράξουν εγκλήματα. Η απόσταση που διανύουν διαφέρει

⁸⁰ Tomkins, D. (Ed.) (2006). Predicting a criminal's journey to crime. *National Institute of Justice Journal*, 253, σελ. 10 επόμενα.

⁸¹ Brantingham, P. J. and Brantingham, P. L. (Eds) (1981). *Environmental Criminology*. Prospect Heights, IL: Waveland Press.

⁸² Rossmo, K. (2000). *Geographic Profiling*. CRC Press, New York, σελ.118.

⁸³ Wilson, R. E. & Maxwell, C. D. (2007). Research in Geographic Profiling: Remarks from the Guest Editors'. *Police Practice and Research*, 8(4), σελ. 313 επόμενα.

⁸⁴ Rossmo, K. (2000), ό.π., σελ.130 επόμενα.

ανάλογα με το έγκλημα. Οι έρευνες έδειξαν ότι όσοι διαπράττουν βίαια και σεξουαλικά εγκλήματα δεν ταξιδεύουν μακριά ενώ εκείνοι που διαπράττουν εγκλήματα κατά της ιδιοκτησίας και απάτες ταξιδεύουν μεγαλύτερες αποστάσεις⁸⁵.

- Μια κατηγορία δραστών διαπράττει τα εγκλήματα σε μια καθορισμένη περιοχή δράσης με βάση μια ακτίνα κύκλου γύρω από τη βάση τους. Η βάση του δράστη (συνήθως είναι ο τόπος διαμονής του) λειτουργεί ως εστία ή κεντρικό σημείο για κάθε έγκλημά του. Ο δράστης κινείται γύρω από τη βάση του για να διαπράξει εγκλήματα και μετά επιστρέφει στη βάση του. Συνήθως η περιοχή όπου βρίσκεται η βάση του δράστη προσδιορίζεται από τον κύκλο με διάμετρο που ορίζεται από τα δύο πιο απομακρυσμένα σημεία εγκλημάτων. Μέσα στον κύκλο περιλαμβάνεται και η περιοχή, στην οποία διαπράττει τα εγκλήματα⁸⁶.
- Μια άλλη κατηγορία περιλαμβάνει δράστες που διανύουν μεγαλύτερες αποστάσεις και μεταβαίνουν σε μια άλλη περιοχή απ' αυτή της βάσης τους, όπου διαπράττουν εγκλήματα. Υπάρχει διάκριση μεταξύ της περιοχής της βάσης τους και της περιοχής των εγκλημάτων, τις οποίες χωρίζει μια απόσταση. Σε σπάνιες περιπτώσεις αυτές οι δύο περιοχές έχουν κοινά σημεία⁸⁷.
- Ο αριθμός των εγκλημάτων, τα οποία διαπράττονται από ένα δράστη, μειώνεται όσο αυξάνει η απόσταση από τη βάση του⁸⁸.
- Η κατανομή των εγκλημάτων γύρω από τη βάση του εγκληματία σχηματίζει μια ζώνη με περιορισμένες πιθανότητες διάπραξης εγκλημάτων (buffer zone), πιθανότατα εξαιτίας του υψηλού ρίσκου ν' αναγνωρισθεί.
- Όταν οι δράστες κάνουν επιλογές, οι οποίες βασίζονται στην πείρα τους και στη βάση τους, τότε τα εγκλήματα του ίδιου δράστη έχουν την τάση να γίνονται σε μικρότερη απόσταση μεταξύ τους απ' ότι τα εγκλήματα διαφορετικών δραστών.

⁸⁵ Brantingham, P. J. and Brantingham, P. L. (Eds) (1981),

⁸⁶ Canter, D. & Larkin, P. (1993). The environmental range of serial rapists. *Journal of Environmental Psychology*, 13, σελ. 63 επόμ.

⁸⁷ Canter, D. & Larkin, P. (1993). The environmental range of serial rapists. *Journal of Environmental Psychology*, 13, σελ. 63 επόμ.

⁸⁸ Brantingham, P. J., & Brantingham, P. L. (1984). *Patterns in crime*, New York: Macmillan.

- Τα μέσα και οι πόροι που διαθέτουν οι δράστες επηρεάζουν και την επιλογή του τόπου του εγκλήματος.
- Όταν οι επιλογές των δραστών προέρχονται από την πείρα τους, τότε αυτές επηρεάζονται και από εμπειρίες, οι οποίες δεν σχετίζονται με την εγκληματική τους δράση.

Το γεωγραφικό προφίλ εκπονείται συνήθως από αναλυτές εγκληματολογικών πληροφοριών, οι οποίοι έχουν εξειδικευμένη εκπαίδευση στο συγκεκριμένο αντικείμενο. Η στενή συνεργασία με τους αστυνομικούς που ερευνούν την υπόθεση είναι απαραίτητη, αφού εκείνοι τους παρέχουν όλη την αναγκαία πληροφόρηση και σε αυτούς παραδίδονται οι εκθέσεις ανάλυσης με το γεωγραφικό προφίλ.

Επίσης, οι αναλυτές χρειάζονται τη συνεργασία ειδικών, όπως εγκληματολόγων, ψυχολόγων (ιδιαίτερα των δικαστικών ψυχολόγων με ειδίκευση στη σκιαγράφιση εγκληματικού-γεωγραφικού προφίλ).

Δύο από τους σημαντικότερους θεωρητικούς και ερευνητές του γεωγραφικού προφίλ εγκληματία έχουν αναπτύξει λογισμικά που βοηθούν τους ερευνητές στην εκτίμηση της περιοχής όπου βρίσκεται η βάση του σειριακού δράστη. Ο Kim Rossmo καθηγητής στο Texas State University έχει αναπτύξει το λογισμικό Rigel⁸⁹. Ο David Canter καθηγητής στο University of Huddersfield έχει αναπτύξει το λογισμικό Dragnet⁹⁰. Και τα δύο λογισμικά απαιτούν να εισαχθούν τα γεωγραφικά δεδομένα των εγκλημάτων, ώστε να προτείνουν στη συνέχεια περιοχές με πιθανότητες να περικλείουν τη βάση του σειριακού δράστη. Και τα δύο λειτουργούν υποστηρικτικά στην έρευνα του γεωγραφικού προφίλ (decision support systems), δηλαδή είναι ένα από τα πολλά εργαλεία και μέσα που πρέπει να λαμβάνει υπόψη του ο αναλυτής για να αναπτύξει το γεωγραφικό προφίλ. Εκτός από τα παραπάνω, χρησιμοποιούνται και τα λογισμικά Predator και CrimeStat.

Σκοπός της σκιαγράφησης του γεωγραφικού προφίλ είναι να βοηθήσει τους ερευνητές να ορίσουν τις προτεραιότητές τους με ένα συστηματικό τρόπο αναφορικά με την περιοχή, την οποία πρέπει να ερευνήσουν, ώστε να περιορίσουν το χρόνο και να μειώσουν τον κόπο για τον εντοπισμό και τη σύλληψη ενός εγκληματία.

⁸⁹ <http://www.txstate.edu/gii/geographicprofiling.html>

⁹⁰ <http://www.ia-ip.org/index.php?page=dragnet>

Οι εφαρμογές της σκιαγράφησης του γεωγραφικού προφίλ εγκληματία αυξάνονται συνεχώς. Οι σημαντικότερες είναι⁹¹:

- Παρακολούθηση: Προσδιορίζονται περιοχές για επιτήρηση-παρακολούθηση, στις οποίες υπάρχει μεγάλη πιθανότητα να έχει τη βάση του ο δράστης ή δράστες εγκλημάτων. Με βάση αυτόν τον προσδιορισμό μπορεί να προταθούν και περιοχές, στις οποίες πρέπει να εξευρεθούν μάρτυρες, να γίνει έρευνα πόρτα-πόρτα, κ.ά.
- Σύλληψη και ανάκριση: Η γεωγραφική ή άλλη ανάλυση μπορεί να υποδείξει σε ποιους από τους υπόπτους πρέπει να δοθεί προτεραιότητα, ώστε να κατευθυνθεί ανάλογα η έρευνα και η εξέταση προσώπων.
- Διασυνδέονται εγκλήματα με συγκεκριμένο δράστη ή δράστες και εντοπίζονται άλλα εγκλήματα, τα οποία πιθανόν να διαπράχθηκαν από τον ίδιο δράστη και δεν είχαν διασυνδεθεί αρχικά.
- Γίνεται εκτίμηση για τις γεωγραφικές περιοχές, στις οποίες μπορεί να βρίσκονται πτώματα ή κλεμμένα αντικείμενα.
- Προτείνονται πιθανές διαδρομές, τις οποίες ακολούθησαν οι δράστες εγκλημάτων (ώστε να εξεταστούν ανάλογα συστήματα καταγραφής εικόνας, κ.α.).
- Πρόληψη: Προλαμβάνονται και μειώνονται εγκλήματα, αφού μπορεί να γίνει εκτίμηση για τις περιοχές με το μεγαλύτερο κίνδυνο και έτσι αναπτύσσονται μέτρα που δυσκολεύουν την προσβολή στόχων.
- Η συσχέτιση της γεωγραφικής κατανομής των εγκλημάτων με τη «βάση» του γνωστού δράστη μπορεί να ισχυροποιήσει τα ήδη διαθέσιμα στοιχεία.

Το γεωγραφικό προφίλ εγκληματία αναπτύχθηκε τα τελευταία χρόνια ως μια ιδιαίτερη περιοχή του εγκληματικού προφίλ του σειριακού δράστη εγκλημάτων. Μελετά ιδιαίτερα τη συμπεριφορά των σειριακών εγκληματιών στο γεωγραφικό χώρο, με σκοπό να βοηθήσει τις έρευνες για την ανακάλυψή τους, περιορίζοντας το γεωγραφικό πεδίο των ερευνών και κατ' επέκταση τους πόρους, τα μέσα που διατίθενται γι' αυτόν τον σκοπό. Η έρευνα για το συγκεκριμένο πεδίο είναι ακόμη στα αρχικά της στάδια, οι θεωρίες που έχουν αναπτυχθεί είναι νέες και η αξιολόγηση της πρακτικής τους εφαρμογής

⁹¹ https://athens.indymedia.org/media/old/c_epistimoniki-astynomia.pdf

περιορισμένη. Υπάρχουν προβλήματα εγκυρότητάς τους, όπως και με τις αντίστοιχες θεωρίες για τη σκιαγράφιση του εγκληματικού προφίλ.

Είναι σημαντικό το γεγονός ότι το γεωγραφικό προφίλ εγκληματία χρησιμοποιείται ήδη σε πολλές χώρες στο πλαίσιο των ερευνών ποινικών υποθέσεων. Οι πρώτες έρευνες για την αποτελεσματικότητα του γεωγραφικού προφίλ εγκληματία στην έρευνα υποθέσεων δείχνουν ότι μπορεί να βοηθήσει σε μικρό ή μεγάλο βαθμό, πάντα όμως σε συνδυασμό με πολλά άλλα αντίστοιχα εργαλεία που έχει στη διάθεσή της η έρευνα. Σε πολλές περιπτώσεις οι υποθέσεις του γεωγραφικού προφίλ αποδεικνύονται (εκ των υστέρων) λανθασμένες, όπως συμβαίνει και με τις εκτιμήσεις του εγκληματικού-ψυχολογικού προφίλ. Αυτό δε σημαίνει ότι δεν μπορεί ν' αναδειχθεί ως χρήσιμο εργαλείο έρευνας σε συγκεκριμένα εγκλήματα και με συγκεκριμένους σειριακούς δράστες. Η συνεχώς αυξανόμενη επιστημονική έρευνα στο συγκεκριμένο πεδίο μπορεί να βελτιώσει τη γνώση μας για τη γεωγραφική συμπεριφορά των σειριακών εγκληματιών, έτσι ώστε να παράγονται περισσότερες έγκυρες εκτιμήσεις και προβλέψεις στο μέλλον.

5. ΣΚΙΑΓΡΑΦΗΣΗ ΠΡΟΦΙΛ ΣΕΙΡΙΑΚΩΝ ΑΝΘΡΩΠΟΚΤΟΝΩΝ

Η προσωπικότητα αποτελείται από σταθερά στον χρόνο και στο χώρο χαρακτηριστικά του ατόμου και τα οποία είναι μοναδικά στη σύνθεσή τους για κάθε άτομο χωριστά και αντικατοπτρίζονται στη σκέψη, στη στάση και στη συμπεριφορά του⁹².

Είναι γεγονός ότι υπάρχει πλήθος σχολών και μοντέλων σχετικά με την ανθρώπινη συμπεριφορά, αλλά κανένα θεωρητικό μοντέλο έως και τώρα δεν εξηγεί με πειστικότητα την ανθρώπινη συμπεριφορά. Αυτό όμως δεν εμποδίζει τον ερευνητή, ο οποίος επιθυμεί να σκιαγραφήσει το εγκληματολογικό προφίλ του ατόμου να επιλέξει κάθε φορά και μια διαφορετική σχολή και θεωρητικό μοντέλο ανάλογα με την κατεύθυνση που του δίνουν τα ανακριτικά στοιχεία⁹³.

Έτσι λοιπόν ο ερευνητής συγκεντρώνει όσο το δυνατόν περισσότερες πληροφορίες σχετικά με το έγκλημα, τον τόπο του εγκλήματος, το θύμα και

⁹² Jackson, J. L., Bekerian, D.A., 1997, *Offender profiling*, John Wiley and Sons, New York, σελ. 43.

⁹³ Jackson, J. L., Bekerian, D.A., 1997, *Offender profiling*, John Wiley and Sons, New York, σελ. 43.

ιδίως τις συνθήκες τέλεσης του εγκλήματος, οι οποίες διερευνούνται έως την τελευταία λεπτομέρεια. Αρχικά αναγνωρίζεται ο τύπος του εγκλήματος και έπειτα συγκεκριμενοποιούνται τα ειδικά χαρακτηριστικά της πράξης. Για παράδειγμα εάν η υπόθεση αφορά ανθρωποκτονία εκ προθέσεως, θα πρέπει να αναλυθούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τελέσεώς της, όπως τα όπλα που χρησιμοποιήθηκαν, ο βαθμός των τραυμάτων του θύματος, ο χρόνος που αφιέρωσε ο δράστης για να ολοκληρωθεί το εγκληματικό του σχέδιο.

Συλλέγοντας όλα τα ανωτέρω στοιχεία ο ερευνητής εξετάζει τις λεπτομέρειες της υπόθεσης και τα προφανή ψυχολογικά θέματα που προκύπτουν στο συγκεκριμένο έγκλημα. Κατόπιν αυτών, επιλέγει ποια θεωρητική κατεύθυνση ταιριάζει στην συγκεκριμένη εγκληματική περίπτωση και ποια ειδικότερα θεωρία εξυπηρετεί τις ανάγκες της αστυνομίας για την εξιχνίαση του εγκλήματος.

Από τα στοιχεία των εγκληματολογικών βάσεων δεδομένων πολλών χωρών, όπως αυτά αναφέρονται στο βιβλίο του Eric W. Hickey «Serial Murderers and their Victims», μπορούμε να σκιαγραφήσουμε το βιολογικό, ψυχολογικό και κοινωνικό πορτρέτο του συνήθη καθ' έξιν δολοφόνου .

Κατ' αρχάς πρόκειται για άνδρα στο 95% των περιπτώσεων. Οι γυναίκες καθ' έξιν δολοφόνοι είναι ιδιαίτερα σπάνιο φαινόμενο, με πιο γνωστή περίπτωση της Aileen Wuornos, μιας πόρνης των εθνικών οδών των ΗΠΑ, η οποία σκότωνε τους πελάτες που την κακομεταχειρίζονταν και έτυχε της υποστήριξης πολλών φεμινιστικών οργανώσεων. Σε ποσοστό 88% είναι λευκός, με τους μαύρους να ακολουθούν με 10% και τους Ασιάτες και τους ισπανοφώνους να έχουν από 1%. Πρόκειται για άτομο ηλικίας 20 ως 30 ετών με μεγάλο δείκτη ευφυΐας, παρά το γεγονός ότι συνήθως έχει απλώς αποφοιτήσει από το λύκειο ή από κάποια επαγγελματική σχολή (σε δείγμα 36 καθ' έξιν δολοφόνων, επτά είχαν IQ κάτω του μέσου όρου, 16 άνω του μέσου όρου και 11 ανήκαν στην κατηγορία της ανώτερης ευφυΐας με IQ μεγαλύτερο του 120). Το βάρος του και το ύψος του είναι φυσιολογικά, ενώ η εξωτερική εμφάνισή του συνήθως δεν έχει κάτι το ιδιαίτερο .

Κοινωνικά, ανήκει στη χαμηλή ή στη μεσαία τάξη και συνήθως το εισόδημα της οικογένειάς του χαρακτηρίζεται σταθερό και ικανοποιητικό. Έχει όμως οικογενειακό ιστορικό αλκοολισμού ή χρήσης ναρκωτικών (75%), ψυχικών διαταραχών (50%-55%) και παράνομης δράσης (50%). Σε ποσοστό

που αγγίζει το 100% έχει υποστεί κάποιας μορφής σωματική και ψυχολογική κακοποίηση σε παιδική ηλικία, από ταπεινωτικές τιμωρίες ως βιασμό. Σε πολλές περιπτώσεις έχει διαζευγμένους γονείς και σε ποσοστό 70% έχει προσωπικό ιστορικό παρακολούθησης από ψυχολόγο ή ψυχίατρο κατά τη διάρκεια της εφηβείας, όπου και εμφανίζει ροπή προς την πυρομανία, τον εμπρησμό και τη βάνουση συμπεριφορά προς τα ζώα .

Τέλος, από ψυχολογικής σκοπιάς πρόκειται για άτομο μοναχικό και κλεισμένο στον εαυτό του, που βασανίζεται από συναισθήματα φόβου, οργής, σύγχυσης, έχει απολέσει την αυτοεκτίμησή του και είναι δέσμιο βίαιων ερωτικών φαντασιώσεων (ένας στους δύο καθ' έξιν δολοφόνους είχε την πρώτη του φαντασίωση βιασμού σε ηλικία 12 ως 14 ετών). Αν όμως τα συμπτώματα της ψυχικής διαταραχής του δεν είναι καταφανή (όπως π.χ. συμβαίνει σε διάφορες μορφές σχιζοφρένειας), τότε έχει την ικανότητα να φαίνεται πράος, λογικός και ευγενικός .

Τα ανωτέρω στοιχεία δίνουν απλώς μια γενική εικόνα ενός πολύπτυχου φαινομένου. Οι ψυχίατροι-εγκληματολόγοι έχουν αναπτύξει μια πλήρη τυπολογία των καθ' έξιν δολοφόνων, ανάλογα με την ψυχολογία τους και τα κίνητρό τους.

Η βασική διάκριση γίνεται ανάμεσα σε τύπους οργανωμένου, μη οργανωμένου και μεικτού καθ' έξιν δολοφόνου, αναφέρουν οι πρώην πράκτορες του FBI, Robert Ressler και John Douglas στο εγχειρίδιο «Sexual Homicide».

Ο πρώτος είναι άτομο με αντικοινωνική διαταραχή προσωπικότητας, ψυχοπαθής με την επιστημονική έννοια του όρου. Προμελετά μεθοδικά τα εγκλήματά του και προσέχει να μην αφήσει ενοχοποιητικά στοιχεία στον τόπο του εγκλήματος. Είναι πιθανόν να διαβάσει αστυνομικά βιβλία για να εξοικειωθεί με τις λεπτομέρειες της ιατροδικαστικής έρευνας και να αποφύγει μοιραία λάθη. Σκοπός του είναι η εκπλήρωση μιας φαντασίωσης, συνήθως της απόκτησης του απόλυτου ελέγχου του θύματος, γεγονός που τον οδηγεί σε σαδιστικές πρακτικές και εν τέλει στη δολοφονία και επειδή αυτή η φαντασίωση με τον καιρό γίνεται όλο και πιο σύνθετη, τον ωθεί να σκοτώσει ξανά και ξανά. Τίποτε επάνω του δεν δημιουργεί υποψίες και έτσι πιάνει εύκολα κουβέντα με τα υποψήφια θύματά του. Κατά τη διάρκεια του εγκλήματος είναι ήρεμος αλλά αδυνατεί να ξεφύγει από την ψυχαναγκαστική

τελετουργική τήρηση κάποιων λεπτομερειών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, ο Ted Bundy⁹⁴, ένας ευπαρουσίαστος και καλλιεργημένος άντρας, ο οποίος βίασε και δολοφόνησε σαδιστικά περίπου 35 ως 40 γυναίκες σε πέντε διαφορετικές πολιτείες των ΗΠΑ κατά την περίοδο 1974-1978. Ο Bundy, ένας ευφύεστατος φοιτητής νομικής, γοήτευε αμέσως τα θύματά του και τα έπειθε εύκολα να τον ακολουθήσουν, ενώ μετακινείτο διαρκώς για να μπερδέψει την αστυνομία. Συνελήφθη δύο φορές αλλά κατάφερε να δραπετεύσει. Στη δίκη του υπεράσπισε ο ίδιος τον εαυτό του αλλά δεν γλίτωσε την καταδίκη σε θάνατο. Εκτελέστηκε στην ηλεκτρική καρέκλα το 1989, ενώ πλήθη ανθρώπων γιόρταζαν τον θάνατό του έξω από τις φυλακές .

Ο μη οργανωμένος καθ' έξιν δολοφόνος είναι αυτός που ταιριάζει απόλυτα στη στερεότυπη εικόνα του μανιακού δολοφόνου. Είναι ψυχωσικός (πιθανόν πάσχει από μανιοκατάθλιψη, σχιζοφρένεια κτλ.), κάνει διαρκώς παρανοϊκές σκέψεις, δείχνει να βρίσκεται σε μόνιμη σύγχυση, φοβάται τους ανθρώπους και ιδιαίτερα τις γυναίκες, αντιδρά απρόβλεπτα όταν πιεστεί και συνήθως είναι μέσης ή χαμηλής ευφυΐας. Τις περισσότερες φορές είναι δυσλειτουργικός, κοινωνικά και σεξουαλικά. Οι φόννοι που διαπράττει είναι αυθόρμητοι και χαρακτηρίζονται από συμβολικότητα. Όταν επιτίθεται σε κάποιο θύμα δείχνει προτίμηση σε μέρη του σώματος που για εκείνον έχουν ιδιαίτερη σημασία, συνήθως το στήθος ή τα γεννητικά όργανα. Παρ' όλα αυτά, η οποιαδήποτε σεξουαλική πράξη λαμβάνει χώρα μετά τον θάνατο του θύματος, γιατί μόνο τότε ο δολοφόνος πείθεται ότι απέκτησε τον απόλυτο έλεγχό του και μπορεί να υπερνικήσει την ανασφάλειά του. Την ώρα του εγκλήματος στο μυαλό του κυριαρχεί το χάος, γι' αυτό και πολύ συχνά αφήνει πίσω του αποδεικτικά στοιχεία ικανά να τον καταδικάσουν .

Η πιο ενδιαφέρουσα περίπτωση μη οργανωμένου καθ' έξιν δολοφόνου είναι αυτή του Richard Trenton Chase. Γνωστός και ως ο βρικόλακας του Σακραμέντο, ο Chase είχε ένα μακρύ ιστορικό εισαγωγής σε ψυχιατρεία και έμενε κατά περιόδους με τη μητέρα του, την κλασική δεσποτική και επικριτική μητέρα που έχουν πολλοί τέτοιοι εγκληματίες. Οσοι τον γνώριζαν ήξεραν ότι έπασχε από μανία καταδίωξης και ζούσε σε έναν εντελώς δικό του κόσμο: πίστευε ότι συμμαθητές του από το γυμνάσιο είχαν σχηματίσει μια ναζιστική

⁹⁴ Παπαϊωάννου Π., Ανθρωποκτόνοι κατ'εξακολούθηση και κατά συρροή, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2013, σελ. 247 επομ.

ομάδα και τον κυνηγούσαν, ότι η μητέρα του τον έβαζε να πλυθεί με ένα δηλητηριώδες σαπούνι και ότι συχνά τον παρακολουθούσαν UFO. Υποστήριζε ακόμη ότι τα φάρμακα που του έδιναν οι γιατροί του μετέτρεπαν το αίμα σε σκόνη, γι' αυτό και συχνά απήγαγε ζώα από γειτονικά σπίτια και έπινε το αίμα τους. Το πέρασμα από τη βία προς τα ζώα στη βία προς τους ανθρώπους ήταν απλώς ζήτημα χρόνου και έτσι, τον Ιανουάριο του 1978, μέσα σε διάστημα τεσσάρων ημερών, ο Chase σκότωσε έξι ανθρώπους που είχαν την ατυχία να βρεθούν στον δρόμο του.

Οι λεπτομέρειες των σαδιστικών δολοφονιών του ξεπερνούν και την πιο νοσηρή φαντασία αλλά ο ίδιος είχε δράσει σαν να βρισκόταν υπό το καθεστώς καταληψίας. Στις οικίες των θυμάτων του είχε αφήσει δεκάδες αποτυπώματα και αργότερα εθεάθη να περιφέρεται άσκοπα με απλανές βλέμμα και τα ρούχα του μούσκεμα στο αίμα .

Τέλος, στην κατηγορία των μεικτών καθ' έξιν δολοφόνων βρίσκουμε άτομα που συνδυάζουν στοιχεία και των δύο παραπάνω κατηγοριών, όπως για παράδειγμα ο Edmund Emil Kemper, που σχεδίασε προσεκτικά μεν τη δολοφονία της μητέρας του, του τελευταίου από τα 10 θύματά του, αλλά μετά περιφερόταν επί τρεις ημέρες με το αυτοκίνητό του έχοντας στη θέση του συνοδηγού το κομμένο κεφάλι της .

Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η κατηγοριοποίηση ανάλογα με το κίνητρο που χωρίζει τους καθ' έξιν δολοφόνους σε: α) οραματικούς, εκείνους δηλαδή που ακούν φωνές ή βλέπουν οράματα και ανταποκρίνονται σε αυτά, β) προσηλωμένους σε μια αποστολή που πιστεύουν ότι πρέπει να απαλλάξουν την κοινωνία από κάποια συγκεκριμένη ομάδα ατόμων π.χ. τις πόρνες ή τους ηλικιωμένους, γ) ηδονιστές, τους οποίους η τέλεση του φόνου πλημμυρίζει με ερωτική ηδονή και δ) προσηλωμένους στην απόκτηση ελέγχου ή εξουσίας .

Σημαντικό ρόλο παίζουν και αρκετοί εξωγενείς παράγοντες, οι οποίοι τα τελευταία 40 χρόνια έχουν καταστήσει τις καθ' έξιν δολοφονίες είδος που ευδοκιμεί στη σύγχρονη βιομηχανική κοινωνία.

Ο σχεδιασμός του ψυχολογικού προφίλ του δράστη έχει μεγάλη αξία για την αντιμετώπιση της βίαιης εγκληματικότητας⁹⁵ όπως είναι η ανθρωποκτονία, ο βιασμός η ληστεία κ.α.. Ο Meloy προσπαθεί να διερευνήσει

⁹⁵ Espelage, D., et. Al., 2003, A Cluster-Analytic Investigation of MMPI Profiles of serious male and female juvenile offenders, J. Am. Child Adolesc. Psychiatry, 42 (7), σελ. 770 επόμ.

τη φύση και τις δυναμικές των ανθρωποκτονιών που περιλαμβάνουν και την σεξουαλική συνεύρεση με το θύμα⁹⁶. Από έρευνες που έχουν διεξαχθεί και συλλέγοντας στοιχεία που έχουν ληφθεί από την αστυνομία από παλαιότερες τέτοιες υποθέσεις, ο Meloy παραθέτει το ψυχολογικό προφίλ αυτού του είδους των εγκληματιών⁹⁷. Σύμφωνα με αυτόν, οι περισσότερες ανθρωποκτονίες τελούνται από άνδρες και η πρώτη ανθρωποκτονία λαμβάνει χώρα πριν από την ηλικία των τριάντα. Τα θύματα είναι άγνωστες γυναίκες στον δράστη ή τυχαίες γνωριμίες του, οι οποίες δεν συναινοούν για την ερωτική συνεύρεση. Οι δράστες των ανθρωποκτονιών είναι νευρωτικά άτομα και διακρίνονται σε αποδιοργανωμένους ψυχολογικά και μη αποδιοργανωμένους⁹⁸.

Οι αποδιοργανωμένοι δράστες τελούν το έγκλημα αυθόρμητα, το θύμα και ο τόπος του εγκλήματος είναι γνωστός στον δράστη, δεν υπάρχει επικοινωνία μεταξύ δράστη και θύματος. Μάλιστα ο δράστης αποπροσωποποιεί το θύμα του, αφήνοντας πίσω του έναν τόπο εγκλήματος ακατάστατο, ασκεί απότομα τη βία και προβαίνει σε σεξουαλικές πράξεις μετά την τέλεση της ανθρωποκτονίας. Αφήνει το όπλο του εγκλήματος στον τόπο τελέσεως, το πτώμα βρίσκεται άθικτο σε εμφανές σημείο και υπάρχουν αποτυπώματα του δράστη.

Οι μη αποδιοργανωμένοι δράστες συνήθως υποφέρουν από εμμονές και καταναγκασμό. Σχεδιάζουν πάντα το έγκλημά τους, επιλέγοντας άγνωστο θύμα, το οποίο όμως έγινε στόχος τους και άρα είναι προσωποποιημένο, ήτοι ο δράστης θέλει να σκοτώσει το συγκεκριμένο άγνωστο θύμα. Υπάρχει συζήτηση μεταξύ θύματος και δράστη πριν την τέλεση του εγκλήματος. Ο τόπος του εγκλήματος είναι τακτοποιημένος, γεγονός από το οποίο συνάγεται ότι ο δράστης επιδιώκει να έχει τον έλεγχο, επιθυμεί ένα υπάκουο θύμα, εξασκεί βία μετά την τέλεση της ανθρωποκτονίας, φροντίζει να κρύψει το θύμα και να μην αφήσει αποτυπώματα ή άλλα ίχνη της πράξης του και συνήθως μεταφέρει το πτώμα μακριά από τον τόπο τελέσεως του εγκλήματος.

Πρόσφατα η Φωτεινή Τσαλικογλου, καθηγήτρια Ψυχολογίας στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, ομαδοποίησε τα τρία πρόσωπα ενός δολοφόνου,

⁹⁶ Meloy, R., 2000, The nature and dynamics of sexual homicide, an integrative review, *Aggression and Violent Behavior*, 5 (1), σελ. 1 επόμε.

⁹⁷ Meloy, R., 2000, The nature and dynamics of sexual homicide, an integrative review, *Aggression and Violent Behavior*, 5 (1), σελ. 4.

⁹⁸ Meloy, R., 2000, The nature and dynamics of sexual homicide, an integrative review, *Aggression and Violent Behavior*, 5 (1), σελ. 6.

βάσει των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του καθενός, σε άρθρο της⁹⁹ που δημοσιεύθηκε σε εφημερίδα. Σύμφωνα με την καθηγήτρια Τσαλικογλου διακρίνουμε τον «κλασικό τύπο δράστη», τον «ψυχοπαθητικό δολοφόνο» και τον «υπερ-ελεγχόμενο δράστη».

Ο «Κλασικός Τύπος Δράστη» είναι ιδιόρρυθμος, παρουσιάζοντας ασυνέπεια στη συναισθηματική ζωή του και υποτυπώδη κοινωνικότητα. Κινείται ανάμεσα στην άκρατη ευαισθησία και σε μια μειωμένη συναισθηματική αντίδραση, που πολλές φορές φθάνει ως την ψυχρότητα. Τίποτα τις περισσότερες φορές δεν προδικάζει την επερχόμενη έκρηξη της φρίκης. Μπορεί να είναι ευφυής ή το αντίθετο. Πλούσιος ή φτωχός, μορφωμένος ή αγράμματος. Πάντως, εγκληματεί με εξαιρετικά βίαιο τρόπο. Μετά το έγκλημα συνήθως αποκαλύπτεται το μη ισορροπημένο της προσωπικότητάς του.

Ο «Ψυχοπαθητικός Δολοφόνος» διαθέτει μια εκπληκτικά καλή αναγνώριση της συμπεριφοράς του. Παρουσιάζει έντονη ανωριμότητα και έλλειψη προβλεπτικότητας, καθώς και παρορμητικές εκδηλώσεις. Αισθάνεται μόνος. Δεν βρίσκει κατανόηση. Είναι μόνιμα δυσαρεστημένος από τον εαυτό του. Δεν μπορεί να επικοινωνήσει με τους άλλους. Σκοτώνει συνήθως άτομα του περιβάλλοντός του από μίσος, που πολλές φορές δεν διαχωρίζεται από την αγάπη. Ως Ψυχοπαθητικός Δολοφόνος κάλλιστα χαρακτηρίζεται ο δράστης του αποτρόπαιου εγκλήματος, το οποίο διεπράχθη στην παραλία της Αχέλειας, στην Πάφο, με θύματα την 24χρονη Μολδαβή, Γιούλια Οπόροκ, η οποία ήταν έγκυος 4 μηνών και το 3χρονο κοριτσάκι της που, όπως κατέδειξε η πολύωρη νεκροψία της σορού της, ξεψύχησε από ασφυξία. Η 24χρονη βρέθηκε νεκρή μέσα στο αυτοκίνητό της, με τραύματα από σφαίρα στον θώρακα και την κοιλιακή χώρα, ενώ το παιδάκι βρέθηκε σε απόσταση 50 μέτρων περίπου από τη νεκρή μητέρα του, πάνω στην παραλία.

Ο «Υπερ-ελεγχόμενος Εγκληματίας» είναι άτομο υπεραπασχολημένο, δραστήριο, δειλό. Δεν επιτρέπει στον εαυτό του εκτονώσεις και εκρήξεις. Φροντίζει να είναι παντού και πάντα συνεπής και αρεστός. Τον αφορά υπέρμετρα η γνώμη των άλλων. Καταπιέζεται αφάνταστα και κάποτε ξεσπά. Αν αυτό συμβεί, διότι μπορεί και να μην συμβεί, τα εγκλήματά του είναι

⁹⁹ <http://www.sigmalive.com/simerini/world/287486/to-profil-enos-dolofonou>

αποτρόπαια. Είναι εκείνος που από υπέρμετρη καταπίεση συμπεριφέρεται σαν ηφαίστειο.

Επομένως καθίσταται σαφές ότι όλες αυτές οι πληροφορίες αποτελούν μια σημαντική βοήθεια για την εξιχνίαση εγκλημάτων¹⁰⁰. Οι τυπολογίες και ο σχηματισμός του ψυχολογικού προφίλ των δραστών διαφόρων εγκλημάτων που προκύπτουν από την εξέταση των αρχείων της αστυνομίας και των στοιχείων από τον τόπο του εγκλήματος είναι εξαιρετικά χρήσιμες στην εξιχνίαση σοβαρών εγκλημάτων, όπως οι κατά συρροή ανθρωποκτονίες, οι βιασμοί, οι ληστείες. Τα τελευταία μάλιστα χρόνια υπάρχει έντονη συγγραφική δραστηριότητα πάνω σε αυτό το θέμα¹⁰¹.

5.1. Περιπτώσιολογία υποθέσεων που συγκλόνισαν την κοινή γνώμη και προφίλ δραστών

Δημήτρης Βακρινός-Ο πρώτος «serial killer» της Ελλάδας

Πέντε εν ψυχρώ δολοφονίες και έξι σοβαροί τραυματισμοί ήταν τα εγκλήματα που διέπραξε ο οδηγός ταξί, Δημήτρης Βακρινός, σε διάστημα ενός έτους (1995-1996) και χαρακτηρίστηκε ο πρώτος «serial killer» της Ελλάδας. Αν και τα εγκλήματα του Βακρινού δεν είναι όλα τοποθετημένα με χρονολογική ακρίβεια, η πρώτη του δολοφονική ενέργεια φαίνεται πως έγινε στις 21 Δεκεμβρίου του 1995, όταν σκότωσε εν ψυχρώ τον Κώστα και τον Αντώνη Σπυρόπουλο. Ο δολοφόνος ένωσε πως αδικήθηκε οικονομικά από τα δύο αδέλφια, όταν τους πουλήσε ένα αυτοκίνητο για 600.000 δραχμές έναντι 700.000 που ήταν η αρχική συμφωνία. Έτσι, αποφάσισε να πάρει πίσω το αυτοκίνητο με το αντικλείδι που είχε κρατήσει. Για κακή τους τύχη την τελευταία στιγμή τον άκουσαν τα αδέλφια και άρχισαν να τον καταδιώκουν με άλλο αυτοκίνητο. Ο Βακρινός άνοιξε πυρ. Αφού άδειασε πάνω τους όλες τις σφαίρες, επέστρεψε στο αυτοκίνητό του. Πήρε ένα δεύτερο όπλο, έδωσε στα δύο αδέλφια τη χαριστική βολή και εξαφανίστηκε. Το Μάιο του 1996 ο Βακρινός διέπραξε έναν ακόμη φόνο. Σκότωσε τον Σεραφείμ Αγιαννίδη, γιατί,

¹⁰⁰ Meloy, R., 2000, The nature and dynamics of sexual homicide, an integrative review, *Aggression and Violent Behavior*, 5 (1), σελ. 19.

¹⁰¹ Chesire, J.D., 2004, Review, critique and synthesis of personality theory in motivation to sexually assault, *Aggression and Violent Behaviour*, 9, σελ. 635 επόμενα.

όπως ισχυρίστηκε αργότερα στην αστυνομία, «του είχε χαλάσει ένα προξενικό με μια κοπέλα που ήταν ερωτευμένος και για αυτό έπρεπε να πεθάνει».

Ο Βακρινός επισκέφτηκε το σπίτι του θύματος στο Περιστέρι φορώντας μια μαύρη κουκούλα κρύφτηκε και περίμενε μέχρι που εμφανίστηκε ο Αγιαννίδης, τον οποίο πυροβόλησε θανάσιμα. Από τα πυρά του δολοφόνου δεν γλίτωσαν ούτε οι αστυνομικοί που είχαν φτάσει για να διερευνήσουν την καταγγελία, ούτε ο πατέρας του θύματος, που τραυματίστηκαν σοβαρά.

Εκτός από δολοphonίες, ο Βακρινός έκλεβε αυτοκίνητα και μηχανάκια. Παράλληλα εργαζόταν ως οδηγός ταξί. Η αστυνομία τον αναζητούσε παντού, αλλά δεν είχε καταφέρει να τον εντοπίσει. Η μαρτυρία μιας γυναίκας για μια από τις κλοπές του Βακρινού που ανέφερε ότι ο δράστης διέφυγε με ταξί, βοήθησε την έρευνα των αστυνομικών. Το όνομα «Δημήτρης Βακρινός» προέκυπτε ήδη από τη δολοφονία των αδελφών Σπυρόπουλου. Οι αστυνομικοί σκέφτηκαν ότι αντικλείδι για το κλεμμένο αυτοκίνητο θα μπορούσε να έχει μόνο ο αρχικός ιδιοκτήτης του, δηλαδή ο Βακρινός.

Συελήφθη στις 12 Μαΐου του 1997. Στην κατάθεση του ομολόγησε τις δύο δολοφονίες (η μία διπλή) και αποκάλυψε και άλλες τρεις. Πρώτο θύμα του κατά συρροή δολοφόνου ήταν ο συγγάτοικός του, Παναγιώτης Δαγλιάς, που τον είχε αδικήσει σύμφωνα με τα λεγόμενά του, όταν του έκλεψε ένα κυνηγετικό όπλο. Επόμενο θύμα ήταν μια γυναίκα, η Αναστασία Σιμιτζή, που τον είχε προσβάλει αποκαλώντας τον «κοντό». Τρίτο θύμα ήταν ένας συνάδελφος του οδηγός ταξί, ο Θεόδωρος Ανδρεάδης, που τον σκότωσε γιατί δεν τον είχε αφήσει να πάρει κάποιο πελάτη στο ταξί του.

Στις 25 Μαΐου ο Βακρινός βρέθηκε νεκρός στο κελί του στις φυλακές Κορυδαλλού. Ο δολοφόνος είχε κρεμαστεί με τα κορδόνια των παπουτσιών του, προτού προλάβει να δικαστεί. Οι αστυνομικοί και οι ψυχολόγοι τον χαρακτήρισαν μανιακό δολοφόνου, παρόλο που η δράση του δεν ήταν ακριβώς ίδια με τους αντίστοιχους του εξωτερικού. Οι ειδικοί έκαναν λόγο για έναν άνθρωπο με ψυχοπαθολογικό υπόβαθρο που είχε τις ρίζες του στην τραυματική του παιδική ηλικία. Είχε μειωμένη αυτοεκτίμηση και συμπλεγματική συμπεριφορά, γεγονός που τον οδηγούσε στο να διαπράττει φόνους για ασήμαντους λόγους, απλά και μόνο επειδή θεωρούσε τον εαυτό του αδικημένο. Το χειρότερο που θα μπορούσε κάποιος να του πει, ήταν ότι

ήταν κοντός. Αυτό ισοδυναμούσε με θανατική καταδίκη, καθώς, όπως είπε σε μια αναπαράσταση, την ώρα της δολοφονίας... «ψήλωνε»....

Κυριάκος Παπαχρόνης-«Να εκδικηθεί το γυναικείο φύλο»

Το όνομα του Κυριάκου Παπαχρόνη, έγινε γνωστό στην ελληνική κοινή γνώμη το 1981, όταν συνδέθηκε με τη διάπραξη ανθρωποκτονιών και βιασμών σε βάρος γυναικών στη Θεσσαλονίκη, τη Δράμα και την Ξάνθη. Χαρακτηριστικό σημείο της δράσης του, πέρα από την ανεξέλεγκτη χρήση της ιδιαίτερης σωματικής δύναμης που διέθετε, ήταν το ότι σε κάθε του επίθεση φορούσε τη στρατιωτική στολή, σαν να βρισκόταν σε υπηρεσία ή διατεταγμένη αποστολή!

Ο 22χρονος τότε Παπαχρόνης κατηγορήθηκε και καταδικάστηκε για σωρεία εγκλημάτων:

•Τον βιασμό και την ανθρωποκτονία, με σιλέτο, της ιερόδουλης Γρ. Θεοχαρίδου στις 5-9-1981 στη Δράμα.

•Την απόπειρα δολοφονίας στις 20-12-1981 σε βάρος της Μ. Ποσιιάδου στη Δράμα.

•Την απόπειρα βιασμού και την ανθρωποκτονία της φοιτήτριας Ε. Παπαδοπούλου στις 15-1-1982 στη Δράμα.

•Τον βιασμό και την ειδική ανθρωποκτονία της 20χρονης φοιτήτριας Αναστασίας Αλεξανδρίδου στις 15-8-1982, στους Αμπελόκηπους Θεσσαλονίκης.

•Τις απόπειρες βιασμού και ανθρωποκτονίας κατά της 18χρονης Αγοραστής Τέζα και της 30χρονης νοσοκόμας Βασιλικής Λαζαρίδου, στη Δράμα.

•Την απόπειρα βιασμού και ανθρωποκτονίας σε βάρος της 23χρονης Δ. Πεχλιβανίδου.

•Δύο ακόμη απόπειρες βιασμού και δολοφονίας κατά μιας ιερόδουλης και μιας άλλης γυναίκας, στην Ξάνθη.

•Πέντε βομβιστικές επιθέσεις. Συγκεκριμένα, 2 ωρολογιακές βόμβες στις 12-3-1982 στο Ταχυδρομείο και την Εθνική Τράπεζα της Ξάνθης, άλλες 2 στις 13-3-1982 στην Τράπεζα Πίστεως και σε ένα κατάστημα στην Καβάλα και μια πέμπτη στις 16-6-1982 στην είσοδο του στρατοπέδου της Δράμας. Έναν εμπρησμό στο Διεθνές Αεροδρόμιο Καβάλας.

Οι μαρτυρίες των θυμάτων και των παρ' ολίγο θυμάτων του, έδωσαν στις διωκτικές Αρχές μια αρχική εικόνα του δράστη. Παράλληλα με την Αστυνομία, ενεργοποιήθηκαν οι κατάλληλοι μηχανισμοί του Ελληνικού Στρατού, ξεκινώντας μια σειρά από ανακριτικές πράξεις σε στρατόπεδα της Βόρειας Ελλάδας, καθώς ο δράστης φορούσε στρατιωτική στολή και οι αρχές πιθανολογούσαν ότι επρόκειτο για εν ενεργεία στρατιωτικό. Κάθε στρατόπεδο όρισε κάποιους επικεφαλής για να κάνουν τις έρευνες κι ένας από αυτούς χρίζεται ο ίδιος ο Παπαχρόνης.

Ο ίδιος ο δράστης είχε αποδώσει την εμμονή στη θυματοποίηση, που θεωρούσε ότι υπέστη από το γυναικείο φύλο, την πρώτη φορά που επισκέφθηκε με τους φίλους του έναν οίκο ανοχής, όταν ήταν περίπου 13 ετών. Κατά τον ίδιο, η ιερόδουλη προσέβαλε την ανδρική του υπόσταση, με αποτέλεσμα να επηρεαστεί τόσο αρνητικά και σε τόσο απόλυτο βαθμό, ώστε αποφάσισε να εκδικηθεί το γυναικείο φύλο.

Κατά την απολογία του είχε παραδεχθεί μεταξύ άλλων ότι αν δεν τον έπιαναν, θα συνέχιζε τη δράση του εναντίον των γυναικών, προς τις οποίες, έτρεφε ιδιαίτερο μίσος και γι' αυτό έλεγε ότι εισέπραττε ικανοποίηση όταν τις χτυπούσε. Σύμφωνα με τις εφημερίδες της εποχής, όταν οδηγήθηκε στον ανακριτή, αμέσως μετά τη σύλληψή του, «έσπασε» και τα ομολόγησε όλα, όταν άκουσε τον ήχο των τακουριών που φορούσε η γραμματέας!

Ο Παπαχρόνης τελικά αποφυλακίστηκε υπό όρους το 2004, έπειτα από 22 χρόνια εγκλεισμού και παρέδωσε μέσω της δικηγόρου του γραπτή δήλωση προς τους εκπροσώπους του τύπου που είχαν σπεύσει στην έξοδο της φυλακής της Λάρισας, όπου ανέφερε μεταξύ άλλων: «Ζητώ από τη θεσπίζουσα πολιτεία, από την κοινή γνώμη συγγνώμη από "μέσης ψυχής" για εκείνα τα απεχθή φορτία των ανομιών μου και υπόσχομαι στο εφεξής να διαβιώ "εν αγνεία και σεμνή πολιτεία..." ».

Αντώνης Δαγκλής-Ο δολοφόνος των ιερόδουλων

Στις 29 Οκτωβρίου του 1995, κοντά στα διόδια της Τραγάνας, ανακαλύπτεται τυχαία το τεμαχισμένο πτώμα της 29χρονης ιερόδουλης Ελένης Παναγιωτοπούλου. Διασκορπισμένα μέλη της βρέθηκαν σε διάφορα σημεία της περιοχής. Αιτία θανάτου: στραγγαλισμός. Δύο μήνες μετά, σε ένα

αδιέξοδο του Βοτανικού, περαστικοί ανακαλύπτουν το πτώμα της 26χρονης ιερόδουλης Αθηνάς Λαζάρου και αυτή στραγγαλισμένη.

Μετά από καταγγελίες ιερόδουλων στην αστυνομία, οι Αρχές ξεκινούν έρευνες για την ταυτότητα ενός αγνώστου νεαρού με λευκό φορτηγάκι, ο οποίος επιτίθεται σε ιερόδουλες προσπαθώντας να τις στραγγαλίσει. Όσες κατάφεραν να ξεφύγουν από τα χέρια του αναγνωρίζουν στις φωτογραφίες σεσημασμένων από την αστυνομία το πρόσωπό του.

Ο 22χρονος Αντώνης Δαγκλής, αφού στραγγάλισε την Παναγιωτοπούλου κατά την διάρκεια της ερωτικής επαφής, μετέφερε το πτώμα σε ερημική περιοχή και το τεμάχισε. Η απολογία του το 1996 συγκλονίζει με τη σκληρότητα της. Η δεύτερη ιερόδουλη, η Λαζάρου, όπως είπε ο Δαγκλής, τον προσέβαλε για τον ανδρισμό του κατά τη διάρκεια της ερωτικής πράξης. Τη στραγγάλισε και τη λήστεψε.

Την ίδια περίοδο, οι αρχές ανέσυραν από το αρχείο μια παλαιότερη υπόθεση με τεμαχισμένο πτώμα. Ο Δαγκλής ομολογεί ότι ήταν πίσω και από αυτό το έγκλημα. Η αλλοδαπή ιερόδουλη με το όνομα «Καίτη» είχε ερωτική επαφή μαζί του κατά την διάρκεια της οποίας την στραγγάλισε με τα χέρια. Στην προσπάθειά του να εξαφανίσει το πτώμα, το τεμάχισε.

Στην απολογία του ο Δαγκλής δήλωσε ότι τις σκότωνε γιατί του θύμιζαν την μητέρα του. «Τη μητέρα μου την αγαπούσα, όμως ποτέ δεν της συγχώρεσα που δούλευε σε ύποπτα μπαρ και σε δουλειές που δεν ήταν ηθικές. Την ώρα που σκότωνα τις ιερόδουλες νόμιζα ότι σκότωνα τη μητέρα μου», δήλωσε, μεταξύ άλλων, στην απολογία του.

Τον Ιανουάριο του 1997 ο Δαγκλής καταδικάζεται σε δεκατρείς φορές ισόβια και φυλακίζεται. Τον Αύγουστο του ίδιου χρόνου κρεμιέται από τα κάγκελα του κελιού του μαζί με έναν συγκρατούμενό του. Είναι ο μοναδικός Έλληνας ο οποίος αναγράφεται στις διεθνείς εγκυκλοπαίδειες με serial killers.

Οι σατανιστές της Παλλήνης

Τον Ιούνιο του 1995, η κοινή γνώμη σοκάρεται από τα εγκλήματα τριών νεαρών σατανιστών, οι οποίοι δολοφόνησαν μια 14χρονη και μια 28χρονη σε τελετές μαύρης μαγείας. Ο Ασημάκης Κατσούλας, ο Μάνος Δημητροκάλης και η Δήμητρα Μαργέτη, γνωστοί ως «Σατανιστές της Παλλήνης», έκαναν τους πάντες να ανατριχιάσουν με τις περιγραφές των εγκλημάτων τους. Στις 27

Αυγούστου 1992, οι τρεις σατανιστές οδήγησαν τη 14χρονη Δώρα Συροπούλου σε ερημική τοποθεσία στη Σέσι Κορωπίου. Αφού τη στραγγάλισαν, ασέλησαν πάνω στο πτώμα της και μετά το περιέλουσαν με βενζίνη και του έβαλαν φωτιά. Επόμενο θύμα τους ήταν η 28χρονη Γαρυφαλλιά Γιούργα, μητέρα δύο παιδιών, την οποία πλησίασαν τη Μεγάλη Τετάρτη, 14 Απριλίου 1993, καθώς εκείνη επέστρεφε από τη δουλειά της. Προσποιούμενοι τους αστυνομικούς, της ζήτησαν να μπει στο αυτοκίνητό τους και να τους ακολουθήσει. Η τύχη της ήταν ίδια με αυτή της Δώρας Συροπούλου. Κατσούλας και Δημητροκάλης ομολόγησαν και καταδικάστηκαν σε δύο φορές ισόβια, ενώ στη συνεργό τους Μαργέτη, επιβάλλεται ποινή πρόσκαιρης κάθειρξης 17 ετών και 4 μηνών. Ο Κατσούλας εκτίει ακόμα την ποινή του στη φυλακή, ενώ η Μαργέτη και ο Δημητροκάλης αποφυλακίστηκαν.

Ο Αλβανός “serial killer”

Μετά απο πολύμηνες έρευνες η Ασφάλεια Αττικής κατάφερε να συλλάβει στις 18-02-2015, τον 31χρονο Αλβανό “serial killer” που είχε σκοτώσει τρεις ανθρώπους σε Νάξο, Αρκαδία και Μεσσηνία. Η αρχή του τέλους για την δράση του “serial killer”, ξεκίνησε το καλοκαίρι, όταν σκότωσε την γνωστή εικαστικό και μαθήτρια του Μυταρά και του Κοκκινίδη, Κατερίνα Ζαζάνη, στην Νάξο.

Ο αδίστακτος άνδρας στραγγάλισε την αδικοχαμένη γυναίκα στην πόρτα του σπιτιού της, η οποία βρήκε ακαριαίο θάνατο, ο ίδιος όμως νόμιζε ότι ήταν λιπόθυμη. Έτσι, την έδεσε σε μία καρέκλα και τη χτυπούσε για ώρες.

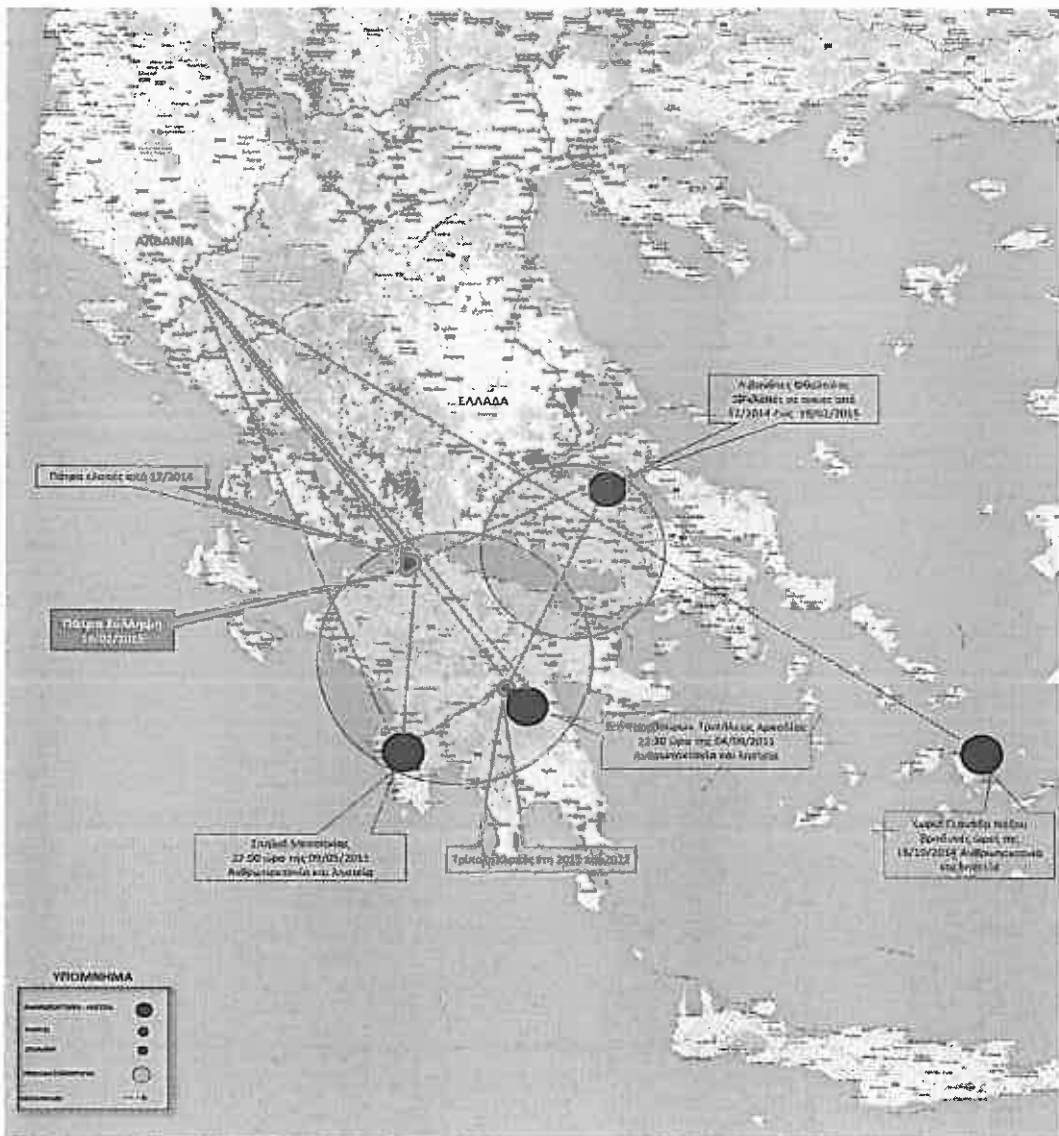
Κλιμάκιο του Τμήματος Ανθρωποκτονιών που έφθασε στο νησί, βρήκε αποτυπώματα και DNA τα οποία μάλιστα ταυτοποίησε σε άλλους δυο φόνους ηλικιωμένων και συγκεκριμένα το 2011 στο Δώρειο Μεσσηνίας με θύμα έναν 79χρονο αγρότη και στην Τρίπολη το Μάρτιο του 2012 με θύμα έναν 82χρονο συνταξιούχο.

Παρά το γεγονός ότι τα αποτυπώματα αλλά και το DNA δεν είχαν προσωποποιηθεί από τους Αστυνομικούς, ταυτίζονταν απόλυτα και στις τρεις περιπτώσεις. Μάλιστα, εκτός αυτού, άλλο κοινό επίσης σοβαρό στοιχείο, ήταν το γεγονός ότι και στις τρεις περιπτώσεις υπήρχε ένα και μοναδικό πρόσωπο.

Ένας Αλβανός εργάτης που βοηθούσε τα θύματα στις εργασίες του σπιτιού και στα χωράφια. Κατά συνέπεια, οι αστυνομικοί είχαν πολλά κοινά στοιχεία και έναν ύποπτο. Μάλιστα σε όλες τις περιπτώσεις τα θύματα είχαν ξυλοκοπηθεί και ο δράστης τα είχε δέσει σε καρέκλες και τα είχε στραγγαλίσει με βρόγχο. Είναι η πρώτη φορά, που κακοποιός συλλαμβάνεται με βάση το προφίλ του και αφού κατάφεραν να σκιαγραφήσουν ακριβώς τις περιοχές που έκανε τις ανθρωποκτονίες¹⁰².

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΗΣ

(ΠΟΙΝΙΚΗ) ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΣΤΟΧΕΥΣΗ ΔΡΑΣΤΩΝ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΑΠΟΦΑΣΗΣ	ΕΠΩΣΙ	ΑΡΧΗ	ΑΔΙΚΗΜΑ
23-2-2006	ΑΡΧΟΒΑΝΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΗΣ	ΤΡΙΑΝΤΑΞ ΠΡΟΦΗΤΕΙΣ ΤΡΙΠΛΗΣ ΑΡΧΟΒΑΝΗΣ	372 Π.Κ.
28-2-2006	ΑΡΧΟΒΑΝΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΗΣ	ΤΡΙΑΝΤΑΞ ΤΡΙΠΛΗΣ ΑΡΧΟΒΑΝΗΣ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	372 Π.Κ.
7-7-2011	ΕΥΤΑΛΙΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	ΣΥΛΛΗΨΗΣ ΤΡΙΠΛΗΣ ΑΡΧΟΒΑΝΗΣ	180 Π.Α.
27-3-2013	ΕΥΤΑΛΙΑ ΣΥΛΛΗΨΗΣ	ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΡΙΠΛΗΣ ΑΡΧΟΒΑΝΗΣ	290, 380 Π.Α.
8-4-2013	ΑΡΧΟΒΑΝΗ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΑΡΧΗΣ	ΜΟΝΟΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ ΤΡΙΠΛΗΣ ΑΡΧΟΒΑΝΗΣ	372 Π.Κ.
18-5-2013	ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΑΡΟΥΣΙΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ	180 Π.Κ.

102

<http://www.newsit.gr/>, 20.02.2015

Η Μαφία των Ρομά

Στις 2-11-2016 εξαρθώθηκε από την Ελληνική Αστυνομία εγκληματική οργάνωση η οποία τα τελευταία έτη δρούσε συστηματικά, διαπράττοντας σωρεία ληστειών και διαρρήξεων σε όλη τη χώρα.

Ο κ. Παπαζαφείρης αναφέρει σχετικά με την υπόθεση τα εξής: «...από την αξιολόγηση και αξιοποίηση των ερευνητικών δεδομένων και την ανάλυση του «προφίλ» του εγκληματικού δικτύου, διακριβώθηκε ότι οι εγκληματικές οργανώσεις διέθεταν ποιοτικά χαρακτηριστικά «επαγγελματικού τύπου» διάπραξης των αδικημάτων που δραστηριοποιούνται. Ειδικότερα: ήταν διαρθρωμένες σε δομικό μοντέλο «μαφίας οικογενειακού σχήματος», λειτουργούσαν με βάση σχεδιασμό, που προέβλεπε αυτοτελή και αυτόνομη δράση, είχαν κατανείμει διακριτούς ρόλους, σε όλα τα στάδια της εγκληματικής τους δραστηριότητας, κατηύθυναν και συντόνιζαν τις ενέργειες τους, σε προκαθορισμένους χρονικά και γεωγραφικά χώρους και περιοχές, διέθεταν επιμέρους βραχίονες, που κάλυπταν όλο το πλέγμα της δράσης τους, από την πληροφοριακή υποστήριξη και τα προπαρασκευαστικά στάδια μέχρι τον τρόπο διάθεσης των κλοπιμαίων και τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων τους, στο αμιγώς επιχειρησιακό σκέλος χρησιμοποιούσαν εξειδικευμένη επιχειρησιακή μεθοδολογία και τεχνογνωσία, ενώ λάμβαναν ιδιαίτερα μέτρα προστασίας για να αποφύγουν τον εντοπισμό και τη σύλληψη από τις αστυνομικές Αρχές.....»¹⁰³.

Αναφορικά με τη μεθοδολογία δράσης (*modus operandi*) τους, διαπιστώθηκε η παράλληλη, διαρκής και δομημένη δράση των (2) εγκληματικών οργανώσεων, καθένα από τα οποία δρούσε αυτοδύναμα και ανεξάρτητα από το άλλο. Οι δυο οργανώσεις διατηρούσαν άμεση και συνεχή επικοινωνία μεταξύ τους, αναφορικά με τους τομείς δραστηριοποίησης τους, ώστε να μη συμπίπτει χρονικά και τοπικά η δράση τους. Ωστόσο, σε περιπτώσεις επιπλοκών και συλλήψεων, τα μέλη της μίας οργάνωσης υποστήριζαν «επιχειρησιακά» τις δραστηριότητες της άλλης ομάδας. Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των εγκληματικών οργανώσεων είναι η ιεραρχική δομή, η σαφήνεια ως προς την κατανομή των ρόλων των μελών τους καθώς και η αφθονία υλικοτεχνικού εξοπλισμού, όπως πλήθος οχημάτων, διαρρηκτικών

¹⁰³ <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid>,

εργαλείων και ασυρμάτων πομποδεκτών, που τους διευκόλυνε στην διάπραξη των κλοπών και στην αποφυγή της σύλληψής τους. Τα κλοπιμαία τα προωθούσαν σε συγκεκριμένους κλεπταποδόχους, οι οποίοι έχοντας αναπτύξει «κατάλληλο δίκτυο πελατών», τα διέθεταν στην αγορά, αποκομίζοντας με τον τρόπο αυτό μεγάλα παράνομα οικονομικά οφέλη, που διαμοιράζονταν με τα μέλη της οργάνωσης.

Τα μέλη της οργάνωσης χρησιμοποιούσαν ιδιαίτερα τεχνάσματα, προκειμένου να αποπροσανατολίσουν τις έρευνες των διωκτικών Αρχών και να αποφεύγουν τον εντοπισμό και τη σύλληψη τους. Παρακολουθούσαν τις συχνότητες του κέντρου της Άμεσης Δράσης μέσω ασυρμάτων, στις περιοχές όπου δραστηριοποιούνταν, με σκοπό την άμεση ενημέρωση των συνεργών τους και την έγκαιρη διαφυγή τους σε περίπτωση κινητοποίησης των αστυνομικών δυνάμεων. Μάλιστα, γνώριζαν πολύ καλά την κωδικοποίηση των σημάτων και των εντολών των ενδοασυρματικών επικοινωνιών, για τις οποίες είχαν ενημερωθεί από τους αστυνομικούς συνεργούς τους.

Χρησιμοποιούσαν κατάλληλο εξοπλισμό κατά τη διάπραξη των κλοπών όπως γάντια και αυτοσχέδιες κουκούλες, με σκοπό το δυσχερή εντοπισμό αποτυπωμάτων και βιολογικού υλικού. Παραλάμβαναν τον εξοπλισμό τους (κινητά τηλέφωνα, διαρρηκτικά εργαλεία, κουκούλες, γάντια κ.λπ.) από ειδικά διαμορφωμένους χώρους, πριν από την τέλεση των διαρρήξεων. Επικοινωνούσαν μεταξύ τους με συνδέσεις κινητής τηλεφωνίας, ενεργοποιημένες με στοιχεία άλλων ατόμων (ghost phones), ενώ συνομιλούσαν μεταξύ τους με κωδικοποιημένες εκφράσεις και σύνθετη ορολογία. Χρησιμοποιούσαν «στόλο» οχημάτων μεγάλης ιπποδύναμης, τα οποία τα μεταβίβαζαν σε ανυποψίαστα ή και ανύπαρκτα άτομα. Επιπλέον, για το δυσχερή εντοπισμό των οχημάτων τους, αφαιρούσαν πινακίδες κυκλοφορίας από άλλα οχήματα και τις τοποθετούσαν στα δικά τους, φροντίζοντας να αλλάζουν συνεχώς τα χαρακτηριστικά τους με τη χρήση μεμβρανών διαφορετικού χρώματος.

Αναφορικά με τη μεθοδολογία της συγκεκριμένης εγκληματικής ομάδας, μεταξύ άλλων προκύπτει ότι τα μέλη της προέβαιναν σε αποπροσανατολιστικά τηλεφωνήματα στο τηλεφωνικό κέντρο της Άμεσης Δράσης, καταγγέλλοντας ψευδή περιστατικά σε σημεία, τα οποία απείχαν γεωγραφικά από την περιοχή δράσης τους.

Υπόθεση Άννου

Ο πατέρας του κοριτσιού σφουγγάρισε με χλωρίνη όλα τα ίχνη από το χώρο του εγκλήματος και με γυμνό μάτι δεν φαινόταν τίποτα ύποπτο.

Οι επιστήμονες της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών (Δ.Ε.Ε.) της ΕΛ.ΑΣ. κατάφεραν, όμως, να βρουν κηλίδες αίματος σε όλο το σπίτι παίζοντας καθοριστικό ρόλο στην εξιχνίαση του εγκλήματος. Όταν ενημερώθηκε ο διοικητής της Διεύθυνσης τι έχει συμβεί στην υπόθεση της Άννου, τρεις από τους «επίλεκτους» αστυνομικούς, πτυχιούχοι τεχνολόγοι του Τμήματος Ιατρικών Εργαστηρίων, μετέβησαν με τον εξοπλισμό τους στον τόπο της δολοφονίας. Από την εμπειρία τους ήξεραν ότι θα χρησιμοποιήσουν τη περίφημη μέθοδο της «χημειοφωταύγειας».

Έκλεισαν τα φώτα και όλα τα παράθυρα, βυθίζοντας το σπίτι στο σκοτάδι. Ψέκασαν με χημικές ουσίες –«αντιδραστήρια»- τα επίμαχα σημεία ξέροντας ότι όταν οι ουσίες αυτές έρθουν σε επαφή με το σίδηρο που περιέχει το αίμα τότε παράγεται φως που είναι ορατό στο σκοτάδι. Έτσι οι αστυνομικοί είδαν τις κηλίδες αίματος να φωσφορίζουν και στη συνέχεια άρχισαν να συλλέγουν το υλικό με εξειδικευμένο τρόπο και εργαλεία προκειμένου να είναι αξιοποιήσιμο.

Στις εγκαταστάσεις της υπηρεσίας αποδείχθηκε εργαστηριακά ότι το αίμα ανήκει στο 4χρονο κοριτσάκι. Το πτώμα δεν βρέθηκε ποτέ και έτσι στο δικαστήριο οι πραγματογνωμοσύνες της Διεύθυνσης Εγκληματολογικών Ερευνών είναι αυτές που θα βοηθήσουν τους δικαστές να «φωτίσουν» ένα έγκλημα που χωρίς την επιστημονική έρευνα μπορεί να έμενε για πάντα χωρίς τιμωρία. Η «χημειοφωταύγεια» χρησιμοποιείται από το 2010 και δίνει τη δυνατότητα εντοπισμού αίματος σε ρούχα ή άλλες επιφάνειες ακόμα και όταν έχει γίνει προσπάθεια καθαρισμού. Παρόμοια μέθοδος χρησιμοποιείται για τον εντοπισμό μη ορατών κηλίδων βιολογικού υλικού με τη χρήση υπεριώδους φωτός.

Ο «φάκελος Άννου» είναι μία μόνο από τις περίπου 20.000 υποθέσεις που χειρίζονται οι 380 καταρτισμένοι αστυνομικοί του ελληνικού CSI. Δεν υπάρχει εγκληματική ενέργεια – από τρομοκρατικές επιθέσεις μέχρι υποθέσεις παιδεραστίας- που να εξιχνιαστεί χωρίς τη συνδρομή τους. Ενδεικτικό παράδειγμα η απαγωγή του 26χρονου Μάριου Παπαγεωργίου το 2012 στην Καλλιθέα, περίπτωση στην οποία η πραγματογνωμοσύνη των

«επιστημόνων» που βρήκαν «αόρατες» κηλίδες αίματος στο όχημα των δραστών στάθηκε καταλυτική για την εξέλιξη της δίκης¹⁰⁴.

Υπόθεση Αγραφιώτου

Η Ελευθερία Αγραφιώτου βρέθηκε νεκρή το βράδυ της Τετάρτης (25/05/2016) στο τρίτο υπόγειο κτιρίου στο Μαρούσι, ύστερα από 34 ημέρες που ήταν εξαφανισμένη (από τις 21 Απριλίου).

Η ανακάλυψη της σορού της 69χρονης έγινε έπειτα από τηλεφώνημα πολίτη, ο οποίος όταν πήρε να πάρει το αυτοκίνητό του από το πάρκινγκ του κτιρίου, στην οδό Χατζηαντωνίου, ένιωσε έντονη δυσοσμία. Αμέσως ειδοποίησε την αστυνομία και έπειτα από έρευνες στο χώρο, βρέθηκε τελικά σε κρυφό σημείο κοντά στο φρεάτιο του ασανσέρ, το πτώμα γυναίκας και μάλιστα σε προχωρημένη σήψη, κάτι που σημαίνει πως ο θάνατος της επήλθε πολλές ημέρες πριν την αποκάλυψη του μακάβριου ευρήματος.

Το πτώμα της γυναίκας βρέθηκε ημίγυμνο, χωρίς εσώρουχο και το παντελόνι κατεβασμένο. Δίπλα της βρέθηκαν η τσάντα της με τα πράγματά της και το κινητό της τηλέφωνο. Σύμφωνα με τις τελευταίες πληροφορίες, το εσώρουχο και τα παπούτσια βρέθηκαν κοντά στο πτώμα, δίπλα στο κλιμακοστάσιο.

Στο ίδιο πάρκινγκ – σε άλλο επίπεδο – είχε εντοπιστεί από τις 14 Μαΐου το αυτοκίνητό της. Με βάση τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει η ΕΛ.ΑΣ. για το δολοφόνο της άτυχης 69χρονης Ελευθερίας Αγραφιώτου, οι ψυχολόγοι που σκιαγράφησαν την προσωπικότητα του δολοφόνου της κάνουν λόγο για έναν καθ' έξιν δολοφόνο, ένα serial killer, ο οποίος είχε στήσει καρτέρι, περιμένοντας ένα τυχαίο θύμα.

Οι άνδρες της αστυνομίας εκτιμούν ότι ο μανιακός δεν έχει επιχειρήσει κάποια νέα δολοφονική ενέργεια, καθώς ίσως αναζητά νέους χώρους τους οποίους πρέπει πρώτα να χαρτογραφήσει και έπειτα να στήσει το θανατηφόρο του καρτέρι. Πλέον, οι αστυνομικοί της Ασφάλειας έχουν ανοίξει εκ νέου φακέλους ανεξιχνίαστων εγκλημάτων που αφορούν σε δολοφονίες γυναικών, σε μια προσπάθεια να βρουν κοινά χαρακτηριστικά με το ειδηχθές έγκλημα με θύμα την Ελευθερία Αγραφιώτου.

¹⁰⁴

<http://www.huffingtonpost.gr>

Το γεγονός ότι ο χώρος του υπογείου γκαράζ εποπτεύεται από κάμερες παρακολούθησης δεν πτόησε καθόλου τον δράκο ώστε να κυνηγήσει και μάλιστα στην συνέχεια να σύρει από τα πόδια την ήδη άγρια χτυπημένη στο κεφάλι γυναίκα, στο τρίτο υπόγειο που κανείς δεν γνώριζε εκτός από τους εργαζόμενους. Η κίνηση αυτή δείχνει στους ειδικούς πως είχε χαρτογραφήσει τους χώρους και μάλιστα φέρεται να έκανε ακόμα και προετοιμασία καθώς η πόρτα που οδηγεί στο τρίτο υπόγειο ήταν φρακαρισμένη από τα μπάζα. Οι ειδικοί, στο προφίλ που προσπαθούν να σκιαγραφήσουν βλέπουν έναν άνθρωπο που αντλεί ευχαρίστηση από την προετοιμασία του σχεδίου του και τον βίαιο θάνατο¹⁰⁵.

Στις 11 Νοεμβρίου 2016 η Ασφάλεια της Νέας Φιλαδέλφειας προέβη στη σύλληψη ενός 38χρονου άνδρα που κυκλοφορούσε με μηχανή και έκανε επιθέσεις σε γυναίκες, ακόμα και σε ανήλικα κορίτσια. Οι αστυνομικοί τον χαρακτηρίζουν άκρως επικίνδυνο και εξετάζουν αν πρόκειται για το ίδιο άτομο που σκότωσε την 69χρονη Ελευθερία Αγραφιώτου,

Μετά τις απαντωτές επιθέσεις, το Τμήμα Ασφαλείας της Νέας Φιλαδέλφειας συγκρότησε ειδική ομάδα αναζήτησης, που κατάφερε τελικά να εντοπίσει τον επικίνδυνο άνδρα στο σπίτι του στην περιοχή του Γαλατσίου. Μάλιστα, σύμφωνα με διασταυρωμένες πληροφορίες, ο 38χρονος είναι σεσημασμένος για παρόμοια αδικήματα, καθώς στο παρελθόν είχε συλληφθεί, είχε εκτίσει ποινή φυλάκισης και είχε αποφυλακιστεί με τον όρο να δίνει το «παρών» κάθε 1η και 15η του μήνα στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του.

Από την πρώτη στιγμή που έγινε γνωστή η σύλληψη του, στην Ασφάλεια Αττικής σήμανε συναγερμός, καθώς πολλά από τα χαρακτηριστικά των επιθέσεών του προσομοιάζουν με την υπόθεση της Ελευθερίας Αγραφιώτου. Ένα από αυτά είναι ότι όλες οι επιθέσεις του 38χρονου έγιναν σχεδόν σε κοινή θέα, όπως και η δολοφονία της άτυχης 69χρονης, που είχε γίνει σε κοινόχρηστο -αν και απόμερο- χώρο του super market, χωρίς ο δράστης να ανησυχεί αν θα εμφανιστούν πελάτες του καταστήματος. Παράλληλα, σε όλες τις επιθέσεις του ο σεσημασμένος «δράκος» χρησιμοποίησε βία για να ακινητοποιήσει τα θύματά του, είτε χτυπώντας τα είτε αρπάζοντάς τα από τον λαιμό. Και σε αυτή την περίπτωση υπάρχει

¹⁰⁵ <http://www.huffingtonpost.gr>

ομοιότητα με τη δολοφονία της 69χρονης, την οποία ο δολοφόνος είχε προσπαθήσει αρχικά να ακινητοποιήσει πιάνοντάς την από τον λαιμό και στη συνέχεια άρχισε να χτυπά το κεφάλι της στον τοίχο για να κάμψει την αντίστασή της.

Τέλος, οι περιοχές στις οποίες έγιναν οι επιθέσεις του κατηγορουμένου βρίσκονται κοντά στο σημείο όπου δολοφονήθηκε η Αγραφιώτου! Η 69χρονη κατοικούσε στο Νέο Ηράκλειο και δολοφονήθηκε στο Μαρούσι, ενώ οι επιθέσεις του 38χρονου έγιναν στη Νέα Φιλαδέλφεια και στο Μαρούσι, και μόνο το περασμένο καλοκαίρι (ενώ είχε ήδη αποκαλυφθεί η δολοφονία της Αγραφιώτου) έζησε τον εφιάλτη μια 47χρονη γυναίκα στην Κυψέλη.

Για τους λόγους αυτούς, αλλά και επειδή έχουν στα χέρια τους και άλλες ενδείξεις, οι αστυνομικοί της Ασφάλειας ανέκριναν τον 38χρονο συλληφθέντα. Παράλληλα, οι ειδικοί των εργαστηρίων της ΕΛ.ΑΣ. θα συγκρίνουν τα αποτυπώματα και το γενετικό υλικό του με τα (δυστυχώς, λιγοστά) ευρήματα που έχουν συλλέξει από τον τόπο δολοφονίας της 69χρονης¹⁰⁶.

¹⁰⁶

<http://www.espressonews.gr>

6. Επίλογος

Από την ανάλυση που προηγήθηκε είναι εμφανές ότι η σκιαγράφηση προφίλ εγκληματία αποτελεί ένα χρήσιμο ανακριτικό εργαλείο (τεχνική), η οποία έχει ως βασικό στόχο όχι να επιλύσει άμεσα ένα έγκλημα υποδεικνύοντας ποιος είναι ο δράστης αλλά αντιθέτως να περιορίσει τον αριθμό των υπόπτων. Η σκιαγράφηση είναι ιδιαίτερα χρήσιμη για την επίλυση σοβαρών εγκλημάτων σε περιπτώσεις σειριακών εγκλημάτων, στα οποία και θίγονται τα υπέρτατα έννομα αγαθά του ανθρώπου.

Ιδίως τα τελευταία χρόνια η σκιαγράφηση του προφίλ του εγκληματία έχει συμβάλει στην εξιχνίαση πολλών υποθέσεων, οι οποίες είχαν φτάσει σε αδιέξοδο και «έψαχναν» τον δράστη τους. Φυσικά, πρέπει να πάντα να έχουμε κατά νου ότι ένα προφίλ για παράδειγμα μπορεί να παρέχει πληροφορίες για τον χαρακτήρα του δράστη, στηριζόμενο φυσικά σε πιθανότητες και όχι σε αποδείξεις.

Η σκιαγράφηση προφίλ δράστη έχει κανόνες που συνιστούν τη δέουσα επαγγελματική συμπεριφορά των επαγγελματιών του κάθε κλάδου και δεν πρέπει να χρησιμοποιείται καταχρηστικά, ως μέσο παγίδευσης υπόπτων.

Τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας χρησιμοποιούνται με επιτυχία νέες ανακριτικές μέθοδοι. Τα εγκληματολογικά εργαστήρια διευρύνονται με εκσυγχρονισμένα τμήματα Δακτυλοσκοπίας, Εξερευνήσεων, Εργαστηρίων Πυροβόλων Όπλων και Ιχνών Εργαλείων, Εργαστηρίων Δικαστικής Γραφολογίας και Πλαστότητας Εντύπων και Αξιών, ημικών και Φυσικών Εξετάσεων, Ανάλυσης Βιολογικών Υλικών, Μεθοδικότητων-Φωτογραφικού, Ηλεκτρονικού Εγκλήματος. Μέσω της χρήσης των Ηλεκτρολογικών Υπολογιστών και με την βοήθεια έμπειρων αναλυτών και ερευνητών, η Ελληνική Αστυνομία κατόρθωσε να εκμεταλλευθεί την πληθώρα χαμένων πληροφοριών που στοιβάζονταν επί χρόνια σε σκονισμένους φακέλους, καταρτίζοντας τις σχετικές βάσεις δεδομένων και χρησιμοποιώντας προσωπικό που είχε τη δυνατότητα διαχείρισης πολύπλοκων βάσεων δεδομένων¹⁰⁷.

Τα τελευταία χρόνια γίνονται στη χώρα μας κάποια βήματα εξέλιξης σχετικά με την μέθοδο της σκιαγράφησης προφίλ του δράστη, αλλά πρακτικά

¹⁰⁷ Κουράκης Ν., Συμβολές στη Μελέτη της Ανακριτικής, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005, σελ. 105.

συνατώνται εμπόδια λόγω έλλειψης συνεργασίας με ειδικά καταρτισμένους επιστήμονες (ψυχολόγους, κοινωνιολόγους) και ερευνητές αλλά και λόγω έλλειψης εφαρμογής ενός Εθνικού Συστήματος Καταγραφής Εγκλημάτων.

Από την παρούσα μελέτη θεωρώ καθίσταται σαφές ότι η σκιαγράφηση του προφίλ του εγκληματία είναι μια τεχνική η οποία βασίζεται σε ενδείξεις και πιθανότητες, λειτουργώντας ως συμπληρωματικό εργαλείο κατά την ανακριτική διαδικασία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αλεξιάδης Σ., Ανακριτική, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2003.
- Δημόπουλος Χαράλαμπος, Εισηγήσεις Εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2008.
- Δημόπουλος Χαράλαμπος, Ανακριτική, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 2011.
- Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου Α., Παραδόσεις Εγκληματολογίας Α', Εκδόσεις Σάκκουλας, Αθήνα-Κομοτηνή 1979.
- Geberth V.J., Πρακτική Έρευνα Ανθρωποκτονιών: Τακτικές, διαδικασίες και εργαστηριακές τεχνικές, Εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2004.
- Giddens Anthony, Κοινωνιολογία, εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα, 2002.
- Κουράκης Ν., Συμβολές στη Μελέτη της Ανακριτικής, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2005.
- Lombroso C., Ο Εγκληματίας Άνθρωπος, μετάφραση και ερμηνεία Άννινος Μπ., εκδόσεις Κάκτος, Αθήνα 2002.
- Μαραγκοπούλου-Γιωτοπούλου, Εγχειρίδιο εγκληματολογίας Μέρος Α' Εισαγωγικά, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1984.
- Ζαραφωνίτου Χ., Εμπειρική Εγκληματολογία, εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1998.
- Πανούσης Γ., Το ζητούμενο στην εγκληματικότητα, εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα 1988.
- Πανούσης Γ., Φυσιογνωμική. Μια σύγχρονη εγκληματολογική προσέγγιση, Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα-Κομοτηνή 2007.
- Παπαϊωάννου Π., Ανθρωποκτόνοι κατ'εξακολούθηση και κατά συρροή, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη 2013.
- Φαρσεδάκης, Ι., Ιακ., Η εγκληματολογική σκέψη από την αρχαιότητα ως τις μέρες μας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 1990.
- Φαρσεδάκης, Ι., Ιακ., Στοιχεία εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα, 2005.
- Χαΐδου Ανθ., Θετικιστική εγκληματολογία, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1996.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Ainsworth P.B., Offender Profiling and Crime Analysis, Willian, Cullompton, 2001.
- Alison L. "From Trait-Based Profiling to Psychological Contributionw to Apprehension Methods", In L. Alison (Ed) The Forensic Psychologist's Casebook, Willian, Cullompton, 2005.
- Brantingham, P. J., & Brantingham, P. L. (1984). Patterns in crime, New York: Macmillan.
- Brantingham, P. J. and Brantingham, P. L. (Eds) (1981). Environmental Criminology. Prospect Heights, IL: Waveland Press.
- Butler M.J., Forensic DNA Typing, Elsevier, 2001.
- Canter, D. & Larkin, P. (1993). The environmental range of serial rapists. Journal of Environmental Psychology.
- Christiansen K.O., "A preliminary Study of Criminlality Among Twins" in S. Mednick and K.O. Christiansen (eds) Biological Bases of Criminal Behaviour, Gardner Press, New York, 1977.
- Douglas J. and Olshaker, M., Mindhunter, New York, Scribner, 1995.
- Eysenck H.J., Crime and Pesonality, London RKP 3rd edition, 1997.
- Eysenck J.H. and Gudjonsson H.G., The Causes and Cures of Criminality, Plenum Press, New York, 1989.
- Lange, J. S., Crime as Destiny, Allen and Unwin, Loondon, 1931.
- Olby R.C., Origins of Mendelism, Schocken Books, New York, 1966.
- Price WH., Strong J.A., Whatmore P.B. and McClemont W.F., "Criminal Patients with XYY Sex-Chromosome Complement", The Lancet, 1, 1966.
- Rossmo K., Commentary geographic heuristics or shortcuts to failure? Response to Snook et.al. Applied Cognitive Psychology., 2005.
- Rossmo, K., Geographic Profiling. CRC Press, New York, 2000.
- Sutherland E., Principles of Criminology, 4ed., J.B. Lippincott, Philadelphia, 1947.
- Tomkins, D. (Ed.), Predicting a criminal's journey to crime. National Institute of Justice Journal, 2006.
- Wilson, R. E. & Maxwell, C. D., Research in Geographic Profiling: Remarks from the Guest Editors'. Police Practice and Research, 2007.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

- Συκιώτου Α., «Παραδόσεις Ανακριτικής _8_Ενδείξεις», Ιστολόγιο Εγκληματικών Επιστημών, Φεβρουάριος 2011
<http://sykiotou.blogspot.nl/2011/02/7.html>.
- <http://www.txstate.edu/gii/geographicprofiling.html>.
- <http://www.ia-ip.org/index.php?page=dragnet>.
- https://athens.indymedia.org/media/old/c_epistimoniki-astynomia.pdf.
- <http://www.tovima.gr>
- <http://www.newsit.gr>
- <http://www.espressonews.gr>
- <http://www.huffingtonpost.gr>
- <http://www.imerisia.gr/article.asp?catid>